

**КОМЕРЦИЈАЛНА
БАНКА**

БАНКА ПОСЛОВНОГ СВИЈЕТА

Будва 086 - 451 - 471
Подгорица 081 - 234 - 380
Бар 085 - 313 - 893

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXXII • БРОЈ 491. • БУДВА, 31. ОКТОБРА 2003. ГОДИНЕ • ЦИЈЕНА 0,50 Е

НА КРАЈУ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

ДОСТА ЛЕКЦИЈА ЗА ЗИМУ (3)

СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ШКОЛСКОГ БРОДА ЈАДРАН

БИРДА ОКО ПРОДАЈЕ „ДАВЛЕ“ СЕ НЕ СТИШАДА А

НА ПРОДАЈУ ЈОШ ШЕСТ ХОТЕЛА (5)

НАЈБОЉИ КАД ЈЕ НАЈПОТРЕБНИЈЕ (16)

**ЈАДРАНСКИ САЈАМ ЧЛАН УНИЈЕ
МЕЂУНАРОДНИХ САЈМОВА**

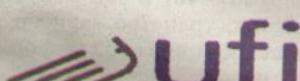
На 70. конгресу Уније међународних сајмова (UFI), одржаном у Каиру од 20. до 23. октобра, члан ове асоцијације постао је и Јадрански сајам. Унија, која је основана 1925 године, има сједиште у Паризу, и једина је светска сајамско-излагачка организација - тренутно има 172 пуноправна и 30 придружених чланица из 67 земаља и 173 градова са пет континентима. Чланови UFI-ја из окружења су Београдски сајам, Новосадски сајам, Скопски сајам, Загребачки велесајам, Helexpo у Солуну и Левантински сајам у Барију.

Укључивање Јадранског сајма у UFI као велику породицу међународних сајмова представља, како је истакнуто на конференцији за новинаре тим поводом 28. октобра, значајан подстrek за његову афирмацију, као и афирмацију црногорске

привреде, а биће и подстицај регионалне сарадње.

Сајам исхране, који се од 23. до 26. марта 2004. године одржава тридесети јубиларни пут, одржаће се одлуком Управног одбора UFI-ја са знаком ове асоцијације

На конференцији је представљен и календар приредби на Јадранском сајму 2004. године. Поред традиционалних и афирмисаних манифестација (Сајам исхране, Сајам намештаја, Туристичка берза, Сајам наутике, Сајам еколоџије, Базар робе широке потрошње, Јећни сајам, Сајам грађевинарства, Сајам аутомобила) у мају ће се одржати Сајам финансијских, образовних и других пословних услуга, у октобру Форум Уније балканских сајмова, а крајем децембра и почетком јануара 2005. године Зимски сајам.

ОСНИВАЧКИ ОДБОР
МЕЂУОПШТИНСКИХ
ПРЕДУЗЕЋА ЗА
ВОДОСНАБДИЈЕВАЊЕ

**УСВОЈЕНЕ
ИНТЕРВЕНТИВНЕ
МЈЕРЕ** (2)

ПРОДАТ ПОСЛЕДЊИ БРОД
ЈУГОЦЕАНСКЕ „НОВИ“

**БОКА ОСТАЛА
БЕЗ БРОДОВА** (4)

ПОСЛОВАЊЕ АЕРОДРОМА ТИВАТ

**НЕЋЕ СЕ ОСТВАРИТИ
ПЛАНОВИ DEG-A** (7)

МУЗЕЈ ГРАДА БУДВЕ ИМАЈЕ
И ДРАГОЦЈЕНИ НАЛАЗ ИЗ
АНТИЧКОГ ПЕРИОДА

**ХЕЛЕНИСТИЧКИ
ЗЛАТНИ НАКИТ
ИЗ БУДВАНСКЕ
НЕКРОПОЛЕ** (11)

КУП ЕВРОПЕ У ЈУ-ЈУТСУ
И ОЦИЦУ

**БУДВАНИ
ЗАДИВИЛИ
ЕВРОПУ** (17)

УСПЈЕХ ХЕРЦЕГНОВСКИХ
БОЂАРА

**ВАЛОВА ДУПЛА
КРУНА** (17)

ВАТЕРПОЛИСТИ ЈАДРАНА
НА ТРИ ФРОНТА

**ШАМПИОНСКИ ЛЕТ
СА ШКВЕРА** (18)

НЕОЧEKИVANO ЛОШ СТАРТ
ОДБОЈКАША БУДВАНСКЕ
РИВИЈЕРЕ

**НЕ ПОМАЖЕ НИ
„СИНАЛКО“** (19)

НОВО ПРИЗНАЊЕ НАШЕМ ЧУВЕНОМ ЈЕТОВАЛИШТУ

**СВЕТИ СТЕФАН
ЈЕ РАЈСКО ОСТРВО**

Град-хотел Свети Стефан, наше најпознатије је јетовалиште, добио је још једно ласкаво признање. Од стране лондонског "Обсервера" ово јетовалиште је уврштено међу двадесет најатрактивнијих на свијету. И то као - рајско острво.

Поред нашег "сведа" на листи су још балеарско острво Форментера, Тапробане у Шри Ланки, Дони Мигили на Малвимија, грчко острво Самотраки, једно сејшелско острво...

- То је заиста велико признање и посебно нам је драго што долази из Енглеске чији туристи се послије дугачке паузе враћају на наше Приморје и у наше апартмане, каже Лука Митровић, шеф рецепције града-хотела. - То је и још један прави доказ да имамо сјајан континуитет у туризму, који нису прекинуле ни "дуде" године које су непосредно за нама. Не треба, наиме, изгубити из вида да смо тачно прије тридесет година примили овде на "сведу" најласкајве признање - "Златну јабуку" коју нам је додијелила међународна асоцијација туристичких новинара и писаца чије сједиште је у Паризу и чији су критеријуми веома оштри. А ми смо то признање добили међу првима.

Свети Стефан је добио и многа друга, домаћа и инострана признања и награде за своју екскурзивност, али и за ванредно понашање свог особља које нема премца на нашој обали.

У виши 118 и другим апартманима наше најекскурзивнијег јетовалишта од

марала су најпознатија имена из свијета филма и других умјетности, шоу бизниса, политike и других области. У књизи утикаца су импресије Софије Лорен и Карла Понтија, Ричарда Видмарка, Кирка Дајгласа, Клауса Кинског, Сергеја Бондарчука, Монике Вити, Марине Влади, Милице Формана, двојице "оскароваца" који су ту одмарали прошлог јесења Јурја Соломина и Џеремија Ајронса, Силвестра Сталонеа, Клаудије Шифер, Ингемара Стенмарка, Алberta Моравије, Роберта Макнамаре и других. Политичара, престолонасљедника и царева, богатих шеика. Овде су играли јединствени меч бивши сјеветски прваци у шаху Борис Спаски и Роберт Фишер, симултанке је имао такође велики шампион Анатолиј Карпов.

Током ове сезоне Свети Стефан је потврдио све своје квалитете. Био је кратак током цијеле сезоне која је трајала од првог маја до краја октобра. Имао госте који су били добри потрошачи. Послије најновијег признања, које је уједно и велика обавеза, ово јетовалиште се спрема да идуће сезоне угости нова позната имена, али и богате анонимне госте из разних крајева свијета. Домаћини истичу да спремају и многе новине с којима ће јавност бити упозната на вријеме. Пред наредну сезону која би требало да надмаши овогодишњу, једну од најуспешнијих сезона у 43 године туристичком трајању Светог Стефана.

С. Ш. Г.

ATLASMONT BANKA

FILIJALA BUDVA

FILIJALA BAR

FILIJALA HERCEG NOVI

086/ 401-840

085/ 318-135

088/ 21 - 130

АКТУЕЛНОСТИ

Ујавном предузећу „Водовод и канализација“ анализирали пословање у протеклих 14 мјесеци

ОПОРАВАК ЈОШ ТРАЈЕ

- Финансијска и укупна ситуација била је заштетне, али још пуну треба радиши до стварања здравог предузећа водоснабдевања
- Кредит који је обезбиједила Влада РЦГ осавременише постројења и мрежу и само незнано побољшање
- Моћуће и склапање уговора са Израелцима о изградњи постројења за прераду морске воде којим би се обезбиједило 200 липара штешке воде у секунди

Управни одбор ЈП “Водовод и канализација” разматрао је 21. октобра и усвојио изјештај о пословању у протеклих 14 мјесеци, период који је протекао од пројектне управног одбора и директора предузећа 13. августа прошле године.

Наслијеђено је вишегодишње негативно пословање проузроковано нерадом, недисциплином, лошим радом претходног управног одбора и несавесним и неодговорним управљањем Предузећем. Финансијски минус био је 1.200.000 евра, доприноси на плате нису плаћани готово три године (606.280 евра), кредитно задужење износило је 175.000 евра, а радничима је дуговано пет плате. Велики дио послова и механизације био је “измјештен” из предузећа и препуштен приватницима уз финансијски сумњиве уговоре, посебно са фирмом “Vukadinovic company”. Био је изражен недостатак средстава за рад, запослен велики број радника уз лошу кадровску политику - Предузеће је имало

која није мијењана претходне двије године била је ниска (0,36 односно 0,72 евра), трошкови предузећа били су велики, а посебно несхватљиви трошкови горива, презентације, исплате преко омладинске задруге...

Знатан дио дугова предузећа проузрокован је штетним уговорима. Тако је са “Меркуром” направљен уговор 85:15% у корист “Меркура” не узимајући у обзир да један од бунара у власништву “Водовода” који га одржава, а уз то ти бунари немају потребну водопривредну сагласност. Ни задужење “Водовода” и Општи-

то по документацији “Водовода” 200.000 евра мање) није допринијело побољшању водоснабдевања Будве. Затечен је и велики број стамбених и пословних објеката (80) илегално прикупљених на водоводну и канализациону мрежу.

Суочени са тешким и готово немогућим послом финансијског оживљавања предузећа и отклањања свих недостатака у “Водоводу” су на првој наредној сједници Управног одбора наложили руководству предузећа да се изради нови Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста и утврде кофицијенти, да се преispitaju сви штетни уговори и почне са припремама за следећу туристичку сезону.

Први корак ка рационализацији у Предузећу били су седмодневни радови на цјевоводу у Милочеру који су омогућили да постројење Подгора у зимском периоду прошле године буде искључено четири и по мјесеца чиме је због мање потрошње електричне енергије уштешено 100.000 евра.

У договору са Општином и у складу са својим техничким могућностима (без потребне механизације) “Водовод” је преузео радове на текућем одржавању водоводне и канализационе мреже улажући у те послове 44.403,62 евра својих средстава. У периоду од јануара до маја ове године изграђено је 1103 метра водоводне и 546 метара канализационе мреже.

ЈП “Водовод и канализација” је у циљу припреме туристичке сезоне у марта предложио хитне мјере на основу чега је формирана општинска комисија с циљем да планирана средства од 400.000 евра правилно усмјери у побољшање водоснабдевања у нашој општини. На основу одлуке општинске комисије извршена је контрола и снимање подморских канализација

води у Извештају, финансијска ситуација у Предузећу се знатно промијенила захваљујући већој радној дисциплини, значајном смањењу расхода од 20-50% и повећању прихода од 15%. Такву констатацију потврђују подаци да је враћен комплетан дуг фондовима (606.280 евра), да је уплаћено 78.000 евра за камате за стари кредите, да је од 175.000 евра кредита враћено 140.000 евра, да је разним добављачима плаћено око 150.000 евра старог дуга, да се сада уместо пет радничима дугују двије плате, да су редовно исплаћивана остала примања (накнада за топли оброк, зимницу, регрес, а одредно и накнада од 100 евра за подстанаре), да је “Водовод” на шестомесечном обрачуни био у плусу 43.000 евра.

У протеклом 14-мјесечном периоду набављен је багер и остале средства за рад па су сви послови везани за водовод и канализацију поново основна делатност овог предузећа, евидентиран је знатан број “дивљих” пријељака, извршена је санација свих хлорних станица, основана је радна јединица за одржавање атмосферских канала, повећана је цијена воде (сада је 0,60 односно 1,20 евра), а у току је процес стандардизације предузећа ISO 9001 и израда новог софтвера који ће омогућити знатно бољу организацију и контролу у оквиру Предузећа.

“Водовод” је у овом периоду имао и велике тешкоће због штетних уговора који нису могли да се пониште (посебно поменути са “Меркуром”). Тако су из МЗ Црмница баш уред сезоне тражили да им се исплати 10% за сваки литар воде који крене према Будви. “Водоводу” је уред сезоне искључена и струја, али проблеми нису долазили само споља - један мали број радника морао је ићи на одмор или боловање баш у вријеме када је највише требало помоћи граду и предузећу.

ЈП “Водовод и канализација” сада је, констатује се у Извештају, кадровски и технички потпуно опремљено (запослена су и четири дипломирана инжењера - два грађевинске и по један електро и машинске струке) и тренутна ситуација је много боља у односу на прошлу годину, али може се рећи да је и даље лоша и да се морају пуног тога урадити да би ово било једно здраво предузеће.

Ујесто најављених нових 70 литара воде у секунди имали смо 45, што нам није много значило. Имали смо срећу да је био велики број туриста, али и несрћу да је било преко 100 сушних дана, фактички била је то елементарна непогода. Очекивало се и од Владе да у цијелој Републици прогласи ванредно стање јер смо имали рестрикције воде и на сјеверу. Колашин је први увео рестрикције воде, где их никад није било, па Ник-

шић, Бар, Котор, Будва... Без ових нових 45 литара воде у секунди ситуација би била још гора, а како је то изгледало показује и примерј изворишта Режевић - 16. јула било је 97 литара воде у секунди, а 31. јула само 37, скоро тројструко мање. Зато смо увећали ноћне рестрикције (00-06) а радили смо и са цистијерама - испоручено је 750 цистијерни са укупно преко 4500 кубика - рекао је говорић о водоснабдевању на протеклог јула директор “Водовода” Борис Вуковић додајући да је проблем било и са функционисањем канализационе мреже. - Извршили смо снимање подморских испусти и њихову санацију, али то нам није много значило јер нисмо имали агрегате. Санацијом смо постигли да се канализација не излива свакодневно али сваки нестанак струје у недостатку агрегата проузрокован је да канализација иде у резервни испуст који је стотинак метара од обале. Зато нам је за идућу годину приоритет

КОМПЕНЗАЦИЈЕ РЕШАВАЈУ ДУГОВАЊА

Изгледа да је на помољу решење дуговања у тројевцу “Водовод”, ХТП “Будванског ривијера” и Електропривреда.

- Ми Електропривреди дугујемо отприлике колико и нама ХТП “Будванског ривијера”. Искључивање дужника само би била само мртва трка, па очекујем да ћемо наћи решење у заједничком интересу тако што би дужници “Будванског ривијера” дугове уплатијивали. Електропривреди чиме би се смањио и дуг “Будванског ривијера” према нама, и наш према Електропривреди - каже директор Вуковић и додаје да је компензацијом дио дуга (50.000 евра) “Водовода”. Електропривреди платио и један број буџетских установа.

да набавимо агрегат за сваку фекалну станицу на обале.

Влада РЦГ је за приморске општине и Цетиње преоко њемачке фирме “Макс” и Србјанске банке обезбиједила кредит од око седам милиона евра, а за Будву је од тога намјењено 1.038.000 евра. Тај кредит враћаје Влада (30%) и Општина, односно “Водовод” (70%).

- То ће бити намјенски уложена средства за реконструкцију постојећих постројења и постојећих изворишта. Ми смо Влади и фирмама “Макс” већ послали комплетан програм у коме смо таксативно навели шта ће све бити урађено - каже Вуковић и истиче да све то, ипак, неће много побољшати водоснабдевање. - Тиме ћемо осавременити мрежу и постројења. Посебно старе пумпе које су, као у Подгору, главне у систему или троше више струје него што је планирано а пумпају мање количине воде од прописаних. На тај начин обезбиједићемо финансиску уштеду, али биће и побољшање водоснабдевања у неким насељима. Планирали смо да то урадимо за насеља Лази, један дио Рафаиловића, Бијели До, насеља која су посебно била угрожена овог јутра.

В. М. Станишић

ПИТКА ВОДА И ИЗ - МОРА

Са израелском фирмом “Taxay” два мјесеца трају разговори око изградње постројења која врше прераду морске воде у слатку питку воду. Израелци су, по ријечима директора “Водовода” Бориса Вуковића опрезни, чекају да се стабилизује локална власт и изабере нови предсједник општине.

- Овај систем десалинације би за неколико година ријешио проблем водоснабдевања. Постројење са могућношћу прераде 200 литара воде у секунди коштало би око 10 милиона евра. Уз могућност кредитног задужења

само једног инжињера али и тридесетак радника угостиће струке. Цијена воде

Борис Вуковић

них испуста и њихова санација, направљени су уговори и изведене четири истражно-експлоатационе бушotine на локалитету Сјенокос и двије на локалитету Буљарица, набављене и утврђене шест пумпи. Изведен су сви потребни грађевински радови за укључивање тих бунара у постојећи водоводни систем и то за четири мјесеца, иако је по свјетским стандардима тај рок 15 мјесеци.

За 14 мјесеци, како се на

УСВОЈЕНИЕ ИНТЕРВЕНТИНЕ МЈЕРЕ ЗА ПОБОЉШАЊЕ ВОДОСНАБДИЈЕВАЊА

и уз неко мало повећање цијene воде од 10 до 20% Општина и “Водовод” би то могли да поднесу, а тајко улагање би се брзо исплатио. Управни одбор је подржао ти иницијативу и ако се мислимо озбиљно бавити туризмом, не смисљемо аклијативи и даље чекати - каже Вуковић и наводи да би изградња таквог постројења трајала три до пет мјесеци. Значи, ако би се до краја године закључило уговор са Израелцима, до јета би се могле обезбиједити нове количине питке воде из - мора.

На сједници су презентирани хитне интервентне мјере које по општинама треба предузети да би се смањили губици на систему

И НОВА ИЗВОРИШТА

У циљу повећања расположивих количина воде за наредну сезону, поред интервентних мјера уградња мјерача протока, рехабилитација мреже, смањење нелегалних пријељака, уградња водомјера, детекција и отклањање губитака, закључено је да општине у сарадњи са водоводним предузећима припреме техничку документацију за повећање капацитета постојећих изворишта, изградњу нових резерваса и бунара за појединачне комплексне потрошаче у року од 28 дана. Ове мјере ће се финансијарити по истом моделу као и интервентне, максимално до 3 милиона евра. Тада је, у року од 45 дана, неопходно припремити техничку документацију за нова изворишта која би до сљедеће сезоне могла да буду укључена у систем. Максималан износ за овај пројекат одређен је на 2 милиона евра.

На састанку се чуло да ће упоредо са реализацијом усвојених мјера Влада Црне Горе радити на анализи капиталног пројекта водоснабдевања црногорског приморја. Сљедећи састанак Оснивачког одбора је за мјесец дана.

до сlijedeće turističke sezone. Finansijska sredstva neophodna za svih opština ovačko je: za Herceg Novi 895.859 evra, Tivat 577.621, Kotor - 907.015, a Budva - 1.038.843, Cetinje - 1.074.977, Bar - 885.000 i za Ulcinj потребno je 1.637.872 evra. Na sastanaku je istaknuto da Sekretarijat od Opštine Budva nije imao novi finansijski izvor, ali je učinkujući na akcionarskom kapitalu budućeg regionalnog preduзеća, a opština je u rednoj sezonu učinkujući na radu i ugradnji mreže.

Средства за ове потребе биће обезбиједена путем кредитног аранжмана између Владе, општине и конзорцијума банака на тај начин што ће се Влада задужiti 30% колико је и њено учешће у акционарском капиталу будућег регионалног предuзећa, a opština je u rednoj sezonu učinkujući na radu i ugradnji mreže.

Д. Ивановић

31. ОКТОБРА 2003.

АКТУЕЛНОСТИ

У СОЛАНИ „БАЈО СЕКУЛИЋ“ ЗАДОВОЉНИ ОВОГОДИШЊИМ РЕЗУЛТАТИМА

ПОРАНИЛИ И КИШУ ПРЕТЕКЛИ

Почетком октобра, у улцињској Солани „Бајо Секулић“, завршена је седамдесета класична берба соли. Била је најуспешнија у историји ако се узме у обзор површине са које се со скупљала и принос по квадратном метру.

Сакупљено је 32.500 тона што је довољно, до наредног љета, за тржиште које купује производ из Улциња.

Послије врло неуспешне сезоне, каква је за производио соли била 2002. година, када није усклађен ни један килограм соли, солари су овогодишње припреме отпучели раније него иначе. То је резултирало и најранији почетак бербе у историји Солане. Са сакупљањем соли стартовало се 24. јула умјесто половином августа како се иначе практиковало. Берба је трајала неуобичајено дugo, читавих седамдесет дана. То се разило смешљено, кажу у Солани, јер су редовно имали сигурне податке о временским приликама, тако да изненађења није било. Са површине од 330.000 квадрата сакупљено је рекордних 32.500 тона врло квалитетне соли. Рекорд у класичној производњи је

лика или би такав производ био изузетно скуп и неконкурентан на тржишту које је данас засићено разним врстама соли, не ријетко сумњивог квалитета али у сваком случају по повољним цијенима.

Одржавање таквог постројења и утрошак струје не би гарантовали конкурентан производ. Уосталом, такав луксуз је себи могла да приусти само ондашања Југославија, која је имала конзорцијум за производњу соли, није имала увоза и диктирала је цијену производа. Данас је држава со ставила на либералном увозу, објашњава директор Газивода, што диктира јефтин и квалитетан производ у што већим количинама.

Током ове сезоне је пало 140 литара кишне по квадрату и то у два наврата.

Битнијих штета није било јер се располагало са довољним количинама високо концентроване слане воде, а и водарска служба је била на висини задатка и благовремено је интервенисала. Иста количина падавина забиљежена је и током бербе 1968. године али је пала током само једне ноћи и до јутро истопила све наталожене слане

Завјеса је спуштена. Овогодишња туристичка сезона, од које се прије њеног почетка много очекивало, је завршена. Трајала је прилично дugo - од почетка маја па све до краја октобра. Дакле, пуних шест мјесеци што значи да се приближавамо оним годинама које смо у туризму, али и у свему другом, звали добрым, стајним.

Биланси љета 2003. се своде. По броју посетилаца и ноћења која су остварили на Приморју, већ је извјесно да је надмашена прошлогодишња сезона. Како је то, пак, у поређењу са претпрошлом годином, која је означена као најбоља у последњој деценији, знаће се за који дан. И када су у питању финансијски ефекти, нема прецизних података. Министар туризма у црногорској влади Предраг Ненезић, помиње цифру од 130 милиона евра (укупни промет), али и ту треба сачекати коначан биланс који би требало да буде урађен у новембру.

Оно, што се сада, на самом крају сезоне може рећи посигурно, је да је поред неких добрих ствари било и много тога што није већало. Пуно је, наиме, лекција које би туристички и угоститељски радници требало да ове зиме савладају како се не би понављале „ситнице“ које су током минулог љета загорчавала одмор туристима.

Као што су и обећали пред почетак сезоне хотелијери и приватни издаваоци соба и апартмана, снизили су цијене у односу на љето 2002. Први за пет, други за 10 процената, што је утицало да се више, прије свега домаћих гостију, определи за нашу обалу. И углавном су се држали цјеновника. Ту и тамо у „шици шици“-у, када се тражио кревет више, било је и оних који су наплаћивали пре маја „џеновнику“ - по 10 па и 15 евра за ноћ, а горња граница је износила 9 евра.

Током сезоне, која је углавном завршена, домаћини с јужнојадранске обале одржали су још једно обећање дато у предвечерје љета: бучна музика није, или не битније, реметила миран сан гостију. Музичари су могли да забављају госте на терасама хотела, ресторана и других објеката до 1 час. И углавном су се сви држали „ситнице“. Било је појединачних испада, али је инспекција реаговала на вријеме па су послије тога сви паковали инструменте у предвиђено вријеме.

Море је љетос било прилично чисто, што некако и не спада у заслуге оних који су дужни да брину о обали, него је то више плод срећних временских прилика, струја морских и других фактора који нису у домену - човјека.

Минуле сезоне је, што су примјетили гости у својим утисцима, било мање „лесковачких“ кафана, мање привремених објеката уз шеталишта и нешто мање пластике (лежаљки и других реквизита) на плажама.

До мора су водили обновљени асфалтни друмови, обогаћени трећом траком (пут Подгорица-Цетиње-Будва и Будва-Ластва Грађанска), постављена је нова туристичка сигнализација, тако да гости нису морали да лутају тражећи неко мање место, културно-историјски споменик или природни резерват.

НА КРАЈУ ОВОГОДИШЊЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

ДОСТА ЛЕКЦИЈА ЗА ЗИМУ

Списак лоших ствари током сезоне, знатно је дужи. Овом приликом ћемо, пак, побројати само оне „ситнице“ због којих су туристи окретали дежурни телефон Министарства туризма (уведен по први пут баш ове сезоне) и жалили се на друге начине због онога што им је загорчавало дане одмора на нашој обали. Током јула и августа, па и у првој половини септембра жедна је била цијела Бока Которска, такође и Будванска ривијера“. Воде је недостајало и у Сутомору и околним насељима, а по први пут су и Улцињани уводили рестрикције у употреби воде. Жалили су се домаћи али и страни гости, туристичке агенције преко којих су стизали на обалу и други посредници. Неки су најавили и тужбе због сувих славина, тражећи одштету која је у оваквим ситуацијама логична. Тим прије што су пред старт сезоне туристички чељици Црне Горе бучно најављивали да ће

„Могрене“ и на другим мјестима било скупље од кревета! А да би утисак био што гори побринули су се „пауци“ којих је било прилично (ради се изгледа о веома уносном послу) и који су туристима односili аутомобиле не зато што су их ови погрешно паркирали, својом вољом него што су напротив били приморани да то чине.

Бројни домаћи, али и инострани туристи су се жалили на неуобичајено особље у хотелима, ресторанима, кафанама, али и у јавним службама дуж обале. Ваљда због малих плаата и других потешкоћа с којима су сукочени и они и њихове породице коњобари, рецепционери и друго особље имало је намргођен израз. Испадало је да су им гости који су пристигли да би за неколико дана одмора потрошили више него што имају, баласт и терет велика. О страним језицима да се много и не говори: највише је и даље оних који се

забиљежен 1952. године када је сакупљено 42.000 тона али са дупло веће површине - од 714.000 квадрата. Со је те године сакупљала и ондашања ЈНА али је квалитет био осредњи и већи дио производње је употребљен за путеве и индустрију а само мањи дио за исхрану.

Со се сада сакупља са много мање површине јер је техника прилично дотрајала, од 1974. године се ништа није улагало а нема ни довољно радника који би били ангажовани на осposobљавању запостављених сланих поља. Лани је фирма преживјела елементарну непогоду коју и много јаче фирмаме не би издржале. Опоравак компаније која се налазила на рубу стечаја је, уствари, још већи успех од саме бербе. У међувремену је оспособљен и возни парк, па је осим службених аутомобила, набављено и доста нове механизације за рад на терену, а рачуна се и на коришћење кредитне линије за набавку машине за сакупљање соли што би умногоме убрзalo и олакшalo рад на терену.

Љубо Газивода, извршни директор Солане подсећа да је иста количина соли сакупљена и 1965. године али напомиње да је тада солана била relativno нова и да је у њену производњу улагала држава. Највише соли ипак је произведено 1992. године док је функционисало такозвано термокомпресионно постројење односно фабрика за производњу соли. Из обије бербе, класичне и фабричке, произведено је 64.000 тона соли. Фабрика је, међутим, функционисала свега десетак година и никада није достигла пројектовани капацитет од 65.000 тона годишње. Максимално је произвела 34.000 тона.

Коначно је угаšена 1994. године, 1997. је расходована, а ове године се продаје као старо гвожђе. Директор Газивода наглашава да би у данашњим условима фабрика била totalan промашај. Истина је да производња не би зависила од временских при-

крилате. Ове године је за потребе класичне бербе ангажовано од 100 до 120 сезонала. Уз сталне раднике тим се пословима бавило максимално 150 извршилаца. Раније је обично ангажовано и до 200 сезонских радника. Дневница за изузетно тежак рад, какав је несумњиво сакупљање соли које се још увјек обавља искључиво лопатама, је износила око 25 евра. Максимална зарада кретала се до 1.200 евра.

Оно што предстоји јесте даље санирање виталних функција у Солани од чега и зависи производња. Ту је прије свега већ започета санација постројења за прераду соли, затим санација објекта у Ђеранама где су смештена пумпна постројења помоћу којих се црпи морска вода за производњу соли, и санација старије управне зграде која је стара колико и Солана, дакле пуних 70 година, а која је неупотребљива услед оштећења од земљотреса 1979. године. Ријеч је о културном објекту каквих је данас веома мало на простору Црне Горе. Љубо Газивода каже да се Солана кандидовала за два кредита како би реализовала планиране инвестиције. Ријеч је о владином кредиту, односно средствима америчке кредитне линије намјењеним за ревитализацију и оспособљавање производње у најуспешнијим предузећима у Црној Гори. Друга могућност је коришћење кредитне линије од 300.000 евра преко Европске банке за реконструкцију и развој.

Током августа и септембра Солана је тржишту испоручила рекордних 4.000 тона соли. Није забиљежено до сада да је у тако кратком периоду упаковано толико соли. Газивода изражену потражњу коментарише као чињеницу да на тржишту дуго није било улцињске соли, иначе познате по квалитету, управо зато што лани није било бербе.

Тренутно су потребе тржишта подмирене и потражња је опала. У просјеку се дневно испоручује од 100 до 120 тона соли. Улажу се и напори да се поврате изгубљена тржишта. У том циљу се планирају презентације у Београду, Приштини и Скопљу. Газивода саопштава податак да у нашој земљи тренутно има 33 регистрована увозника соли који уједно тај производ и пакују. Улцињска се срећутно пласира само у границама Србије и Црне Горе док се на тржишту Републике Српске и Македоније за сад пласирају незнанте количине.

Сузана Мујић

управо воде бити довољно на Приморју.

Спорадично је нестајала и струја, а догодило се да у среду сезоне буде блокирана и депонија Ловања код Тивта (учињено је то и у вријеме постсезоне) тако да су пуни контејнери данима заударали, „украшавајући“ Будву, Тиват и Котор и пријетећи да изазову епидемије ширих размјера.

Узлаз је љетос било прилично чисто, што некако и не спада у заслуге оних који су

послебна прича. Послакивале су без готово икаквих разлога, у среду сезоне. У крају где је евро домаћа валута! То гости нису могли да сквате и прихвате, потпуно нормално. Била је то велика антипропаганда туристичког заната који смо прихватили као први, једини и најважнији.

Неколико свијетлих и више тамих сјенки овогодишње сезоне датих у овом тексту немају зациљ да нешто спектакуларно промијене. Оне су дате више као подсјетник за оне који директно или индиректно раде у туризму, који је Црна Гора одредила као стратешку грану развоја. Да макар мало помогну онима који треба добро да се замисле над тим шта љетос није већало и шта треба промијенити до идућег љета.

И да позов, прије свих министар туризма који је јавно обећао да ће преме за наредно љето почети половином септембра (нисмо то примјетили) да крену што прије у елиминацију „црних тачака“ на туристичкој мапи Црне Горе.

С. Ш. Гргетовић

ПРИЗНАЊА

Улцињска Солана је недавно добила објављење да је добитник два међународна признања. Колекцији домаћих награда ускоро ће се придружити, тек добијене, за квалитет и за постигнуте резултате. Та ће признања Солане бити уручена 17. новембра у Риму и 1. децембра у Лондону.

АКТУЕЛНОСТИ

ПРОДАТ ПОСЉЕДЊИ БРОД КОТОРСКЕ ЈУГООЦЕАНИЈЕ „НОВИ“

БОКА ОСТАЛА БЕЗ БРОДОВА

Некада моћна бродарска компанија, прије 17 година једна од водећих на Јадрану уз ријечку „Југолинију“, котурска Југооцеанија ових дана је остала и без свог посљедњег брода. „Нови“ је продат на лиценцији по одлуци Привредног суда Витомиру Јурага власнику фирме „Аргола“ из Шибеника за 1.570.000 долара. Био је то само очекивани епилог десетогодишње агоније ове котурске фирме чији су бродови од 1956. године када је основана, опловили сва мора свјета.

Имала је Југооцеанија својевремено, (1985. године) 26 бродова са 770 000 бруто регистарских тона носивости и преко 1.400 запослених (1240 помораца). Санкције 1992-93. дочекали су са 22 бродом укупног капацитета око 500.000 бруто регистарских тона, чија је вриједност процјењена на око 200 милиона долара. Заробљавање бродова у страним лукама, плаћање скупе лежарине, незапосленост били су први кораци на дугом путу пострадања и пропадања ове велике компаније. А када су санкције минуле флота је била преполовљена. Услиједила је брза својинска трансформација, лоши бизнис планови са неизвесном приватизацијом, грешке и лоше процењене руководства предузећа. Поморци су ујерени да је било и злоупотреба и како истичу „пљачке имовине“ иако о томе озбиљни истрага ни-

кад није проведена... У сваком случају требало је и времена и „умјешности“ да се фирма упропasti и оде у стечај.

Примопредаја посљедњег продатог брода новом власнику, обављена ових кишовитих октобарских дана у Јадранском бродоградилишту у Бијелој, где се „Нови“ три посљедње године налазио на везу, и симболично је означила крај ове велике бокељске поморске компаније. Нема више „Зете“, „Сутјеске“, „Рисна“, „Орјена“, „Космаја“, „Шумадије“, „Мославије“, „Дурмитора“, „Кордуна“, „Тивта“, „Ловћена“, „Пелинова“, и других значних бродова који су на повратку са других путовања, улазећи у залив, поносно сиренама поздрављали Бокеље.

Брод „Нови“, на коме се

сад вијори хрватска застава и који је преузела посада новог власника остаће још неко vrijeme у Бијелој на ремонту. Новац од примопредаје је легао на рачун Хипотекарне банке АД Котор и исплати зарада поморцима који су у посљедње три године чували брод је у току. Након рочишта за диобену масу биће исплаћени и остали поморци који су пловили на „Новом“. Јадранском бродоградилишту у Бијелој припашиће према судској одлуци 450.000 долара за трошкове веза и лежарине.

Нови власник брода „Нови“ Витомир Јурага приликом потписивања протокола о примопредаји није крио задовољство обављеним послом: Тачно је да је брод мало старије производње, али у томе за нас има одређене симболике,

јер ми тек почињемо стварати компанију.

- Тако то раде добри домаћини а моја компанија остаје без иједног брода - прокоментарисао је видо узбуђен и са сузама у очима заповједник брода Драган Блажевић који је скоро три године на доку у Бијелој са својом посадом вођио битку да им се зараде исплате. Чак је и штрајковао глађу штитећи своја и права својих колега. Захваљујући судији Драгану Вучевићу на коректно вођеном поступку, капитан Блажевић је рекао да има 52 године, да он остаје без после а нажалост, Бока остаје без бродова.

- Југооцеанија „или бар њен дио могли су бити спасени да су је сви носили у срцу као што је ја носим. Ја сам професионални поморац, идејам да, наставићу да се бавим овим послом - рекао је Блажевић. Он је као и сваки капитан посљедњи напустио брод а посљедњи ће примити и плату која није исплаћивана од марта прошле године.

Након продаје брода „Нови“ мајински акционари котурске „Југооцеаније“ основали су Удружење за заштиту имовине котурске поморске компаније. Они сматрају да компанија није пропала због снажија, лоших уговора и незнанja већ да неко треба да сноси одговорност за уништавање имовине вриједне 200 милиона долара.

Д. Ивановић

ОДБОРНИЦИ ХЕРЦЕГНОВСКОГ ПАРЛАМЕНТА НА ВАНРЕДНОЈ СЈЕДНИЦИ ЗАТРАЖИЛИ ПОНИШТЕЊЕ СВИХ ДОЗВОЛА ЗА ГРАДЊУ СИЛОСА У ЗЕЛЕНИЦИ

НАЈАВИЛИ И РАДИКАЛНИЈЕ МЈЕРЕ

На захтјев Кризног штаба Мјесне заједнице Зеленика Кути који већ шест мјесеци руководи грађанским протестом и блокадом Луке ради спречавања изградње силоса за претовар расутог цемента, одржана је ванредна сједница херцегновског парламента. Треба рећи да је овај проблем већ двије године тема скупштинских засједања и да су и до сада одборници, без обзира на страначку припадност, били једногласно против градње силоса. Ни овај пут није било дисонантних тонова. Донесено је више закључака а формирано је и вишестраначко координационо тијело које ће се уз помоћ представника Кризног штаба бавити решавањем овог проблема.

Влади и Министарству уређења простора и заштите животне средине упућен је захтјев да у року од 15 дана пониште дозволу за градњу силоса односно да донесу акт о замрзавању свих грађевинских активности док се не преиспитају сва до сада издата рјешења, сагласности и дозволе за постављање спорних силоса. Ако силоси ипак добију зелено свјетло надлежних најављене су радикалније мјере, јер су грађани спремни осим луке да блокирају и град и зграду Општине. Закључено је такође, да ће Општина преузети све трошкове за ангажовање адвоката у евентуалним споровима у вези са овим проблемом као и одговорност за досадашње дјеловање Кризног штаба. Иначе одборници су оцењили да су досадашње активности Кризног штаба биле легитимне и оправда-

не, засноване на одлуци из фебруара мјесеца којом су забрањене све радње на постављању силоса.

Сједници су присуствовали поред члanova Кризног штаба и директори ЈП

„Морско добро“ Драган

Иванчевић и котурског

Института за биологију мора

др Сретен Мандић. И поред

позива нико из Владе није

дошао док је директор

„Еуроцем трејд“

црногорске

италијанске

фирме из Подгорице која је добила све

папире за постављање

силоса у Луци Зеленика Обрад

Мандић своје одсуство

са сједнице у писму упућеном

Скупштини образложио

присуством Кризног

штаба који је за њега „не-

легална организација“. Он

је у истом писму демантовао

да ће цементна прашина

угрозити животну

средину јер су за силосе обез

бијењи филтери највиши

стандарда. Он тврди

да силоси приликом једног

пуњења и пражњења са

3000 тона цемента пропуштају тек два до четири

килограма цементне прашине. Подсећајмо да је његова фирма све папире добила регуларно и да јој је до сада нанијета штета од преко два милиона евра.

Насупрот њему и грађани

и одборници, али и стручњаци

за ову област, убијени су да би штете по животну

средину и развој туризма

биле несагледиве. На

сједници Скупштине пред

ставник Кризног штаба инжењер

Бранко Мариновић је

у том смислу истакао да

Кризни штаб заступа ми

шљење више од 10.000 по

тисника петиције против

градње силоса и да су они

одлучни да истрају у својим

захтјевима без обзира

на све препреке и неразум

ијевања на које наилазе

од Општине до Републике.

У име својих колега из

Института за биологију мора

др Сретен Мандић је ис

такао да сматра да је

основни криза за спорну

ситуацију нестручни ела

брат који је урадио група

геолога без уважавања

еколошких параметара.

Такво мишљење је инве

ститор намјерно тражио од

некомпетентне институције

јер му нико други не би

дао сагласност за такав поса

у Боки. Директор „Морског

добра“ Драган Иванчевић

се заложио да се спорни

елaborat о утицају прето

вара расутог цемента на

животну средину, на осно

ву кога је инвеститор при

бавио све неопходне дозво

ле, упутил Министарству за

уређење простора на по

новно разматрање.

Након свега што се чуло

одборници су прихватили

предлог кризног штаба да

општина треба свим сред

ствима да спријечи изград

њу силоса.

Д. Ивановић

У ОПШТОЈ БОЛНИЦЕ У БАРУ КАЖУ

УЛАГАЋЕМО У НАЈБОЉЕ

- У Општој болници у Старом Бару свима ће бити пружена могућност да раде и напредују. Поштујем демократско начело да свима омогућимо излазак на стартну линију, али и ујерен да нико толико богати да улажемо у просјечне. Резултате већ имамо, успјешно радимо лапараскопске операцije и формirali ambulantu za citodiagnošnicu. Не признајем ријечи не могу и не може. Морамо да пратимо svjetiske standarde, da se upoređujemo sa boljima od same. Нашим пациентима то морамо приузити, како direktor болнице dr Zoran Srzentić.

- Елитизам и улагање у најбоље са демократским правом да сви покушају је прави начин да се покрену сви који хоће и могу, процес компликован или неминovan ако хоћемо напријед. Али, и да раскрстимо са уравнитељом. Наиме, постоје лекари због кој

АКТУЕЛНОСТИ

ВИКЕНД У ИГАЛУ СА ИНСТИТУТОМ „ДР СИМО МИЛОШЕВИЋ“ И „МОНТЕНЕГОРСКОРЛАЈНЗОМ“

ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПОНУДЕ И ПРОГРАМА ЗА НАРЕДНИ ПЕРИОД

- Прва промоција акција Института са Монтенегрорлајнзом и подгоричким „Планетажама“
- Уговорили седамдесетак новинара и представника туристичких агенција из Србије, БИХ и Црне Горе

- Вратили смо се на тржиште Европе и већ сада је преко 50% промета из иностранства, рекао је генерални директор Института „Др Симо Милошевић“ Бранко Радојчић новинарима и туристичким радницима из Србије, БИХ и Црне Горе приликом презентације понуде и програма овог познатог бањског лијечилишта у оквиру прве промотивне акције „Викенд у Игалу“ коју су заједно организовали са „Монтенегрорлајнзом“. Подгоричке „Планетаже“ су гостима даривала вино... - Норвешки државни програм који се већ неколико година успјешно реализује је базиран на нашу установу (ове године Институт је посетио преко 800 Норвежана) или ту су и други значајни програми као што је онај са норвешком комуном Кристиансанд са којим смо прошле године почели и који ће послужити као модел за сличне програме не само у Норвешкој већ и у Данској, Шведској, Њемачкој.

Одличну сарадњу Институт има и са специјализованом холандском агенцијом „Фонтан“ преко које је ове године стигло 700 Холандаца. Ту су и програми са руског тржишта а ове године први пут имали и групе из Данске, Шведске, Њемачке и САД.

- Захваљујући нашем промотивном сајту на Интернету стигло нам је 639 писаних писма из свих крајева света. Примјетна је и тенденција повећања броја гостију из Србије и окружења. Ријечу, у Медитеранском здравственом центру, најекслузивнијем Институтовом објекту, ове године је боравило преко 5 000 странаца. Финансијски промет је био већи за 10% него прошле године (планирано је повећање од 15%) а раст физичког обима услуге је 8%. Пребродили смо скоро десетогодишњу кризу и сада живимо од сопствених парса, сами одржавамо сопствену ликовност - рекао је др Радојчић.

Институт је основан 1949. године као бањско и кли-

САРАДЊА У ВАНСЕЗОНИ

У „Монтенегрорлајнзу“ који је за госте Института обезбеђио бесплатан превоз до Игала са овом установом оцењују посебно значајна у ванsezонском периоду. Прве позитивне резултате очекују већ у марту и априлу. Представљајући своју компанију, која је стара тек седам година менажер за међународне линије Рајко Ускоковић и директор „Монтенегрорлајнза“ за Србију Жарко Ђуровић су истакли да су за девет месеци ове године њихови авиони превезли 42% више путника него прошле. Бројем, превезено је 242.000 од чега 99.000 на међународним линијама. Највећи промет остварен је у јулу и августу када је превезено преко 100.000 путника, а из Београда реализовано 250 летова.

Д. Ивановић

ДОК СЕ ОКО „АВАЛЕ“ БУРА ЈОШ НЕ СТИШАВА

НА ПРОДАЈУ ЈОШ ШЕСТ ХОТЕЛА

Ових промјенљивих јесењих дана, док се бура око продаје будванске „Авале“ не стишила, наставља се распроваја хотела дуж морске обале. Агенција за преструктуирање привреде и страна улагања позвала је преко међународног тендера заинтересоване за куповину још шест хотела на Приморју. Нови купци се траже за хотеле „Ривијера“, „Топла“ и „Центар“ у Херцег Новом, „Спленид“ и „Панорама“ у Бечичима и „Медитеран“ у Улцињу.

Хотел „Ривијера“ у Њишићима код Херцег Новог,

РЕАГОВАЊЕ ЈАВНЕ УСТАНОВЕ „МУЗЕЈИ, ГАЛЕРИЈА, БИБЛИОТЕКА“ НЕ ЗАБОРАВИТЕ СПОМЕНИКЕ КУЛТУРЕ

- Поводом медијских информација да је објекат хотела „Авале“ продат или је у процесу продаје желимо вас обавијестити да је локалитет на коме се налазио дио објекта заштићен Законом о заштити споменика културе. То је локалитет на коме се налазе споменици културе од првопредложеног значаја: римски мозаици (I-II вијек нове ере), остатци „Villa Urbana“ (хипокауст) и дјелови античке некрополе (V вијек прије нове ере - V вијек нове ере). Сви ови споменици нијесу адекватно презентовани због недостатка новца а унесени су у Лист непокретности 2475, па Вас молимо да приликом склапања уговора са купцем укључите и нашу институцију као правног заступника будванског националног блага јер позиција поштовања наведених споменика, без обзира када ће бити реконструисани и презентовани, како заслужују, мора бити назначена у уговору о продаји Хотела - истиче се у писму које је директор ЈУ „Музеји, галерија, библиотека“ Луција Ђурашаковић упутила Савјету за приватизацију у Подгорици и директору ХТП „Будванског ривијера“.

Сви ти циљеви зависе од новца, а оно што тренутно препоручује Институт страним клијентима то је прије свега квалитет медицинских услуга и климатски фактори који су по много чему јединствени. На основу анкете која је ове године рађена са страним гостима генерална оцјена је врло висока а нарочито су добро оцењене медицинске услуге и хотелско особље - рекао је помоћник директора за хотелијерство Јелко Андрић.

Значајан је и подatak да се 42% гостију поново враћа у Институт. Директор маркетинга др Милан Обрадовић представио је медицинске програме Института нарочито one који се односе на здрав начин живота, такозване ВЕЛНЕС програме.

Они су сада веома тражени и Институт нуди осам таквих програма од релаксације и менанџмента стреса преко програма за мршање, астетске хирургије и стоматологије до превентивне рехабилитације радника, рекреације и фитнеса. Институт има интердисциплинарне тимове који ове али и све остale рехабилитационе и спортске програме веома успјешно реализују.

Гостијама је посебно представљена специјална понуда Института за зиму. Ријеч је о пакет архитектоника од 14 и 21 дан боравка у Игалу у периоду од 15. јануара до 31. марта. Понуда је на бази пуног пансиона а цијена је 30 евра дневно. Ови архитектони подразумјевају и медицински пакет који је гостијама на располагању - за 14 дана 27 терапија а за 21 дан 45 терапија. За дужи боравак од 21 дан пун пансион је 26 евра.

Последица свега добра виđљива је на сваком кораку, а највише се види на осмежу, како се то фине каже "туристички поспеника", од ува до ува, па на оба ува.

И тачно у тренутку високог напона туристичке сезоне, десило се нешто што туристи могу доживјети само на овим просторима, на просторима "земље сељака на

локацији уз саму Бечићку плажу. Недалеко од њега налази се хотел "Панорама" којим газдује владино предузеће ХТП "Милочер". Лијепо хотелско здање настало адаптацијом некадашњег полицијског одмаралишта, смештено је на површине 14.000 квадратних метара. "Медитеран" је хотел који је у власништву ХТП "Улцињска ривијера" који са централном зградом и девет вила има укупно 15.000 квадратних метара.

На другој страни још траје рашомон око најпознатијег хотела на Црногорском приморју, "Авале" у Будви. На сазије је одлука Врховног суда Црне Горе да се поништи поништавање тендера за продају овог објекта до којег је дошло зато што први на листи купаца, једна њемачка фирма, која је нудила за њега 7,5 милиона евра није доставила на вријеме сву потребну документацију. Другоплазирана, енглеска фирма "Беплер енд Јакобсон", која је понудила једва 3 милиона евра, жалила се суду и пресуђено је да Будвани с њом треба да склопе купопродајни уговор.

- Ја тако не тумачим одлуку суда, која нам је достављена прије два мјесеца - каже Иво Арменко, генерални директор "Будванског ривијере". - Сматрам да нас суд не може обавезати да потпишемо уговор о продаји с фирмом која нуди више од два пута мање новца него што је то понудила њемачка фирма. По мом мишљењу једино је исправно да се распише нови тендер на који се, направно може јавити и енглеска фирма.

Они који се баве економском математиком израчунали су да би, уколико енглеска фирма иза које, како се незванично сазнаје стоји један црногорски бизнисмен, купи "Авалу" квадратни метар био плаћен само 145 евра, или десет пута мање него за квадратни метар стана у бу-

дванском пољу!

Координатор Групе за промене Небојша Медојевић сматра да је одлука Врховног суда Црне Горе коначна (на њу се нема право жалбе) и да је озна-

ВЛАСНИЦИ

Которски Основни суд је по жалби наследника бивших власника "Авале" донио привремену мјеру забране продаје тог објекта. Ради се о породицама Стојић и Сараћевић које су биле власници старатог хотела "Авале" до другог светског рата послије којег им је имовина национализована. Одлука суда се мора поштовати, што значи да до окончаша судског поступка по овом питању хотел не може бити продајен. Но, оно мора код нас увијек и не значи да ће бити тако, па остаје да се види што ће и како бити с "Авалом".

чила да се приватизација одвија нерегуларно.

- Ако је Тендерска комисија продајом "Авале" нацијела штету држави, а Врховни суд је тако пресудио, морају да одговарају надлежни. Наредни корак би морала бити одлука државног тужиоца Весне Медојевић. Сматрам да нас суд не може обавезати да потпишемо уговор о продаји с фирмом која нуди више од два пута мање новца него што је то понудила њемачка фирма. По мом мишљењу једино је исправно да се распише нови тендер на који се, направно може јавити и енглеска фирма.

Ко је све у праву, а ко је пак радио на штету и државе и "Будванског ривијере" и њених радника остаје да се види.

И евентуално саопшти. Или, као и у многим другим работама око нас да се посао прогласи - добром. Што не би чудило и посебно изненадило ни актере ове афере ни грађане Црне Горе.

С. Ш. Г.

ИЗ МОГ УГЛА

Ратко Рајковић

Ево још једна "успешна и берићтна" сезона је за нама, бар судећи по ријечима црногорских "туристичких" споменика, односно званичника задужених за туризам.

Црногорска перјаница, туристичка узданици! Метропола туризма, Краљица туризма. Туристичка престоница, што се све може наједноставније рећи и написати "Град театар", успјешно је преодрио још једну, која знају, туристичку сезону.

На све стране све је цвјетало, на конју, у вазduху, а што је најважније на мору и у мору.

Док су се богати туристи, туристи пуни паре, унапоколо расипали новцем разноразних боја и облица, туристички радници су задовољно трљали руке, оне исте руке у којима на крају сваког мјесеца, редовно, од паре нема мјеста ни зашта друго.

Од добра се људи тј. туристички радници - "мученици" раскрасили, плате високе, а разноразне газде добре, да боље бити не могу.

Последица свега добра виđљива је на сваком кораку, а највише се види на осмежу, како се то фине каже "туристички поспеника", од ува до ува, па на оба ува.

ОЈ ДОДО, ОЈ ДОДОЛЕ !

А зубе ћемо овога пута занемарити јер се немају од чега поправити, односно одржавати.

И док се сезона примиче и док још који туриста промиче, ујарише ти задовољни и презадовољни радници у штрајк.

Шта им би ?

Но добро, људи гријеше док су живи.

И ове сезоне, чак и нешто боље него што је то био случај предходних година, паркинга је било на све стране.

Радрагани и презадовољни туристи имали су паркинга по избору, на све стране, покрivenog, густог, ријетког, скучог и јефтиног. Углавном за своје четвртоточкаше нису имали да бину, били су сигурни, а за све то морали су да издаје свега који динар (читај, евро) мање од стварне цијене њихових љубима.

Али све ово ће наредне сезоне сигурно бити још боље јер је ствар у своје руке поново узела Скупштина општине, која је својом одлуком формирала фирму "Паркинг сервис".

Дакле од идуће сезоне све је у Божијим рукама, и "рукама - Паркинг сервиса"

И тачно у тренутку високог напона туристичке сезоне, десило се нешто што туристи могу доживјети само на овим просторима, на овим просторима "земље сељака на

брдовитом Балкану".

Шта се то десило ?

Па, изгубили смо напон.

Високи напон је пао и претворио се у повремен и то варијабилни напон тј. мрак.

АКТУЕЛНОСТИ

ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ ЗАХТЈЕВ НАСЉЕДНИКА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ И СРПСКЕ ДИНАСТИЈЕ УЗБУДИО ДУХОВЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

ИМОВИНА КАРАЂОРЂЕВИЋА ЈЕ - (НЕ) СПОРНА

Најава Крунског савјета династије Карађорђевић о покретању иницијативе да се посебним законом уреди денационализација имовине те фамилије, узбудила је духове у Црној Гори, где се налази добар дио атрактивне имовине на коју полажу право наследници краља Александра и његове супруге Марије.

Појединци иду толико далеко тврдећи да Карађорђевић нису никада имали имовину на подручју Црне Горе!

- Не само да нијесу били власници никакве имовине него су у Црној Гори владали огњем и мачем - истиче историчар права Новак Ачић. - Забранили

И академик Радослав Ротковић је мишљења да се Карађорђевић не могу позивати на поменути закон који је Црна Гора донела, а који се још не примјењује, јер он важи за - послератни период!

И принц Никола Петровић Његош, праунук краља Николе и рођак наследника српске круне је изненађен захтјевом Карађорђевића.

- То није само имовина краљевских породица већ и цијelog народа. То је као када би династија Бурбона у Француској тражила да јој буде враћен дворац у Версају. Тај захтјев је у суштини доказ небриге за текак економски положај

целарији Александра Карађорђевића, је врло јасан. Он истиче да Крунски савјет ништа не захтијева, већ је захтјев упутио престолонаследник Александар преко опуномоћеника господина Ђуришића.

- Комплетна имовина породице Карађорђевић легално је купљена и укњижена у земљишне књиге у Котору и друге катастарске општине. Та имовина је законито стечена, а не одузета. Наш захтјев је прецизно поткријепљен - рекао је Ђуришић.

Ђуришић је још нагласио да ће једног дана, уколико се захтјев Карађорђевића не прихвати у Црној Гори он бити прихва-

су повратак краљу Николи и свим члановима династије Петровић-Његош, отели им и конфисковали покретну и непокретну имовину. Са становишта морала, права и политичке захтјеви Крунског савјета породице Карађорђевић и њених потомака за остваривање неких имовинских права у Црној Гори, немају никакво утемељење.

Ачић даље каже "што је подигнуто својим новцем на туђем земљишту, припада власнику земљишта", напомињући да се Закон о реституцији не може односити на ову династију јер су они били освајачи и окупатори?

Црне Горе - каже принц Никола.

Представници власти у Црној Гори предлажу пак чекање. Потпредсједник Владе Драган Ђуровић истиче да ће за Карађорђевиће важити исти закон као и за све остale грађане, уз напомену да је Закон о реституцији, који је усвојен 20. јуна 2002. лош збор чега је Уставни суд Црне Горе укинуо 11 његових одредби.

- Сачекајмо нови закон који ће омогућити свима да остваре своје право на имовину - поручио је Ђуровић.

Борђе Ђуришић, члан

Правног савјета при кан-

ћен у Европској унији и Европском суду за људска права у Стразбуру.

Највреднија имовина Карађорђевића се налази уз обалу. Углавном у Милочеву где се налази њихов дворац који је претворен у хотел "Милочер". И неки од живих мјештана, који су тридесетих година радили на изградњи двораца, истичу да је краљевска породица плац купила од Паштровића којима је земљиште припадало. Дио земљишта дала је Митрополија црногорско-приморска. Све је плаћено уредно и на вријеме. Познато је да је и Вила Топлица, која се налази изван милочевског парка, а којом данас газдује Влада РЦГ, припадала Карађорђевићима. Причало се да су је они поклонили енглеској краљици, једно вријeme је енглеска круна и тражила информације о томе. Но, ту је било забуње. Краљица Марија је, како то стоји у сјећањима њеног сина Томислава, уступила ту вилу својој дружбеници и пријатељици, госпођи Розмери. Та вила је у старим земљишним књигама била укњижена на име Розмери Крексвел.

У захтјевима познате династије се наводи да поред Милочера наследницима припада плац на Цетињу са родном кућом краља Александра, земљиште у атару Ријеке Црнојевића са дворцем "Лесковац" у којем су кухиња, гараж, павиљон, стаклена башта, централна црква, једна кућа на спрат и још два приземна зграде.

С. Ш. Г.

ОДУЗИМАЊЕ

Указом предсједника Владе ФНРЈ Едварда Кардеља 1947. године Карађорђевићима је одузето држављанство, сва имовина – дворци, лјетњиковци, куће, имовина, књижице, рудници, обвезнице, акције, страна валута, драгоцености, слике, библиотека.

Савезна влада СРЈ је у фебруару 2001. године укинула указ о одузимању држављанства и имовине породици Карађорђевић, а Бели двор на Дедињу су добили на коришћење.

ОБЕЋАЊЕ

Најава Карађорђевића између осталог стоји да је династија у вријеме када је њеним члановима враћено држављанство добила обећање од тадашњег премијера Зорана Ђинђића, да ће добити и имовину.

- Савезна влада је донијела одлуку о враћању држављанства породици Карађорђевић, а ми смо на ДОС-у донијели одлуку да им се имовина стави на располагање - казао је Ђинђић, приликом сусрета са принцом Александром. Он је тада објаснио да то не значи враћање власништва, већ само права на коришћење, а да ће питање власништва ући у нормалну процедуру.

ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ СТАРИ ГРАД У БЕОГРАДУ О САРАДЊИ СА ОПШТИНОМ КОТОР

КУЛТУРА И СПОРТ – ВЕЗА КОТОРА И БЕОГРАДА

Предсједник општине Стари град, у Београду, Мирјана Божидаревић већ три године је на челу најпознатије београдске општине, а прије тога, била је на дужности потпредсједника, тако да је већ дуже у току са свим активностима у тој средини. Власт у општини Стари град врши коалиција чак 11 странака и, према ријечима, госпође Божидаревић сарадњија добро функционише јер су сви у екипи општинских функционера окренути, прије свега, потребама грађана, као и обавезама према бројним заједницама у овој општини. А ова београдска општина, која "покрива" срце Београда, има развијене контакте са другим

срединама из садашње државне заједнице, бивше Југославије, а и из неких земаља у ближем или даљем окружењу.

Крајем 1998. године, општина Стари град и општина Котор потписала су Протокол о сарадњи која се, ипак, не развија на очекивани начин, иако је обострано изражена спремност за контактима у различим областима које би могле повезати Котор и београдску општину Стари град.

Сарадња је почела крајем

1998. године када је потписан

Протокол, али каснији догађаји нису нам ишли у прилог,

јер већ у прољеће 1999. године почело је бомбардовање

NATO снага, затим је дошло

до промјена у власти и доста тога се дешавало да нисмо имали времена за друштво и контакте, али има доста идеја како да разградамо сарадњу на пољу културе. Рецимо, да приједимо изложбу Котора у Београд и Београда у Котору. Ми се сада припремамо за једну изложбу у Београду а тема је "Фасада Обилићевог венца". Наша општина жели да покаже Београђанима како смо уредили те зграде на Обилићевом венцу, а не било лише да то покажемо и другим градовима. И у Котору, свакако, јер сигурна смо, да би било интересовање, исто тако, знам да би и Котор имао шта да покаже Београду - рекла је Мирјана Божидаревић.

Будућу сарадњу двије општине, прије свега, у области културе, затим спорта, па сарадње међу школама. - Није баш да нисмо имали ништа. Јер, у мају ове године су ученици и професори музичке школе "Мокрањац", из Београда, организовали Фестивал пријатељства, па смо ми из општине Стари град позвали школе из градова са којима сарађујемо. Тако су били ученици и професори из музичких школа из Котора, Скопља и Бање Луке. Два дана су се дјеца лијепо дружила, а и концерти су били веома успешни - истиче Мирјана Божидаревић, предсједница општине Стари град у Београду.

- Да ли има простора и на привредном пољу за успостављање сарадње? Што ту може да се уради?

Општина више нема никаквих могућности да утиче на привредне субјекте, нити да ту пресуђује. Али, ако сами привредници нађу путеве и разлоге, што да... По ријечима Божидаревић прије свега, у туризму, синој трговини и у области малих предузетника. Све остало је у надлежности Привредне коморе, па је ствар од заинтересованости привредних објеката.

Искуства о сарадњи са градовима са којима је повезана општина Стари град су позитивна. Предсједница Божидаревић се посебно заљаже за перспективу будућих контаката на просторима Балкана. Јер, сматра, успомене из минуле деценије све су блеће, па ће сарадња бити чешћа, чвршћа и разноврснија...

Општина Стари град, иначе има 70 хиљада житеља, ту је концентрација моћних финансијских институција, а буџет општине се пуни, углавном, од пословног простора који је на изузетној цијени. Општина, зато, улаже на уређене улице, јавних површина, фасада и тиме ствара боље и конфорније услове, како за грађане, тако и за госте. Посебно воде рачуна да је бројна старија популација грађана у тој средини а да тим грађанима треба учинити живот што пријатијим.

На крају разговора за Пријоморске новине, госпођа Мирјана Божидаревић је изразила жељу да се, чим прије, види са колегом Николом Савардићем, предсједником општине Котор, која се сада организује коалиција сарадње са општином Стари град, али и да контакти те двије друштвене организације буду што чешћи и што више разгранати. Посебно је нагласила да је сусрет и сејање на посету Котору радују и да би вољела да се простор за сарадњу што више искористи.

Д. Давидовић

ПОПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНЕ КОТОР СЛОБОДАН ГУБЕРИНИЋ О САРАДЊИ СА ОПШТИНОМ СТАРИ ГРАД

ВЕЛИКЕ МОГУЋНОСТИ ЗА САРАДЊУ

Општина Котор је у вријеме некадашње државе, СФРЈ, имала стаљне и трајне везе са Камником, Славонском Пожегом, Травником, Зрењанином, Струмичом, Пећи и Горњим Милановцем. Послије ратног вијора и стварања нових држава на простору некадашње државе контакти су престали, али се, постепено обнављају или стварају нови. Чак и са градовима из удаљених европских земаља. Али, како је ријеч о конкретном граду, тј. општини Стари град, у Београду, потпредсједник општине Котор, Слободан Губеринић, са задовољством, је прихватио иницијативу, као и ријеч које је предсједница Божидаревић изрекла у разговору за наш лист. Актуелни, потпредсједник, иначе, дугогодишњи функционер у општини Котор, који је и сам, својевремено, учествовао у неким контактима које су појединачне институције Котора, као Поморски музеј, Историјски архив или Регионални завод за заштиту споменика културе, имали за сродним институцијама из Београда за Пријоморске новине каже:

- Простора за сарадњу има, заиста, доста. Котор је град у који се радо долази, који има шта да покаже, али и ми жељимо да у другим градовима прикажемо оно што нас на најбољи начин представља. Због свега тога, подржавам изјаву госпође Мирјане Божидаревић и очекујем да ћемо, ускоро, имати и конкретне договоре око појединачних акција које ће приближити грађане два града. Наравно, поље културне дјелатности је најбогатије, обострано, за успостављање сарадње, али има и других дјелатности које могу бити предмет размјене између двије средине - рекао је Губеринић, очекујући плодове те сарадње, као и проширење и на неке друге градове који су показали интерес и вољу да сарађују са Котором.

Д. Д.

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ПОСЛОВАЊЕ АЕРОДРОМА ТИВАТ

НЕЋЕ СЕ ОСТВАРИТИ ПЛНОВИ DEG-а

Резултати пословања у првих девет мјесеци ове године и ефекти преузимања тиватске ваздушне луке од стране ЈП "Аеродроми Црне Горе" били су повод за одржавање конференције за новинаре на аеродрому Тиват.

- Услуге аеродрома Тиват у периоду од 1. јануара до 1. септембра ове године користило је укупно 2098 авиона домаћих и страних компанија што је 4 одсто више него у упоредном периоду лани. Трансферисано је укупно 277.810 путника, што је неznatno више него прошле године - изјавио је у разговору са новинарима, директор тиватског аеродрома мр Ранко Бошковић.

Највише летова, укупно 962, преко тиватске ваздушне луке ове године обавио је београдски "JAT airways", што је смањење од 15 одсто у односу на прошлогодишњи ниво саобраћаја те компаније. Раст од 30 одсто забиљежио је "Montenegroairlines" чији је 571 авион опслужен у Тивту до истека трећег квартала, док београдски "Aviogenex" и мала генерална авијација у односу на прошлу годину такође биљеже раст од 69, односно 66 одсто. За девет мјесеци на писту аеродрома Тиват слетјело је 190 авиона двадесетак иностраних компанија из Чешке, Немачке, Словачке, Француске, Данске, Русије и других земаља, што је ипак 18 одсто лошији резултат у односу на лан.

- Са њемачком компанијом LTU која је ове године имала један лет седмично за Тиват, већ се проговара о двије седмичне ротације у периоду од 13. маја до 14. октобра наредне године. Чешки "Fisner" је већ најавио један лет седмично у времену од 1. маја до 6. октобра, има изгледа да ће се повећати и саобраћај са Великом Британијом, најављује се отварање ваздушног моста са Шведском, а проговара се и са још некима чешким авиопревозницима за око 2 ротације са по 4 авиона током читире мјесеца наредне туристичке сезоне - казао је Бошковић додајући да ЈП "Аеродроми Црне Горе" жели довести у тиватску ваздушну луку и авионе из Норвешке којима су до сада преко аеродрома Дубровник у Италији на лијечење стизале веће групе пацијената из те скandinavске државе.

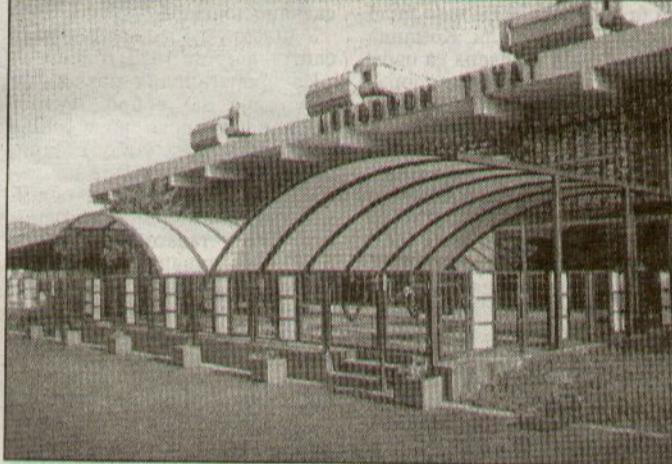
Он је навео да је на аеродрому Тиват од када га је 23. априла од ЈАТ-а преузео ЈП АЦГ, реализовано неколико инвестиција, али да прави посао тек предстоји кроз програм хитних интервентних мјера за који је у завршној фази добијају кредита од Европске инвестиције и Европске банке за обнову и развој.

- Санирали смо свјетлосни систем полетно-слетне стазе и обиљежили хоризонталну сигнализацију на писти, замјењен је рентген апарат за преглед пртљага, ремонтиран агрегат за струју, освјежена противпожарна опрема и санирани кровови трафо и агрегат-станице. До нове сезоне и током наредне године предстоји нам санација и додградња пристанишне зграде која ће бити проширења за још око хиљаду квадратних метара, ремонт и набавка нове контрадиверзије, ватрогасне и опреме за опслуживање авиона, реконструкција електро и водоводне инфраструктуре, набавка новог агрегата за струју и друга фаза санације система прилазних свјетала у дужини од 950 метара од краја писте. Такође, планирамо да постапије VASIS уређај за навођење авиона замјенимо модерним PAPI системом - казао је Бошковић истичући да је добром резултатима тиватског аеродрома у овој години пресудно допринају велико залагање и професионализам

запослених радника.

Судећи према рјешењима из Мастер плана развоја црногорских ваздушних лука до 2023. године који је израђен за потребе ЈП "Аеродроми Црне Горе", аеродром у Тивту неће доживјети судбину коју су му "зајртили" стручњаци њемачког инвестиционо-развојног фонда DEG. Наиме, њемачки ек-

усвајањем а тим документом је предвиђено да аеродром Тиват опстане и да га са актуелног нивоа у коме годишњем опслужује око 300 хиљада путника, 2023. године доведемо до капацитета од 750 хиљада путника. Приводе се крају и разговори са Европском инвестицијом и Европском банком за обнову и развој које би ЈП АЦГ тре-

перти у најрту Мастер плана развоја туризма у Боки Которској урађеном за црногорско Министарство туризма, предвиђели су рушење тиватског аеродрома да би се на том месту ослободио простор за изградњу низа великих хотела и забавног аквапарка.

- Мастер план развоја црногорских ваздушних лука у наредних 20 година је пред

бало да одobre око 21,5 милиона евра за реализацију хитних интервентних мјера на аеродромима у Тивту и Подгорици. Од те суме око четвртина новца ће се уложити у хитне мјере на аеродрому Тиват које би се требало реализовати у току наредне године - истакао је Бошковић.

Према његовим ријечима, у

те мјере спада замјена VASIS

система за навођење авиона по углу понирања савременијим PAPI системом, реконструкција постојеће и додградња још око хиљаду квадратних метара пристанишне зграде, обнова система прилазних свјетала писти тиватског аеродрома, набавка нове контрадиверзије, ватрогасне и опреме за опслуживање авиона, реконструкција водоводне и електро инфраструктуре на аеродрому, набавка новог електро-агрегата као и завршетак опремања те ваздушне луке за инструментално слијетање авиона.

Додградњом пристанишне зграде која тренутно има 2,8 хиљада квадратних метара са постојећих 800, капацитет тиватског аеродрома нарађеће на 1360 путника у вршном сату, што значи да би до 2013. године његов капацитет износио пола милиона путника годишње. Накнадним интервентијама до 2023. године, капацитет аеродрома биће подигнут на 1.680 путника у вршном сату, односно 750 хиљада путника годишње.

Бошковић је истакао да су ово рјешења из Мастер плана ЈП АЦГ чији су аутори стручњаци консултантске куће "Барентс", а рецензент је француска фирма "Софреавија". Иначе, израду Мастер плана развоја црногорских аеродрома финансираје УСАИД. Он је додао и да ЈП АЦГ има намјеру да на аеродрому Тиват задржи постојећи Школски центар који има

лиценцу да обучава аеродромске противпожарне екипе, те да дјелатност овог центра прошири и на обуку осталих кадрова неопходних за функционисање ваздушних лука.

Њемци који су радили Мастер план туризма Боке Которске су првенствено инвестициони фонд који би требало да отвори врата њемачком капиталу за инвестиције у профитабилној грани каква је туризам, па је вјероватно и то једна сврха њиховог плаана, без обзира на то колико он био заснован на стручни. Мастер план ЈП АЦГ је рађен са пуно више ослењања и на друге свјетске а не само њемачка размишљања, а ЕИБ и ЕБРД су спремне да у то уложе паре за које очекују и да им се врате, па је логично да аеродром Тиват има сигурну перспективу, што гоvorе и прогнозе саобраћаја у наредних 20 година - прокоментарисао је Бошковић недумице око будућности тиватске ваздушне луке.

Јавно предузеће "Аеродроми Црне Горе" и авиокомпанија "Montenegroairlines" још нису постигле споразум о висини цијени аеродромских услуга које се у Тивту и Подгорици пружају авионима. Тиме компонија.

- Тачно је да "Montenegroairlines" тренутно не плаћа аеродромске услуге, али ми наплаћујемо путнички сервис и од путника те компаније. Евидентијали смо све услуге које смо пружили у опслуживању "Montenegroairlines-ових" авиона и очекујемо да они буду ретроактивно плаћене након што се на нову дирекцију ЈП АЦГ и те компаније постигне споразум о цијенама по којима ће се убудуће прихваћати и отпремати њихови авioni - казао је директор аеродрома Тиват мр Ранко Бошковић.

- Када буду конкретизовани сви детаљи уговора са том компанијом, чије је формулације у завршној фази, мислим да ћемо бити у стању да завршимо дио редовног одржавања и послова на припреми аеродрома за наредну туристичку сезону. Плате иначе, редовно исплаћујемо и ако успијемо да доживимо тај договор са "Montenegroairlinesom", не би требало да до наредне сезоне буде ни проблема са измирењем обавеза према нашим радницима.

Ж. Комененовић

„СВЕ ПАРЕ У ПОДГОРИЦУ“

Директор ЈП АЦГ Милован Ђуричковић је у неколико најрата до сада није желио да јавно коментарише пословну политику те фирме у вези високих цијена тзв. путничког сервиса, попут техничких линија са аеродромом Тиват где путници ту накнаду плаћају 15 евра. Овим механизмом ЈП АЦГ заправо "пегла" свој финансијски биланс и немогућност наплате услуге од ЈАТ-а коме ће дуг за ваздушне луке на тај начин отплаћивати још три године, или поготово чињеници да од "Montenegroairlinesa" који је други по обиму саобраћаја на њиховим аеродромима, до данас није добио ни цента за пружене услуге. Према мишљењу дугогодишњих радника тиватског аеродрома, тиме ова ваздушна лука која је изразито сезонског, дакле туристичког карактера, "сјече грану на којој сједи", јер ће низим цијенама аеродромских услуга Тиват првенствено требао да конкурише сусједном аеродрому Дубровник. Тивани иначе, поред нездадовољства

чињеницима да се све паре које "њихов" аеродром зарађује сада умјесто у Београд, сливају на један рачун ЈП АЦГ у Подгорици и да Тиват за сада има веома мало финансијских ефеката од имовине коју посједује у комплексу те ваздушне луке, још нису добили објашњење што је са новцем од тзв. еколошке таксе коју су добијали све док ЈП АЦГ није постао газда аеродрома.

- Такса на буку у износу од 25 евра по авionу ове је године наплаћивана само страним компанијама. Та средства се налазе на рачуну АЦГ јер смо у међувремену са Општином Тиват постигли споразум о редовном измирењу накнада за грађевинско земљиште за наше објекте, а што се лани није адекватно плаћало, па је еколошка такса коју је Општина тада добијала била свјајеврни супститут - незванично је објашњено из ЈП АЦГ уз напомену да ће се са Општином Тиват вјероватно број постићи договор и око овог питања.

КОЈА ШКОЛА ЈЕ НАЈСТАРИЈА У ЦРНОЈ ГОРИ

"Нектарије Милиновић био је родом из Мориња. Неко врјеме бијаше наставник у Кртолима и Башићима." Ријеч је о 176. г. ("Манастира Савина у Башићима", Београд, 1901. стр. 76.) Тако је писао и прота Саво Накићеновић ("Неколико читуља у манастиру Савини" стр. 129.)

Та два податка нису ни коришћена у књизи В. К. "Најстарија народна школа у Црној Гори" (Београд, 1996.) јер је поглавље о оснивању школе ослобођено на подацима Максима Злоковића, који је највише је о томе истраживао, објављивао, и саопштавао на научним склоповима. И он је нашао у манастиру Савини податак да је кртолска школа са наставом у српском језику, што подразумијева и ћирилично писмо, основано 1776. г. Дакле, још за време Млетачке Републике. Башићка школа, иако је ближа манастиру Савини, изгледа да је краће трајала, јер ће много много података.

Поменута монографска књига о кртолској школи садржи преко 360 страна са много фотографија и факсимила докумената. Из књиге се види да је Нектарије Милиновић отворио и уходао школу, коју су наставили да воде кртолски свештеници и учитељи. Највише је било из куће Костића (њих 13) чији је изданик и проф. др Лазо М. Костић, ученик школе, аутор преко двије хиљаде објављених студија и других текстова, и 98 књига. У једној од тих књига из 1959. године написао је: "Моји су преци имали три века задатак да у једном делу Српског Приморја одржавају Православље и Српство... Ја сама продужујем њиховом линијом; они ми служе као узор".

Ваљда то није био злочин, јер је свима ъима био аманет, који су преносили са колјена на колјено: "Чувајмо своје, а поштујмо туђе!"

Кртолска основна школа старија од цетињске 58, а од морињске 27 година. Са мањим или већим потешкоћама, континуирано дјелује већ 225 година. Прво је радила у приватним кућама (Костића, па Никовића), затим у црквама, каноници, и тако читаво столеће до 1877. када је на стогодишњицу освештана новозидањена школска зграда. Није прекидала рад ни у Првом светском рату када је становништво евакуисано даље од војних објеката. Тада је радила у жупској кући у Горњим Крашићима.

Жалосно је сазнање да је Морињска школа сведена на осам ученика. Кртолска школа сада има 156 ученика и дјељи вртић са 48 малишана. Наставни кадар чини 20 учитеља, наставника и професора. Дуга је прича које су све успјехе постигали ученици на такмичењима, и које познате личности су у тој школи стицали основна знања, и како су васпитавани. Ово није чудно, ако се зна за духовност која зрачи из Превлачког рушевина, где је Свети Сава успоставио прву епископију у Зету и Приморју и где је било исходиште и духовност и државности Црне Горе, а цар Душан подигао на ранг митрополије. Ту је била Царска лавра, училиште кроз које је прошао знатан број највиших црквених високодостојника. Укључујући светог Јевстатија Превлачког, чије име носи црквени хор Будве и духовни центар Бара. Дакле, ту је била прва манастирска школа високог ранга на ту данашње државе Црне Горе. Ту су преписивана јеванђеља и законоправила још у 13. столећу, а у спомен четири света јеванђелиста, превлачка лаварум носи 4 светачка ореола. По предању, ту иконографију је одредио Свети Сава, па је било знамење и манастира Св. Арх. Михаила на Превлаци и Михољског збора. По узору на оригинал, ручно израђен и од митрополита освештан лаварум (лавра је из истог коријена), чува се у цркви Свете Тројице на Превлаци. Од када су обновљене Тројчинданске фејште у Будви, тај лаварум је добио почаст да се носи на челу литије, што прелази у традицију.

Тај дух који зрачи помагао је да се, упркос свим вишевјековним погромима, одржи национални идентитет у широј окolini Превлаке (од Паštrivoda на ист

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ЈУБИЛЕЈ НАШЕ РАТНЕ МОРНАРИЦЕ

СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА ШКОЛСКИГ БРОДА „ЈАДРАН“

Проблеми у извођењу основне и почетне поморачке обуке у РМ од 1918. године

Стварањем југословенске државе 1918. године формирана је и њена ратна морнарица, која је одмах започела са планирањем школовања потребних кадрова. Тако је 1919. године почeo са радом течaj поморских кадета са сједиштем у Сиску, а крајем 1922. године Припремна школа за поморске официре у Тивту. Ова школа је 1923. године премештена у Дубровник, али је иста престала са радом 1925. године. Школовање војно-поморских официра преузела је Поморска војна академија која је почела са радом 31. октобра 1923. године.

Према наставном плану и програму практична обука питомца се требала изводити на школским бродовима. Убрзо по формирању Поморске војне академије, постављени су захтјеви за набавком посебног школског брода за практичну обуку питомца. До тога тада није дошло па је као школски брод коришћен помоћни брод (водоносац) односно хидро-графски брод "Ситница". Овим бродом је извршено право школско крстарење Средоземљем 1925. године, где се показало да овај брод није подготвен за своју намену. На основу тих искустава, у Њемачкој је набављена једна стапа лака крстарица, која је делимично модернизована и преуређена те је уврштена у састав Ратне морнарице 3. октобра 1926. године као школски брод под именом "Далмација". Премда је ова лака крстарица одговарала као школски брод, на њој се није могла изводити поморачка обука, нарочито почетна и основна. Неке ратне морнарице су тај проблем решавале тако што су у својим флотним листама имале уписане школске једрењаке. Кроз обуку на таквим бродовима, питомци су пролазили све фазе поморачке обуке потребне будућим војно поморским официрима. Сматрано се да питомци морају најprije проћи обуку на палуби школског једрењака, где треба да осјете и доживе дух времена бродова на једра када се плови искључиво помоћу вјетра, односно коришћењем једра. Тек након тих искустава требало је наставити обуку на модерним ратним бродовима. Како Ратна морнарица Краљевине Југославије тада није имала такав брод, њени са питомци прескакали један веома важан сегмент поморачке обуке и одмах ступали на ратне бродове. Ово се у тадашњим круговима сматрало озбиљ-

ним недостатком. Иако је и у то вријеме постојала идеја да се један такав брод набави за потребе морнарице, та идеја је одбачена прије свега због недостатка финансијских средстава.

Планови за градњу, градња и улазак у састав РМ ш/б "Јадран"

Питање набавке школског једрењака за потребе обуке будућих војно поморских официра покренула је поморско - пропагандна организација "Јадранска стража", чији је програм предвиђао и активности на јачању Ратне морнарице. На другом састанку делегата "Јадранске страже" у Београду јуна мјесеца 1926. године, донесена је одлука да се набави школски брод који би се као поклон предао Ратној морнарици. Тада је такође одлучено да се отпочне са прикупљањем новчаних средстава за реализацију ове јединствене идеје. Требало је прикупити 1.200.000 динара. О свему овоме је обавијештена и Команда Ратне морнарице.

Започета кампања није дала очекиване резултате па су отпочеле консултације са Командом РМ. На крају консултација је одлучено да "Јадранска стража" преда Ратној морнарици прикупљену суму, након чега је цјелокупна брига око набавке брода тиме и предата онима којима је брод

свакако и требао. Тим планом је у ствари предвиђено да "Јадранска стража" уплати прву рату за изградњу школског брода у висини од 1.000.000 динара, а да све остale трошкове око набавке брода сноси Ратна морнарица.

Постојала је намјера да се набави један полован школски брод јер је за нови није билоовољно новца, али Команда РМ није била сагласна са овом идејом па је коначним споразумом одређено да се набави нови школски брод.

Уговор за градњу школског брода склопљен је 4. септембра 1930. године са њемачким бродоградилиштем "H. C. Stülcken Sohn" у Хамбургу.

Нацрте за брод је израдио инжињер Јосип Шкарица преузети из захтева КРМ. Министарство Војске и морнарице одобрило је за његову изградњу почетну суму од 300.000 марака (око 4.050.000 динара).

Школски једрењак је добио име "Јадран" и поринут је у море 25. јуна 1931. године.

У међувремену је са бродоградилиштем настао спор око плаћања због разлике у курсу на неки начин отишти на репарацију коју је Немачка требала да исплати по основи ратне штете из Првог свјетског рата.

Нови школски једрењак је требао да буде завршен 1932. године, али су због поменутог спора радови обустављени.

Конечно, након подмиравања свих потраживања, "Јадран" је у потпуности завршен 27. јуна 1933. године, када је испловио за домовину.

Школски брод Ратне морнарице Краљевине Југославије "Јадран" је 16. јула 1933. године у 10 часова упловио у Тиват где је одушевљено и свечано дочекан.

У Флотну листу брод је уписан 19. августа 1933. године.

Из пропагандних разлога је објављено да је брод Ратној морнарици поклонила "Јадранска стража", а у ствари, "Јадранска стража" је платила 1.000.000 динара, а брод је коштао 622.743 марке, односно по тадашњем курсу 8.407.030 динара. Приликом склапања уговора цијена је била 580.375 марака или 7.916.052 динара. Тако је у ствари ш/б "Јадран" набављен удруживањем новчаних средстава "Јадранске страже" (1/6 цијене), Фонда на рачун репарације и резервног кредита којег је добила Команда Ратне морнарице.

Након упловљења у Тиват, брод је попуњен посадом и опремљен свим потребним средствима како би могао извршавати намјенске задатке.

Тактичко-технички подаци брода су били:

- школски једрењак типа "баркантина"
- изграђен од бродограђевног челика закивне конструкције

- депласман 7.200 kN
- дужина 41 метар (преко свега 60 метара)
- ширина 8,9 метара
- газ 4,2 метра
- погонски мотор: дизел-мотор "MAN" од 276 kW
- залихе горива 24,5 тона
- максимална брзина 9 чворова, а економска 6 чворова
- акциони радиус са 6 чворова - 4.063 NM, а са 9 чворова - 3.429 NM
- површина једара - 800 m²

Брод је у наоружању имао два топа калибра 47 mm D/30 који су служили као салутни топови.

По формацији, посаду је сачињавало:

- 12 официра (командант, помоћник команданта, 2 маневарска официра, 5 поморских официра, интендант и бродски лекар),
- 36 подофицира
- 108 морнара.

Било је предвиђено да се на брод укрупа 11 официра, 20 питомца поморске војне академије, 132 питомца подофицирских школа, 8 подофицира и 16 морнара, али се убрзо показало да су овакви захтеви нереални, посебно за дужа крстарења, па се на kraju одлучило да на броду буде 12 официра, 20 питомца Поморске војне академије, 50 питомца подофицирских школа, 30 подофицира и 32 морнара.

Из већ споменутих пропагандних разлога, школски брод "Јадран" је Ратној морнарици предала "Јадранска стража" у Сплиту у 9 часова 06. децембра 1933. године на посебној свечаности.

За првог команданта брода постављен је капетан фрегате Никола Кризомали.

Други свјетски рат:

Са почетком Другог свјетског рата и проглашења неутралности Краљевине Југославије, ш/б "Јадран" је своје намјенске задатке извршавао у територијалном мору, али је и даље давао значајан допринос обучавању кадрова Ратне морнарице. Последњи предратни командант брода био је капетан бојног брода Антон Векарић.

Школоање питомца прекинуто је 27. марта 1941. године када се брод из Шибеника хитно упућује за Тиват.

По мобилизацијском распореду брод је био предвиђен за превоз трупа унутар Боке Которске и да базира испред Ђеновића. Априлски рат га је затекао испред Ђеновића и са те позиције се углавном није ни

помијерао. Мада брод није директно нападан из ваздуха за то је постојала реална опасност. Одређене идеје да се брод веже за обалу и маскирају реализоване па и поред тога, све вријеме ваздушних напада посада је остала на броду, све до 17. априла 1941. када се по наређењу искрцаја и препустила брод Италијанима. Брод је након тога отежан у Италију, промијењено му је име у "Марко Поло", а лука базирања му је била углавном Венеција. Попуњен је посадом и свом осталом опремом те је уврштен у састав школских бродова РМ Италије.

У Венецији је брод затекла и капитулација Италије, након чега је брод пао у руке Њемаца. Како њемачка војска није осећала потребу за "Јадраном", јер се није укљао у оперативне потребе РМ, као "вишак" је препуштен својој судбини. Након овакве одлуке Њемаца, започиње и агонија "Јадрана". Крај рата брод је дочекао потпuno опљачкан, запуштен и пропао у једном од канала Венеције где је извјесno вријеме служио као мост.

Период послије Другог свјетског рата до 1991. године

Након преговора на свим међудржавним нивоима, коначно је команда JPM у децембру 1946. године послала помоћни брод "Спасилац", који је дотеглио "Јадрана" у Шибеник.

Послије комисијских прегледа закључено је да је брод у катастрофалном стању, али је и поред свих поражавајућих чињеница, руководећи се прије свега податком да тадашња РМ није имала школски брод, а поготово једрењак, Команда JPM је донација судбоносну одлуку да се брод и поред све довоље на оперативно стање. Рад на санацији брода, ремонтирању свих делова, изради недостајуће опреме и свим осталим пратећим радовима је био мукотрпан и dugotrajan. Радови су поверили MTPR "Сава Ковачевић" у Тивту и бродоградилишту "Сплит".

Након свих неопходних премира и набавке материјала, ремонт брода је званично започео 21. априла 1947. године, а завршио 17. децембра 1948. године. Међутим, због чекања на неке резервне делове и опрему, брод је у ствари завршен половином 1949. године.

Наредом начелника Генералштаба, брод је 01. маја 1949. године ушао у састав Војногоранске официрске школе чије сједиште је било у Дубуљама. Након пробних војњи ш/б "Јадран" је у јулу 1949. године упловио у Дубуље.

У годинама које су сlijedile, брод је све своје задаће и школске вожње извршавао у територијалним водама, а једном је извршено крстарење Средоземљу без пристајања у луке.

Године 1953. у Пули је формиран Стручни школски центар JPM па је тиме и брод "Јадран", као школски брод пребазиран у Пулу у састав Одељења школских бродова СЦЦ.

Након периода успјешних војњи којима са стасава генерације старешина Ратне морнарице, у периоду од 27. марта 1956. године до 26. новембра 1957. године брод је провео у великим ремонти у Тивту.

Након поновног уласка у оперативну употребу, брод наставља са школским вожњама и обуком војних и цивилних кадрова.

Осмо школско крстарење на своје прво крстарење изајавио је Другог свјетског рата

Из преграђног периода

ШКОЛСКА КРСТАРЕЊА У МЕЂУНАРОДНИМ ВОДАМА ДО 1941. ГОДИНЕ

Прво школско крстарење: Брод је испловио 25. јуна 1934. године из Дубровника на школско крстарење са питомцима 10. класе Поморске војне академије. Упловио је у сљедеће луке: Оран, Порт Гранде на острву Сан Винсент, острво Мајорка, Кадиз, Ајачо на Корзици и Пиреј. Крстарење је завршено упловљењем у Дубровник 20. августа 1935. године. Укупно је превалено 7.925 NM.

Друго школско крстарење: Брод је испловио 5. августа 1934. године са укрцаним питомцима стручне подофицирске школе и новопроизведенм официрима 9. класе Поморске војне академије. Током крстарења упловио је у луке Гибралтар, Лисабон, Казабланка, Малага, Палма де Мајорка, Тунис и Пиреј. Крстарење је завршено упловљењем у Дубровник 5. септембра 1934. године. Укупно је превалено 4.400 NM.

Треће школско крстарење: Брод је испловио 1. јуна 1935. године

са укрцаним питомцима Стручне подофицирске школе и питомцима 11. класе Поморске војне академи

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

брод је испловио из луке Сплит 20. јуна 1959. године са укrcаним питомцима 11. класе Војно поморске академије и питомцима 7. класе Бродарске подофицирске школе. Током крстарења упловио је у следеће луке: Малта, Александрија и Пиреј. Крстарење је завршено упловљењем у Дивље 20. јула 1959. године. Укупно је превалено 2.535 НМ.

Девето школско крстарење: Брод је испловио из луке Дивље 16. јуна 1960. године са укrcаним питомцима 12. класе Војно поморске академије и питомцима 8. класе Бродарске подофицирске школе. Упловио је у луке Малта, Бејрут, Латакија, Родос и Солун. Крстарење је завршено упловљењем у Сплит 30. јуна 1960. године. Укупно је превалено 3.310 НМ.

Десето школско крстарење: Брод је испловио 13. јуна 1961. године са укrcаним питомцима 13. класе Војно поморске академије и питомцима 11. класе Морнарчко техничке академије. Током крстарења упловио је у луке Бенгази, Тунис, Малта, и Пиреј. Крстарење је завршено упловљењем у Сплит 22. јула 1961. године. Укупно је превалено 3.000 НМ.

Једанаесто школско крстарење: Брод је испловио из Сплита 30. октобра 1962. године са уkrcаним питомцима 14. класе

школе у Сплиту, школски брод "Јадран" улази у састав Одреда школских бродова МШПЦ у Сплиту дана 1. септембра 1972. године.

У току наредних година ш/б "Јадран" је наставио да служи својој намјени и преко његове палубе су прошли генерације и генерације питомца и ученика војних и цивилних академија и школа на свом путу ка отварању малих и великих тајни поморства и навигације.

Дванаесто школско крстарење: Брод је испловио из Сплита 20. јуна 1984. године са уkrcаним питомцима 37. класе Морнарчке војне академије. Током крстарења упловио је у луку Крф, након које се вратио у Тиват 13. јула 1984. године. Укупно је превалено 3.684 НМ.

У периоду од 1984. до 1990. године брод је наставио са извршавањем својих редовних задатака.

Период од 1991. године

Распад СФРЈ је број затекао у великим ремонту у МТРЗ "Сава Ковачевић" у Тивту, тако да му приликом тих догађаја судбина није довођена у питање. Већи дио тадашње посаде је напустио брод, а поред осталих и сви официри. Овај мањи дио посаде је успјешно привео крају ремонтне радове.

Стварањем Савезне републике

Србије: Брод је испловио из Тивта 4. јуна 1998. године са уkrcаним питомцима 52. класе ВАВЈ - Одсјек РМ и 51. класе Војнотехничке академије ВЈ. Током крстарења упловио је у луку Лисабон, где је присуствовао светској изложби ЕХРО 98 као представници СРЈ, након које се вратио у Тиват 13. јула 1998. године. Укупно је превалено 3.684 НМ.

У наредне две године, била су планирана школска крстарења по Средоземном мору, али су због актуелне војно-политичке ситуације, та крстарења отказана.

Агресију НАТО савеза на Савезну републику Југославију, школски брод "Јадран" је провео на позицијама унутар залива Бока Которска и у луци Котор.

Петнаесто школско крстарење: Брод је испловио из Тивта 2. јула 2001. године са уkrcаним студентима 123., 124. и 125. класе ВАВЈ - Одсјек РМ и 122. класе Војнотехничке академије ВЈ. Током крстарења упловио је у луку Триполи (Либија) и Александрија. Крстарење је завршено упловљењем у Тиват 27. јула 2001. године. Укупно је превалено 2.468, 6 НМ.

Шеснаесто школско крстарење: Брод је испловио из Тивта 20. јула 2002. године са уkrcаним студентима 124. и 126.

Са боравка ш/б "Јадран" у САД

Са боравка ш/б "Јадран" у САД

се Војно поморске академије, а упловио је у луке Порт Саид, Порт Судан и Бејрут. Крстарење је завршено упловљењем у Сплит 8. децембра 1962. године. Укупно је превалено 4.100 НМ.

Након неколико школских вожњи ваздомовине и многобройних редовних и ванредних задатака, брод је у периоду од 1. новембра 1967. године па до упловљења у Дивље у августу 1969. године боравио у великом ремонту и реконструкцији у МТРЗ "Сава Ковачевић" у Тивту.

Прејештањем и обједињавањем свих школских установа Ратне морнарице у оквиру Морнарчког школског цен-

ке Југославије и њених оружаних снага ш/б "Јадран" је након завршеног ремонта наставио своју едукативну улогу као школски брод Ратне морнарице Војске Југославије са луком базирања у Тивту.

Тринадесето школско крстарење: Брод је испловио из Тивта 13. јула 1997. године са уkrcаним питомцима 51. и 53. класе Војне академије Војске Југославије - Одсјек Ратна морнарица. Током крстарења упловио је у луку Пиреј, након које се, прошавши, први пут послије Другог светског рата, кроз Коринтски канал, вратио у Тиват 25. јула 1997. године. Укупно је превалено 2.065 НМ.

Четрнаесто школско крста-

рење: Јужном страном дана

сајес: САВО ТРЕГОВИЋ

РИЗИК НАПИСАНОГ РЕТКА

Господин Којнер среће господина Вира, борца против новина. Ја сам, каже, велики противник новина, ја нећу новине. Рече тада господин Којнер: "Ја сам још већи противник новина; хоћу друкчије новине.

Један човјек с наших простора, ову причу Бертолта Брехта, пренио је у стварност. Звао се Слободан Глумац, оснивач и први уредник "Вечерњих новости", друкчије новине у југожурналанизму која је овог октобра прославила свој педесети рођендан. И баш зато што је друкчија, тај јубилеј је дочекала са просјечним дневним тиражом од 270.000 примјерака, по чemu је балкански рекордер.

А тај маштовити прагматик и прагматични маштар, тај визионар у новинарству, али и култури уопште овако је гледао на нашу професију:

"Новинар је хроничар данашњег дана који, пишући о људима и догадајима, о тежњама и жељама, радостима и мука- ма, вјерно изражава једну стварност, тако вјерно да и генерације које долазе могу да схвате људе овог времена. То је велики задатак пун ризика: то је ризик сваког сата, сваког написаног ретка, ризик који се криje у свакој ријечи које новинар слаже у смисао, у слике, у наговештаје који обузимају читаоца, његов разум, његова осjeћања. Због свега тога, новинар никад не помишља да ради нешто друго, лакше, лагодније, што носи мање муке, што доноси мање ожилјака.

Уз сарадњу читаочeve способности.

Новинар је својеврни ратник тридесетогодишњег рата – ако успије да досегне границу од 42 године, колико нам одређује статистички усуд, мјерећи наше животе. Он води рат за истину и рат са податном бјелином хартије на коју треба да стави – непомјериво – слике живота претвореног у ријечи које ће у читаоцу поново изазвати те исте слике – сажете, али живе, истините, узбуđиве, без помоћи камере – само уз сарадњу читаочeve способности да се уживи у репортеров доживљај."

Глумац је успио, његов лист је опстао, што значи да је успио. Остаје ми да се свакога јутра искрено запитам, да ли сам и ја успио. Да ли сам, макар дјелом, професионалац из тог одговора Слободана Глумца, на питање- како уопште новинар ради?

2.

Бог је тамо где се човјек човјеку радије. Видак Јукић, сугестиолог из Андијевице, чест гост Будве, није могао да нађе бољи мото за своју књигу "Дарови здравља" коју ми је управо, тек што је изашла из штампе доставио с дирљивом посветом, од ових ријечи Светог Серафима Саровског. Био сам један од првих југословенских новинара који је готово прије тридесет лjeta "избацио" у новине причу о необичном исцјелитељу са обала Лима, који је прво излијешио себе, да би касније помагао, дugo и много свима којима је помоћ била потребна. У терапеутским круговима готово заборављеним понашањем: додир, трава, ријеч. Вријеме у којему сам писао о Јукићу, овакве приче је сматрало неизбјиљним, да не кажем шарлатанским, јер забога ту су другови доктори да лијече, а не тамо неки. . Видак Јукић се потрудио да ни њега, а ни моју маленост вријеме не демантује.

- У несигурности окружења у коме живимо и строгости културе којом смо прожекти потребно је посебно нагласити једну својственост "Дарова здравља" - то је топлина ове књиге. Она ће, можда, највећима допринијети да се макар мало покренемо из наметнутих антиепимелетских образаца. И да онда: тамо где је била догма, славимо двосми-

сленост, тамо где се све изнова понављало подржимо многострукост, а где је била строгост, будемо великолудуни, написао је, између остalog у предговору ове књиге цијењени и у свијету Вук Стамболовић.

3.

Појавио се на тржишту наше државне заједнице нови хумористички лист. Зове се ТРН (најјероватније потпуна асоцијација на непревазиђену колумну мајстора хумора и сатире Јована Хаци Ко-стића) и већ је у првом броју убо и Будву. Извјесни Иво Жученица, између остalog износи у овом листу своје утиске о минулом лету и још понечему.

- Будва је овог лета била лакмусов папир за наилазак новог националног ешалона туриста из свијета. Руси долазе! Да ли због тога што Црногорци без Руса немају кворум или зато што су ови у Будви открили рај на земљи то ће се тек утврдiti, али се већ сада, с обзиром на њихов број, треба замислити и смишљати (као што то Турци раде) ТВ емисије, публикације и јеловнике на руском језику. То не значи да домаћи гости нису заиста били љепше третирани него икад. Слоган "Љетујте међу пријатељима", међутим, подразумијева да пријатељу понудите слатко и воду. Воде на жалост није било, а ни доволно струје да се скуча слатко.

Очигледно Србијанац (чујеш воду и слатко) тај Жученица, опет из свог угла даље пише:

- А што се тиче закључка од кога је Будва овог лета имала највише вјаде, он је транспарентно јасан. Па од Србијанаца! Срби пристаје да остане и два дана мање мање на мору, само да би новац намирењен продуженом боравку раније попио, уколико му је то ћеф. Друге нације то не умију. Чеси данас рецимо глуме Њемце на нашем мору. Само што не биљеже црту на флаши са вином коју су синоћ начели! А ни Чехиње више нису оно што су некад биле. Просто су уплашене. Кад својим очима виде да се сваког лета рибњак из београдске Кнез Михаилове премјешта на потез између "Авале" и "Могрена", јасно им је да немају никакве шансе код црногорских двометраша.

4.

Саво Јокић је стигао у Петровац, из непосредног сусједства – из Бечића. У галерију "Марко Крстов" донио је слике и нове аквареле, а ту је у пријатној атмосferи јесење вечери, представљена његова нова књига "Друмовима Ђуре Јакшића". У свом Петровцу, где сам имењака упознао средином шездесетих на заиста необичан начин, док смо наздрављали изложби, признао сам му да највише ипак личи на ону пјесму без назива:

Скитница ја сам којег срећа прати,
и који светом крстари без бриге
Бежим од тешких и суморних дана
За мене нису студије ни књиге
Душа је моја вечно насмејана
И зато светом крстари без бриге

Саво, јогунаст и даље, ми је рекао да не читам добро његову поезију, да у овај удобна времена скитница више не ма, а тиме ни насмијаних душа, и да за казну морам платити пиће у грилу 011. Што сам и учинио, за дуго трајање сликар, пјесника и све мање успешног рибара.

5.

Микан Трновити ми опет досађује. На актуелно питање да ли Ћирилица или латиница, овај циник каже да су потпуно равноправне. Нарочито за – неписмене.

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

путопис (2)

СТАРИ И НОВИ СЈАЈ МОСКВЕ

Први је дан септембра, у Москви почиње јесен. И по календару - кажу да је још Петар Велики одлучио тако. И збила, јесен је и на улицама, јутро с доста опалог лишћа, с температуром од око десетак степени. Улазим у метро да бисмо на жељезничкој станици резервисали карте за Петербург. Нећемо одмах, остајемо у Москви два дана, али ваља то овде учинити на вријеме. Но, прије него што смо кренули у то подземно путовање на ћошку улице Димитрија Уљанова сам покрађен. За 400 евра нисам добио нешто више од 12.000 рубала колико износи курс, него 2.000 мање. Кривац сам сам - нисам преbroјио паре, вјерујући Русима, као што су вјеровали и моји стари. Љубав се, познато је, плаћа, па тако је било и овај пут. Краћи дакле, за 60 евра отприлике улазим у метро и заповиједам себи да ми то не смје кварити утиске из Москве, али истовремено наговарам себе да мало припазим, када су те замјене упитању. Јер, причали су ми пријатељи, тога је за оне непажљиве као ја било и у вријеме СССР, овде у Москви.

Метро је посебна московска прича. Никада прије нисам био толико под земљом. Стари и нови колосјеци и станице, тишина тамо где хитају хиљаде и хиљаде пословних људи, али докон свијет. Тишина која је незамислiva за гужве, права подземна, гробна. Млади и стари ако је више станица прочитају по коју страницу књиге која им је у торби, или пак разгледају јутарње новине. Купили смо карте за Петроград: повратне, спаваћа кола плаћамо 7.500 рубала, више од 200 евра. Кажу да је авион скоро јефтинији, али, одлука за воз је раније пала.

Шетња по граду почиње у центру. Прво по друга јутарња кафа (кафић је на сваком кораку, а они који су долазили седамдесетих кажу да се кафа могла пити једино у хотелу где су наши туристи одиједали), па онда сликање испред Пушкиновог споменика. Пушкин је за Рuse, оно што је за нас Његош. Свуда га има, а тек у Петербургу, о чему ће бити касније ријечи. Оnda застаемо пред спомеником Долгорукову оснивачу Москве. Јуриј Долгоруки, син Владимира Мономаха, кијевског кнеза оснива (зид) Москву, Кострому, Пересловљ, Заљески и Димитров и тиме прими земље Русије. Дакле, по наређењу Јурија Долгорукова

У Јесењиновом дому

1156. се појавила прва грађевина - утврђење. У 13. вијеку постаје центар кнезевства московског, а од друге половине 15. вијека је престоница јединствене руске државе. Године 1712. престоница Русије постаје Санкт Петербург. Од 12. марта 1918. Москва је опет престоница РСФСР, од 30. децембра 1922. ССР, а од 1991. главни је град Руске Федерације.

У Москви је све у знаку прославе јубилеја - 856 година постојања Москве, јер се она први пут помиње 1147. године. Око Кремља, тамо испред маузолеја Лењиновог, не може се прићи јер се постављају огромне бине. Руси, наиме, славе веома рођендане, како државе, тако и сопствене. Занимљиво је да свако слави рођендан док је жив, али се то не чини само једном: када неко пуни 40 лјета. Неко руско сјујевље, шта ли.

Поподне је 17 часова, опет смо у центру, Краснаја плошћад, испред споменика Жукову. Пуно је младих који су на екскурзијама по Москви. Носе флашије незабилазне и овде кока-коле, али и вино и шампањац. Пуште улицом, као да је то нека мода, иако Руси све више забрањују пушчење на јавним мјестима, упозоравају на штетност никотина.

Млади који долазе очигледно из унутрашњости обучени "шарено": по неки модни детаљ новијег времена и руска класика. Млади Москвљани одскачу, било да је у вријему најскупу европски цинс, лијепа одијела или хаљина.

Предвече је, обилазимо цркву Христа Спаситеља, грађену

последње деценије 20. вијека. Када се Москва ослобађала стега и дорми комунизма и отварала се према свијету. Грађена је на мјесту старог храма, како то често бива у православљу и дјелује монументално. Али и нестварно. Све блешти, а нигде кича, огромна је као и све руске цркве. Прича нам Мирјана Стојанoviћ, пријатељица која живи у Москви да је било и Југословена донатора. Чак је, каже, новац дао и један Чех, који се још 1968. заклео да неће проговорити ни ријеч руски, да никада неће поштије вотору и да неће ногом крочити на тло Русије. Лагао је у "сваком погледу" и дао новац за храм. Бизнис га је довео у Москву, пошто је комунизам пао, а онда ништа више није било као прије.

Већ је почeo да пада мрак - улазимо у брод Рјечне пловидбе који вози ријеком Москвом. Радним даном вожња стаје 80, викендом 160 рубала. Киша увелiko ромиња, али је пријатно то посматрати кроз стакло док велики, лијепи брод клизи

мирном водом широке ријеке. Унутра су стари парови, заљубљени рекло би се као и млади који су испунили сједишта. На једној од бројних станица уз ријеку улазе малишани с ћачким капама: први "званок" пао је баш данас, 1. септембра. Друго звono које ће огласити крај године чује се 25. маја. Тај дан се слави, ћаци прваци су са учитељима на излету, па и по ријеци Москви.

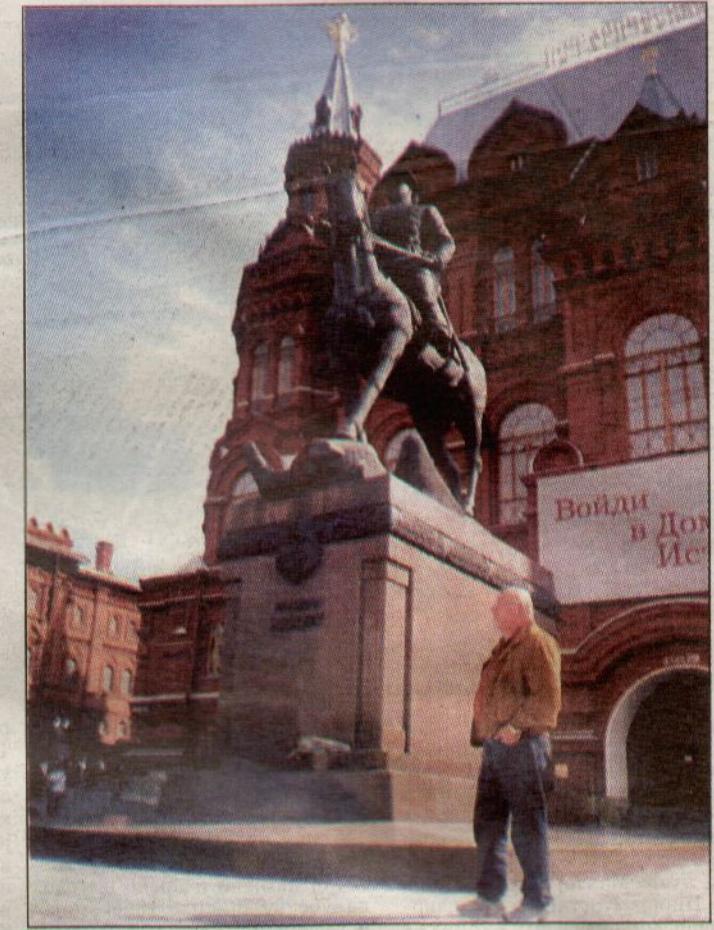
Други је септембар, облачно је, цијelu ноћ је падала киша. Ипак биће лијеп дан, јер се облаци брзо изгубише. Узимамо водичкињу Јелену, јер треба видити цркве у Кремљу, Бородинску битку, можда и галерију Третјаковски. За час 8 долара, без обзира што је нас двоје. Кремљ - сукрет са историјом. Историјом православља. О раскошни цркава у Кремљу не вриједи причати, јер неће исплати добро. Умјесто тога препоручујем свим који то некако могу себи да приуште да крену тамо.

Застали смо кратко и на педесетак метара (ближе се не смије) од резиденције Владимира Путина, онако сликања ради.

Бородинска битка је чудесна слика. Гледали су је сви туристи који су и раније долазили у Москву, Руси на-

просто желе да то свијет види свјесни да то нема нико други. Доживљавамо фасцинацију Рубом, француским сликаром, који је Бородинску битку видио много касније од 1812. када се она одиграла. Сјајни Французи није имао комплекса што је Наполеон пао око Москве, напротив. Начинио је чудесно дјело - слику дугачку 135 метара, тешку 3, 5 тоне. Постављена је у круг и даје илузију дубине 4 километра. Атолика је била раздјаљина између Кутузова и Наполеона прије него што је битка почела. Од слике до постола где туристи застају је рељеф, широк 13 метара, који су шездесетих година начинили руски умјетници. Све се стопило у целину, па човјек има утијак да учествује у историјском догађају, једном од најважнијих у свијету. Као да се и сам бије, на једној страни. Зависно од тога ко је. Попаљене куће, ватра, изгореле греде, кра по пољу, пушке чији се пуцњи, готово чују. Узимамо књигу, вља нешто више сазнати о том загонетном француском сликару, који је ову слику ради десет мјесеци.

Поподне смо на Старом Арбату, боемској четврти Москве. Прво кратко сликање пред кућом у којој је живио А. С. Пушкин, а онда бирамо: ресторани су грчки, турски, руски, украјински... Улазимо у азербайджански, зове се Источни квартал. На улазу је шармантина Кинескиња, унутра сједе Руси и остали. У "оптицају" је највише пиво и црна вина. Конобари у националним костимима, растрчали се, ресторан је препун,

Прег сјоменикому Кутузову

а и много је столова. Пијем "еспресо" што баш није за ову кућу, али пробам хладну закуску, која је изврсна и није скупа - 130 рубља. Нешто више од четири евра. А да сам "при пију" пробао бих грузијско вино "Сапарави", или "Аханшени". Прво кошта 500, друго 900 рубала.

И у овој кафани, упркос новом времену и новим бизниснимима које препознајемо по скупим кожним ташнама, маркираним одијелима и нарочито озбиљној причи која се залива добрым вином, примјењујемо нешто боемског свијета. Мало старију господу у цинсу, с обавезном цигаретом, причом која засмијава док мијешају кефир и коњак у посебним чашама. Жалимо једино што не знамо руски јер би ваљало мало по-причати с овима другим.

Увече смо посјетили једну робну кућу код Кремља. Сјај и раскош од грађевине, али и од експоната. Најбоља руска, али првенствено свјетска роба је ту. Којемо да купимо шушкавац јакну, нисмо баш предвидијели кишу, али одустајемо. Кошта 100 евра, "адидасова" је и код нас је ваља платити дупло мање. Купујем чарапе не видијевши цијену. Планам 620 рубала (више од 20 евра) и питам се да ли су Арманијеве. Москва је скупа, кажу по цијенама је одмах негде из Токија. А док то слушам од наших пријатеља московских, присјећам се да му ми причали како си у Москви за 100 долара "цар". Да заиста можеш да се лијепо проводиш, да играју око тебе. Али не и да купиш неку европску робу. Само руску, квалитетну врло, али дизајн који наш размажени свјет није љубио. Било је то седамдесетих, када смо ми били важни, када је Москва имала све оно што данас има у културном смислу, али не и хотеле, ресторане, барове, продавнице, раскошне виле богатих бизнисмена нове "израде". Москва, десетомилионска, ћашташи, ноћу, то је бајка из бајке. Нема велике свјетске фирме која ту нема своје веће или мање представништво, свој огроман објекат на којему је име фирме исписано да се издалека види. Москва и цијела Русија су дакако огромно тржиште, а то свјетски улагачи капитала првенствено траже.

О галерији Третјаковски у сљедећем броју пошто се у Москву вратимо из Санкт Петербурга. Лењинграда како га је наша генерација најдуже звала.

Саво Грегорић

Два дана и једна ноћ у Мадриду

здама - овога пута око себе нисам видио ниједан знани лик. Помислио сам: "Ако се што деси, поменуће ме и ван читуље!"

Глумци

Искрено, не плашим се авиона, једино, понекад, у ноћи пред пут ухвати ме страх од помисли да ћу за неколико сати бити у ваздуху, километра удаљен од земље.

Сјутран, на сурчинском аеродрому - све сами познати "партизановци": драмски писац Душан Ковачевић, редитељ Срђан Драгојевић, глумци Драган Бјелогрлић, Сергеј Трифуновић и Катарина Радијовић (она мала што игра Зону Замфирову), пјевачица Ана Станић, новинари Снежана Дакић и Димитрије Бјелица, српски министар просвете Гашо Кнежевић...

"Ако што буде, моје име неће бити ни поменуто, као да нисам био у овом "фокеру", помислих у свом, морбидном, манири.

У авиону волим да се микрофон укључи три пута - када стјуардеса објашњава поступке у случају изненадних

деветом спрату, а ја са двадесетогодишњим цимером из Београда на тринаестом. Картица је била кључ и без проблема смо ушли у собу, али ће поштовани читалац остати ускраћен за информацију колико нам је требало времена да откријемо како се палијају вртлу овој огромној соби, чију раскош нисмо могли ни да наслутимо.

Пења

Прво смо прошетали до стадиона "Сантјаго Бернабеу". Ово монументално здање и споља плијени пажњу, али када се посјетилац нађе унутра, мора, макар и за тренутак, да остане без даха. Улаз у трофејну салу Реала и поглед на унутрашњост стадиона стају четири евра. Тек ту, на лицу мјеста, путник намјерник из Србије и Црне Горе може да сквата колико је велики ас био Предраг Мјатовић. Свуда су његове слике, а у једној просторији све вријеме врти се касета са Пеђиним побједоношним голом у финалу Купа шампиона против Јувентуса 1998. године, уз карактеристичну рику шпанског комен-

Праго - сликарски храм

татора. Свака просторија је резервисана за по једну генерацију шпанског "краљевског клуба", а свим трофејима које је освојила и уз видео запис важних утакмица. Дуж једног огромног зида бљеште сlike свих фудбалера Реала, од почетка вијека до данашњих дана - од оних који су за први пут играли петнаестак минута, па до Амансија, или оних из Мљанићеве ере - Нецера, Брајтира, Сантјане и садашњих "ванземаљаца" Реала. Ту смо видјели и фотографије, рецимо, Милана Јанковића, Предрага Спасића, Переџе Огњановића, Дејана Петковића, Роберта Просинечког и других балканских простора, који су носили дрес Реала.

Доминантан утисак када смо се нашли на улицама Мадрида био је да се, у ствари, налазимо негде на југу Италије - толико Мадријани личе на, рецимо, Барзете. Али на наш лош италијански они су одговорали још лошијим или није ријеч нису разумијевали. Старији Мадријани нису ништа скватали ни од нашег енглеског, који говоримо као индијанска скво, док су млађи, угледном добро бара-

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

МУЗЕЈ ГРАДА БУДВЕ ИМАЋЕ И ДРАГОЦЈЕНИ АРХЕОЛОШКИ НАЛАЗ ИЗ АНТИЧКОГ ПЕРИОДА

ХЕЛЕНИСТИЧКИ ЗЛАТНИ НАКИТ ИЗ БУДВАНСКЕ НЕКРОПОЛЕ

Због своје неуништивости, бое и сјаја увијек посебно вреднован метал, злато је нарочито у античком свијету задобило својства у значењу метафоре за бесмртне богове и вјечни живот. Такође, до данас, овај најскупоженији метал, у виду накита или предмета израђених од њега, одређивао је степен богатства, моћи и друштвеног статуса његовог власника, те је, како сагледавамо, имао двоструки, и божански и профани карактер. Још у периоду антике, ову карактеристичну двострукост, Пиндар је исказао сљедећим стиховима у својим "Олимпијским одама":

**Злашо је Зевсово гијеје,
ниши ћа не може еродира-
ти ни уништиши.**

Оно осваја човјекову душу пре-
стравља најмоћнији посјед.

Сагласно његовој вишеслојности, златни накит се може третирати као особен вид духовне и материјалне културе, посебно, сваког народа или етничке групе, с обзиром да садржи различита својства естетске, религијске и утилитарне природе.

У оквиру богатства и разноврсности културно-умјетничких налаза античког доба на нашем подручју, а посебно у приморском појасу насељеном старим Илијима, нарочито значајно место заузимају производи античког златарства, који врхуно управо примијерима златног накита. Сагледавање стилско-умјетничке анализе свакако да ће открити основне карактеристике налаза ове врсте, подразумјевајући однос између импортованих златарских производа и примијера које су под утицајем ових узорака стварали талентовани мајстори старосједеоци. Одлучујући утицај на формирање илирско-римске провинцијалне културе имао је грчки импорт из предимских времена на овим просторима који је био у блиској вези са најранијим трговачким подухватима са Егејског, Јонског и Средоземног мора. За посебно значајан центар предимских времена важило је грчко урбано средиште Gnathia у коме је била до тада разрађена израда и производња познатих примијера посуђа (Gnathia вазе), које је, ускоро освојило цјелокупно илирско тржиште нашој обали.

Већ приликом првих ископавања на локалитету будванске некрополе, када су

копани темељи за изградњу хотела "Аvala" (1937), поред осталих налаза пронађени су и примјери златног накита. На жалост, данас се они налазе по приватним колекцијама, у Археолошком музеју у Сплиту, као и у Народном музеју у Београду. Између осталих, златном накиту који је тада пронађен у гробовима будванске некрополе припада: змијолика наруквица са натписом, прстен са великим скарабејом од карнеоле, два "ћердана" са лављим главама на крајевима, четири аграфе (копче) у облику грчког слова омега, један масивни златни прстен са пљоснатом главом, ланчићи са каричицама у облику осмице на којима су завршници у облику негроидних глава, минђуше са антропо-негроидним украсом, као и брош-медаљон са попрсјем баханткиње Аријадне.

По својим естетско-символичним карактеристикама, а, такође, и типолошком разврставању, посебно је занимљив примијер златног прстена са скарабејом, који се данас, на жалост, налази у некој од приватних збирки. Главни украсни елемент овог прстена са горње стране је, дакле, стилизована и геометризована представа скарабеја (буба-кукац) израђен од карнеоле, док се са доње стране, на равној плосини скарабеја, јавља Хераклов лик као фигура која се одмарала на камену подбочена са десну руку. Хераклов култ је био у античком периоду нарочито раширен на нашој обали, како показују бројни примијери на мотивним споменицима, као и његови чести прикази у фигураној култној пластици наших крајева.

У току систематских ископавања будванске некрополе, која су услиједила непосредно послије земљотреса 1979. године, такође су пронађени ријетки примијери златног накита који по својим естетским квалитетима и умјешности филигранске обраде завређује посебну пажњу. Таква, профиљена даровитост и минуциозна израда, нарочито је истак-

Минђуше

нута на примијеру привјеска у облику амфорице, минђуша са негроидним главицама и ванредном примијеру броша са митолошком представом Зевса који у облику орла у канџама носи Ганимеда. Оно што уз изузетно филигранско умијеће посебно карактерише рад хеленистичких златара је особена маштовитост и образовање у одабиру одређених фигуралиних мотива. Као што се да уочити, хеленистички златар је налазио подстрицја за своју инспирацију не само у природи, већ и у богатој ми-

толоџији. Најзначајнији примијери златног накита откривених у овој етапи систематских археолошких ископавања потичу из гроба означеног као гроб 2, а истраженог 1980. године. Управо у овом гробу открiven је чувени привјезак (брош) са представом дечака којег у канџама носи орао (аналогија са митолошком представом Зевса са Ганимедом).

У истом гробу откривене су и минђуше са сличном представом, па се да претпоставити да је највероватније ријеч о примијерима накита који се нијесу

раздвајали приликом ношења, односно да је ријеч о комплету. Дужи ланац начињен од наизмјеничних каричица у облику дупле осмице од злата и граната, код којег се крајеви ланца завршавају у људским главицама од граната са капицама од златног лима, такође, потиче из гроба број 2, као и златни ланац са сличним завршецима, али израђен од густо уплатене златне жеђе. Овај особен примијер богатог орнамента са

Орао

и ХХIX чувале су естетски, ванредне примијере златних украса.

Ископавања у овим гробницама су вршена 1981. године, а допунила су збирку са три паре златних минђуша, лучно савијених у облику рога чији се крајеви за-

бршавају животињским главама (главе вола), као и златним ланцима и златним прстеном. У гробници бр. XXIV пронађен је сличан пар златних минђуша у облику рога, али са завршецима на којима фигурирају људске главице од ћилибаре. Из гробнице бр. XXIV потиче масивни златни прстен са великим, профилисаним фасунгом у коме се налази већи украсни камен са урезаном женском представом.

Такође, у истој гробници, пронађен је и златни ланац начињен од каричица у облику дупле осмице, а чији се крајеви завршавају са по једном мањом цилиндричном перлом од граната, са по једном цилиндричном перлом од злата и са по једном животињском главицом од граната. Гроб бр. 6. је нарочито занимљив јер је у њему ископан изузетан примијер златног привјеска у облику амфорице богато украсен филиграном, на чијем се дну и на крајевима држаки налази по један фасунг у који је уметнут украсни камен.

Описан примијери античког златног накита носе карактеристична обиљежја хеленизма која се нарочито огледају, поред стилске тежње ка натурализму, и у честим варијантама зооморфних, антропоморфних или флоралних мотива, који, пак, воде поријекло из раније предхеленистичке традиције. Посебно су занимљиви примијери који садрже композиције са религијско-митолошким и симболично-архетипским значењима, карактеристичним за вријеме коме припадају, али, истовремено, продубљујући и могућност сагледавања универзалних и општих културолошких веза.

Будвански златни накит, који ће ускоро бити изложен у простору Музеја града Будве, представља риједак и веома драгоцен археолошки налаз ове врсте из периода антике на нашем подручју, а посебно на приморју, те стога представља и нарочито интересантан и значајан прилог проучавању античке, посебно хеленистичке, културно-умјетничке баштине код нас, а Будву, древни антички центар, уздигне на ниво једног од најзначајнијих културно-историјских урбаних средишта Медитерана.

Луција Ђурашковић

НАШЕ ЖЕНЕ СУ ЉЕПШЕ

тали планетарним језиком, којим говоре и Американци.

Истина, дјевојке у Барију су љепши и дотјерније од Мадријанки, макар да оних које смо сријетали на улицама, у аутобусима и у метроу. Наравно, ни једне ни друге не могу се ни упоређивати са дамама које се шећу Кнез Михајловом или Херцеговачком улицом. Ова констатација је била ло-
кал-патриотска, али и истинити-

Прадо

Нисам имао превише разумјевања од мојих сајпутника да за само пола сата (толико нам је времена било преостало до поласка аутобуса ка стадиону) посетимо чуvenи музеј Прадо, али сам их убиједио и просто смо утргнути у овај сликарски храм. Кarta кошта три евра. "Танак" сам за сликарство, слике и сликарке градијам по томе како и колико ми пријају оку, али пред дјелима Гоје и Веласкеза, стајао сам опчињен.

Живот у Мадриду је прилично скуп. Аутобуска карта за само неколико станица стаје један евра и десет центи, пица седам евра, порција шпагета шест, фластерци за ноге ("убиље" су ме нове ципеле) два евра, квалитетне ципеле 120 евра, просјечне "барбике" 50, итд.

Све спортске продавнице су

у знаку Реалових ведета. Најбоље се продаје дрес са бројем 23 на којем пиши Beckham (75 евра), а затим Роналдова де-
ветка, Фигова десетка, Зиданова петица, Раулови седмица и тројка Роберта Карлоса. Прехрамбene продавнице и

зила по њој. За вријеме утакмице, без обзира на све она оштре стартове, нисам видio да је узлетио иједан бусен. Четири специјално дресира сокола све вријеме мотре да који голуб, којих има много у Мадриду, не упље на терен.

"Гробари" су били "гетоизи-
рани" у врху сјеверне трибине,

ако стадион Реала упоредимо

Са Николом Николићем испред храмом фудбала

са, рецимо, оним Црвене Звезде, док су се остали навијачи "црно-белих" налазили на западној трибини, мало удаљено. "Гробари" и педесетак Шпанака иза гола Реала једино су све вријеме навијали, остали су, чини ми се, били знатијици или туристи, као ми.

Када је Бекам отишao да изведе корнер на супротној страни

стадиона, за тренутак сам обневидио од стотине блијевца оних који су жељели да svojim foto-aparatom ovejkojeve

и заслужију да унесију у аутобус ка трофеје.

На аеродрому смо чекали

три сата на авион за Београд.

Стрпљив је био и легендарни Милан Миљанић, коме су Шпанци на сваком кораку исказивали поштовање. "Чича" је путовао JAT-овим авионом. Тада сам први пут изблизу видio Логара Матеуса, уједињеној највећој фудбалској звијезди на свету.

Партизан је изгубио 1:0 го-

лом Раула из офсајда, али готово сви навијачи "црно-белих" на стадиону имали су утисак да Реалови асови могу да постигну гол када хоће и да их не би требalo "чачкати".

Уостalom, и Олимпик и Порто су повели против Бекама и осталих генијалаца и "попили" су по четири гола. Мени се

највише сvidio Zinedin Zidane.

Личи на мало незграпну,

али изузетно хитру и снажну

мечку која не дозвољава нико-

ме да јој се приближи.

Zidane-ovе лопте имају очи", мајстор-

ски сјевене његова десница,

али кад треба и кад не види

судија - и лакат.

Спектакл

Не вјерујем да је било ко са стадиона Реала те ноћи отишао незадовољан. Мадријани су освојили три бода, Београђани су пружили достојан отпор, публика је видела спектакл, а "гробари" су, ипак, успјели да заметну кавгу по за-
вршетку сусрета и, према тра-
дицији, потуку са полицији

"Корак до свитања, Београд спава..." моја омиљена пјесма била је преточена у стварност. Јесам ли стварно био на "Сан-
тјаго Бернабеу"? Не знам док не видим слике!

Милан Вујовић

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ПОВОДИ: ШЕСТ ДЕЦЕНИЈА ОД ТРАГИЧНИХ ДОГАЂАЈА

ПРВА ВЈЕШАЊА РОДОЉУБА У БОКИ

• Да се не заборави коме су ишчелекшталци смештали, зашто и како су страдали

Ко сноси главну кривицу за ликвидирање готово свих кртолских интелектуалаца? Да ли окупатори или њихови сарадници? Или тзв. "шкаљарска група" МК КПЈ Котора? За проналажење одговора могу помоћи сљедећи подаци.

Уз дубоко уважавање јунакских подвига, напора, патњи и жртава свих бораца који су се у четвротодишњем рату борили против далеко надмоћнијег окупатора, што је описано у обимној литератури, мора се обједоланити и оно о чему се деценијама није смјело писати. Једно је славна борба против туђина, друго је срамно браћобудаштво које је увијек у интересу туђина (за које се не може окривити само једна страна) а треће и најсрамније је оно подмукло и дуго прикривано људско злочине, које је најаче било изражено према Кртолима и Грбљу, због вишевјековних напора народа тог краја за одржавање свог националног идентитета. Због тога га је требало истребљивати, или бар обезглavitи.

Свиреп и перфидан начин на који су ланчано уклањане водеће личности, могли су сљедити само настављачи традиције старих лукавих Латина. Попут оних за вријеме Стефанице Црнојевића, који су проузроковали појаву Грбљана, да би за одмазду, уз помоћ Морлака из Залећа Боке, на превару похватали и повјешали главаре села по кторским зидинама. То исто су радили за вријеме Шћепана Малог са Поборима, Мајнама, и Брајићима. Кајке се: "Давно било - не поновило се!" Нажалост, ипак се поновило.

Након учвршења њемачке окупационе власти, већ у новембру 1943. формирани су илегални ОНОО (Општински народноослободилачки одбори). За разлику од оног антифашистичког одбора самоформираног 1941. у Кртолима, које је узела под своје КПЈ тек када су Италијани похапили све водеће родољубе, након капитулације Италије формиран је нови ОНОО (14. 11. 1943.) овог пута декретом виших органа КПЈ. У његовом саставу није био нити један члан КПЈ, односно комуниста. Били су то антифашисти, интелектуалици и друге истакнуте и утицајне личности, које су за собом имале доста присталица. Због тога нијесу били погодни да дочекају крај рата и евентуално буду на положајима у поратној власти. Мудрије главе је требало ликвидирати, и то свирепо да ужаснују народ покорно ради што се од њега тражи.

ЦЕЛАТ КОСТИКА

Није тачно у извештају ОК Боке од 12. 12. 1943. на што се позвао Д. Живковић, да је злочин извршен у присуству националиста, јер тада у Кртолима још нису биле формиране ни националистичке страже, ни жандармеријске станице. Велику рацију, као и егзекуцију, водио је Адолф Костика, фолксдојчер из Баната који је одлично говорио српски. Као и његов ађутант, усташа у њемачкој униформи, који се правио да не разумије ни ријечи српски. Костика није дошао са њемачким трупама које су запоселе Боку, него је након њих као официр Гестапо дошао из Загреба. Тамо је имао прилике да добије информације од Антона Мошкова из Шкаљара, поглавниког савјетника за Боку. Саслушани затвореници су запазили да се Костика није распитивао ни за једног члана шкаљарске групе, за разлику од осталих истакнутих личности Боке. То баш сумњу да су могли бити под заштитом Гестапа, а други догађаји ће продубити сумњу. Описаним злочинима, акције целата Адолфа Костика нису завршene, јер у првој рацији сви чланови ОНОО нису били ухваћени и још нису били ликвидирани сви интелектуалици. Хајке и трагедије су настављена и наредних мјесеци.

ПРОВЕРена метода обезглављивања, лукаво, тужом руком, методама препознатљивим из историје Боке, примјењена је у II свј. рата у Кртолима, где је први на мети био Стојан Ивковић.

Ко је био Стојан Ивковић?

Оно што се по званичној историографији зна о Ивковићу, нема никакве везе са стварношћу. По томе, Стојан је био "четнички функционер", "познати четнички емисар и пето-колонаш", "издајник", "шијјун", "зликовац", све без иједног доказа, јер ништа од тога није истина! Гнусне клевете су биле само оправдане за остварење опаке замисли, не само за уклањање Стојана Ивковића него ланчано и свих водећих личности. Прво чланова ОНОО па редом и других. Једини докуменат који се могао пронаћи у службеним архивима са помињањем Ивковића у вези са II св. ратом, јесте извјештај од 13. 12. 1942. потпоручника Гојка Милиновића надређеној четничкој команди у Колашину. То је јадиковање о неуспјесима у организацији четничког покрета у Боки, што нису обухваћени угледни официри именујући њих пет међу којима је "арт. пуковник г. Ивковић".

Стојан, избеглица из Херцеговине, као питомац војне школе у Србији био је добровољац оба балканских рата, завршио школу и опет у Првом свјетском рату као потпоручник добровољац (јер је био аустријски држављанин), па страдалник Албанске горите. Опорављао се на Крфу, учествовао у рововским борбама и јуришима, пробијао солунски фронт, више пута рањаван, писац ратног дневника (који је сачуван и објављен), војних стручних дјела и пјесник, полиглота. Након рата је наставио школовање и постао генералштабни официр, одликован са 14 одликовања, међу којима су и највиша (двајве "Карађорђеве звезде", два "Бела орла" и др. када није било инфлације ордена "по кључу" као у СФРЈ или СССР-у). Потчетком Другог свјетског рата био је командант фора Радишићи у чину артиљеријског пуковника. Без чекања наређења, које је затражио, дјеловао је "пете колоне", његове ПА батерије прве су отвориле ватру на италијанске бомбардерске

ескадриле, чиме су задржане на великој висини тако да је њихов учинак био веома слаб. Са групом потчињених, био је од првог дана окупације одметник у шуми, очекујући расплет ситуације. Група се осипала и након три мјесеца одметништва, опкољен је и заробљен, прије почетка тринаестојулског устанка. Божо Барбић, који је већ имао неспоразума са шкаљарском групом, писмо Мата Петровића није уништио него га је зазидао са још неким документима. То нико није знао, јер је Божо погинуо (под сумњивим околностима) у одметништву. Поред осталог, тамо пише: "Будите будни на оног официра Ивковића, како ли се зове; могао би да буде опасан." Значи ни име му нију смо знали, па за кога је могао бити опасан, и то док је био на робији?

Ако су већ одлучили да га ликвидирају, могли су то урадити без опасности за друге, па примјер, када је у шуми сјекао дрва, па

га жалили, јер су за своје намјере имали свеобухватније планове.

Злочин или успјешно извршен задатак

Упозорења и наређења школајарске групе, по правилу су усмено саопштавана, а ријетка писмена морала су бити одмах уништена. Божо Барбић, који је већ имао неспоразума са шкаљарском групом, писмо Мата Петровића извукли су физички неповрједљиве, али се може замислити у каквом су били шоку у онаквој ситуацији и окупани родитељском крвљу која се преко њих сливала.

У историографији НОБа ово није названо злочином него "успјешно извршеним задатком"! И чудне су случајности: злочин је извршен усташком стројницом италијанске произвођаје, оружја које се ријетко могло видети и код италијанских војника. Неколико мјесеци касније у једном окршају та машинка ће затрзити и тако ће погинути Ивковићев убица, његова саучесница и још двојица. Остали су се разబежали. И ту је била издаја, јер су четници тачно знали где ће их наћи.

ЧУДЕСА

Да би истина испивала, па макар била закопана или зазидана, дешавају се и чудеса. Током паузе на научном скупу о НОБу 28. 11. 1981. у Херцег Новом, Мато Петровић се разгњути и пред већом групом присутних строго запријетио тешким посљедицама Васку Костићу због "грубе клевете" да је он (Мато) средином 1942. забранио издавање илегалног листа "Црвена звијезда", и издао нека компромитујућа наређења. Категорички је то неугао, и не контролишући се изрекао низ увреда. Можда је старији човјек забравио што је давно писао, а кад му је предочена фотографија писма, није могао да вјерије својим очима. Збунјено је застаса и мимо свог обичаја без ријечи се окренуо и отишao. У том писму стоји и ово: "Тамо је било раније сакупљено нешто уља и још по нешто. Уколико сте то потрошили за издржавање друга Рака, то значи да нисте били у том правцу николико активни, а то не смије да буде". Ту је одговор и на често постављана питања: где је одлазило прикупљано масли-

ново уље и друга храна (не само из Кртола) када партизанских јединица није било ни у Боки, ни у њеној близини? Земљотрес 1979. године је срушio преградни зид у кући Барбића. Из шута и поломљених шупљих опека прорвио је смотак тајних докумената који оптужују шкаљарску групу и откривају позадину злочина. Није једино чудо да када се зазидана истина ископрала из срушеног зида у земљотресу 1979. године него је још чудније како је то писмо објављено у Зборнику са тог скупа (стр. 649-652.) у условима ондашње "слободе" штампе. Чудо је и што нису остварене претње Мата Петровића, и то захваљујући савјести и објективности два Хрвата, проф. др Владислава Брајковића (тада адмирала Бокељске морнарице) и првоборца Тонка Шурана, предсједавајућег на заједничкој сједници општинских одбора свих друштвено-политичких организација Тивта, са једним тачком дневног реда да се осуди писање аутора ових редова. Да је то успјело, зна се што би послије тога сlijedilo.

шала. Пригушени крици ужаса мијешали су се са фијукањем јужног вјетра и јаком хуком која је додирала од великих таласа плаже Пржине.

Ту грозну судбину подијелили су: Саво Антонић (21) студент медицине, полиглота, оснивач антифашистичких омладинских група прије ступања на сцену КПЈ; Никола Јурић (59) правник, резервни официр, уочи рата секретар општине Тиват, полиглота, новинар и писац објективних историјских расправа; Мирко Костић (37) економиста, државни чиновник, резервни подофицир, пјесник родољубиве, побожне и лирске поезије; и Лазар Старчевић (35) грађевински стручњак у Поморском arsenalu.

Под италијанском окупацијом, сви они су били робијаши Мамуле и других казамата. (Њихове опширне биографије, за разлику од Ивковићеве, објављене су на више других мјеста, па ће због ограничених простора овде изостати.) Тијела су им морала остати на вјешалима и под удајима јаког вјетра њихати се три ноћи и два дана, уз пријетњу да ће их замијенити други таоци, ако њих неко скине са вјешала. А када је дозвољено да их скину, забрањено је да их сахране у гробље, код цркве или уз опијело. Наређено је да се баце ван села, "да им шакали разносе kosti". (Током ноћи су их мјештани ипак сахранили, или ван села и гробља.)

Васко Костић

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

ПРОСЛАВА ДАНА 83. МОТОРИЗОВАЊЕ БРИГАДЕ У БАРУ

СЈЕЋАЊЕ НА ЈЕДАН ДАВНИ 5. ОКТОБАР

• Нештрељивост према Војсци у Црној Гори – прошлосћи штадије славнији приморски одреди Црногорске војске • Врло високе оцјене за борбену јоштвост

Многе промјене десиле су се на простору бивше СФРЈ у посљедњих петнаестак година и све су се директно одражавале на положај војске у Црној Гори. У прво вријеме војска је била привилегована, али од 1997. од раскола у до тада јединственом ДПС-у, власт и они који су је подржавали нису благонаклоно гледали на младиће у сивомаслиначкој униформи. Нетрпељивост према припадницима Војске Југославије у Црној Гори кулминирала је 1999. године за вријеме НАТО бомбардовања СР Југославије. Тада је у неколико наврата мало недостајало да црногорска полиција и југословенска војска "укрсте коља".

Све пролази

Срећом, то вријеме је прошло, сада је Војска Србије и Црне Горе поново уважена и у мањој републици Државне заједнице. Остало је, додуше, сјећање на дане када су се на прсте могли прећи они који су долазили у овдашње гарнизоне на заклетве или војничке празнике. Дружење са Војском није било у складу са ондашњим ставовима актуелне власти у Црној Гори. Стога је у касни "Перо Ђетковић" у Бару, на недавној прослави

дана 83. моторизоване бригаде, Веселин Лековић, власник каменолома на сумоторском брду Хај- нехјај, узвишио: Мило ми је што су овде данас и они од којих сам се својевремено крио када сам долазио у посјету старјешинама и војницима.

"Све пролази", са видљивом сјетом истичу они по чијој је коси "попануло иње".

На прослави дана 83. моторизоване бригаде у Бару, пред бројним гостима, говорио је пуковник Јован Тамбурић, командант Гарнизона.

Пуковник је најприје подсјетио на 5. октобар 1912. године када је Приморски одред у Првом балканском рату завршио формирање у рејону Бара и Виразара и потом учествовао у борбама за Скадар, при чему је остала упамћена битка за Тара бош.

- Увиђајући да ће ситуација на Балкану учинити неизbjежним рат с Турском, краљ Никола је, без обзира на одредбе војне конвенције према којој Црна Гора не може склапати савезе нити активније иступати без одобрења Русије, остварио контакте са Бугарском и Србијом и упутио им предлог о склањању савеза против Тур-

ске. У складу са политичком и војном конвенцијом о савезу, објављен је рат Турској 25. септембра 1912., иако Црна Гора није имала разрађен и припремљен ратни план.

Црна Гора је отпочела са мобилизацијом 1. октобра и завршила је у рекордном року - 36 сати!

Бригадир Јанко Вукотић казао је краљу да су сви сложни у томе да Скадар за Црну Гору представља животно питање и да га треба заузети у једном налету. Послије би се требало утврдити око њега и бранити га "докле иједан траје" ...истакао је - помно слушан пуковник Тамбурић.

Узалудна битка за Скадар

Борба за стратешки важно планинско узвишење Тарабош трајала је седам мјесеци, јер је ово брдо (595 метара), западно од Скадра, представљало јако утврђени дио спољног појаса скадарске тврђаве. Приморски одред је у борби за Тарабош имао 1.500 погнулих и рањених. И поред тога што су освојени и Тарабош и Скадар, црногорска војска се морала повући, пошто је одлуком Великих сила формирана Албанија, у границама које

су утврђене 16. децембра 1912. године.

- Способности и самоиницијатива команданта Приморског одреда бригадира Митра Мартиновића и испољено јунаштво црногорских добровољаца, међу којима је било и 150 старадца, који су као бомбаши правили пролазе у жичаним препрекама, јединствен су примјер смјелости, издржљивости и самопожрвовања - нагласио је, пуковник Тамбурић на крају осврта на догађаје пре 50 година.

Командант барског Гарнизона потом је кратко рекапитулирао прошлу годину 83. моторизоване бригаде, наглашавајући да је ова јединица од стране инспекције Инспектората одбране у контроли борбене готовости оцјењена врло високом оцјеном и да су њени припадници, у сарадњи са ватрогасним јединицама у Гарнизону и грађанима, овог љета угасили шест великих пожара.

Поводом дана бригаде 5. октобра најбољи војници и старјешине су похваљени и награђени, а ранији командант бригаде генерал-мајор Верољуб Живковић свечано је отворио новоизграђени полигон за гађање из ваздушне пушке у кругу касарне.

М. Вујовић

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „АУТОМОБИЛ, АЛУМИНИЈУМ, ЕКОЛОГИЈА“

ЗАГАЂЕНОСТ ВЕЋА ОД ДОЗВОЉЕЊЕ

- Старосна структура 132.000 возила у Црној Гори незадовољавајућа
- Зајађеносћ у урбаним срединама и прометним раскрсницама већа и до ћеш пушта од дозвољене
- Издувне емисије из аутомобила разграђују праћеним машеријал и убрзавају ерозију

У оквиру обиљежавања јубилеја - 100 година првог аутомобила у Црној Гори и првог аутомобила за јавни превоз поште и путника у свијету, Црногорско друштво за моторе и возила је, средином октобра, у Улцињу организовало међународну конференцију "Аутомобил, алуминијум и еколоџија".

Радоје Вујадиновић, сарадник на Машинском факултету и један од оснивача Црногорског друштва за моторе и возила је указао на резултате истраживања који су урађени у сарадњи са Екотоксиколошким заводом. Анализирано је подручје Подгорица где је чак и визуелно било примјетно загађење и где су аутомобили у знатној мјери премашили потрошњу горива у индустрији.

Мјерењима је забиљежена велика фреквентност саобраћаја. Преко 60.000 возила је, у току једног дана, циркулисало узим градским језгром. Анализиран је и канон ријеке Мораче као најоптерећенији путни правац у Републици и то током туристичке сезоне. Осим фреквентије саобраћаја, у сарадњи са МУП-ом, урађена је и контрола издувне емисије возила. Анализом кишница са асфалта дошло се до података да она садржи материје које разграђују грађевински материјал што у значајној мјери посјешује процес ерозије. Отуда и све чешћи одрони који су последица великог транзита тим путним правцем. Вујадиновић напомиње да је, у вријеме вршења снимања, тим путем прошло око 24.000 возила или више од 500 возила на час што представља изузетно висок пројекциони.

Оно што слиједи, у склопу овог истраживања, јесте бука и вибрације, с обзиром да су већ лоцирани интервали у којима је највећа фреквентација тешких моторних возила, и контрола квалитета горива на пумпама у Црној Гори.

Са међународног научног скupa у Улцињу државним институцијама је упућена препорука да усвоје норме које важе у свијету да би се угроженост животне средине од аутомобила значајно смањила. У том смислу су препоручене измене Закона о заштити животне средине, Закона о безбедности саобраћаја и свим елементима на које аутомобил утиче са становишта угрожавања околине.

Остале активности у организацији поводом 100 година првог аутомобила у Црној Гори су: израда копије првог аутомобила, позоришна представа, издавање јубиларне маркице на дан пуштања првог аутомобила у саобраћај, штампање књига о моторима и возилима чија се промоција очекује у децембру, а све ауто-мото трке у Црној Гори су биле у знаку јубилеја.

С. Муjiћ

РЕКВИЈЕМ ГРАДУ КОЈЕГ НЕМА

Уз одобравање и симпатије данашњих житеља Бара, траје успомена на некадашњи административни, привредни и културни центар Бара - Пристан. На мјесту са којег су кренуле напредне градитељске идеје, данас је Лука Бар, наша највећа преморска лука. Идеја да се, кроз манифестију Удружења Пристан, под називом "Пристану с љубављу", сачува успомена на град који је престао да постоји прије пола вијека, преточена је у славље и ове године.

И трећи по реду сусрети Пристанаца одвијали су се уз сусрете пјесника, спортиста, разговоре и изложбу фотографија дrevнog центра Бара, Пристана.

Уз Центар за културу међу бројним поклоници-

ЦРКВА СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ У БУДВИ ПРИПРЕМА СЕ ЗА ПРОСЛАВУ 200. ГОДИШЊИЦЕ

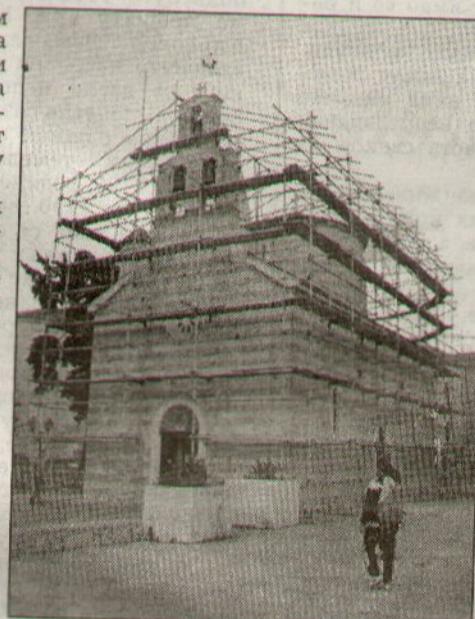
На цркви Свете Тројице у Старом граду у Будви почели су радови на санацији крова и зидова и заштити од атмосферске влаге. Средства за ову фазу радова обезбиједила је Општина Будва, извођач је "Рестаур арт Монтенегро", а радови треба да буду завршени за 60 дана.

Ово је само један дио планираних радова у славу 200 година цркве Свете Тројице која ће бити идуће, 2004. године. Планирамо још измјештање горионика и продавнице из цркве и зато смо се обратили Републичком заводу за заштиту споменика културе са захтјевом да нам издају конзерваторске услове. Треба да замијеним комплетни имобилијар (столице, врати...) и вратимо аутентични, првобитни под од камених плоча који је склоњен крајем 19. вијека, и реконструишимо галерију (баладур) који је оштећен временом - каже предсједник одбора Црквене општине Света Тројица Милан Свитилица позивајући вјерне грађане да помогну како би се

Предсједник општине Анка Војводић на манифестији "Пристану с љубављу"

НОВО РУХО ЗА ЈУБИЛЕЈ

планирани послови благовремено и успјешно завршили. За све који су спремни и желе да помогну могу то да ураде уплаћујући допринос на рачун 55710-623-9-58 /60000-39034.

Црквена општина Будва је у истом циљу упутила и захтјев за враћање зграде у Старом граду у близини цркве Свете Тројице која није обновљена послије катастрофалног земљотреса 1979. године. Односно, или да се та зграда обнови или да се црквеној општини да други одговарајући простор.

Тиме бисмо добили простор и за наше друге активности, а очекујемо да нам помогне и Републички завод за заштиту споменика културе - каже Свитилица и истиче да се изградњом те зграде не би пореметила презентација римских терми.

У припреми за јубилеј ради се и монографија Свете Тројице, а сви планирани радови треба да се заврше до Тројичиног дана 2004. године.

В.М.С.

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

КОМЕМОРАЦИЈА У СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЈЕТНОСТИ ПОВОДОМ СМРТИ АКАДЕМИКА РАДОСЛАВА АНЂУСА

ЈЕДНОСТАВАН У СЛОЖЕНОСТИ

(Ријеч професора доктора Мирка Цвијана, декана Биолошког факултета Универзитета у Београду, на комеморативној сједници одржаној у САНУ 24. септембра)

Поштована породицо Анђус, поштоване колегинице, колеге, гости.

Када сам фебруара ове године преузео функцију декана Биолошког факултета Универзитета у Београду, свакако да ни у сну нисам помисио да ћу бити у ситуацији да се обратам овако великом скупу, у храму српске науке и уметности, а поводом смрти академика Радослава Анђуса.

Његови радови су, такође цитирани и коришћени као уџбеничка или научна материја у више десетина уџбеника и монографија, од чега је већина штампана у иностранству у Бостону,

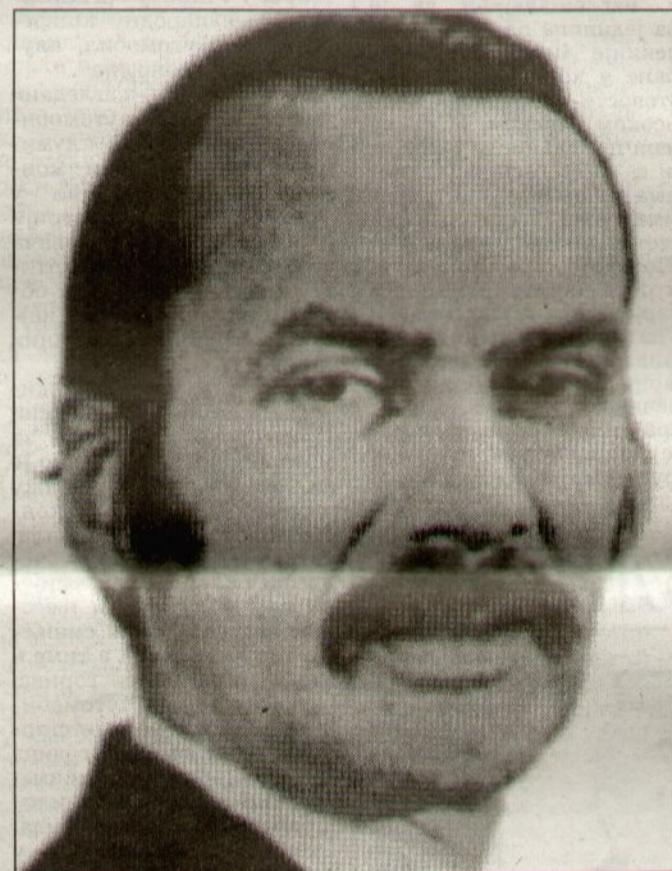
стисти биоенергетике (енергетика мозга у екстремним стањима) и неуроендокринологије.

Немогуће је са пуном сигурношћу рећи колико су пута радови академика Анђуса цитирани у различитим научним радовима. Изброяо сам близу 500 цитата у најпознатијим светским часописима.

Његови радови су, такође цитирани и коришћени као уџбеничка или научна материја у више десетина уџбеника и монографија, од чега је већина штампана у Бостону,

академик Радослав Анђус био је, такође:

Consulting member of Human Adaptability Committee, International Biological Programme.

Лондону, Филаделфији, Сент Луису, Москви, Њујорку, Паризу, Лењинграду, Штутгарту, Балтимору, Оксфорду, Берлину.

Био је ментор докторских дисертација изузетно великим броју кандидата, од којих су неки и данас, овде, са нама.

Академик Анђус је боравио у низу иностраних лабораторија, као:

Research Assistant; Collège de France, Paris, France (1951-52.),

Member of the Staff; National Institute for Medical Research, London, UK (1954-1955.)

Visiting Professor; Department of Surgical Research, School of Medicine, University of Pennsylvania, Philadelphia, USA (1964-1965.)

Visiting Professor; Department of Physiology, University of Colorado, Fort Collins, Colo, USA (1965.).

У нашој земљи обављао је низ функција у различитим научно-наставним институцијама и друштвима. Био је:

управник Физиолошког завода Природно-математичког факултета у Београду,

продекан Природно-математичког факултета у Београду,

директор Института за биолошка истраживања "Симиша Станковић" у Београду,

директор Центра за мултидисциплинарне студије у Београду,

председник Српског биолошког друштва,

President of Committee for Cryobiology, Internat. Inst. of Refrigeration

председник Одбора за природне науке Југословенске националне комисије за UNESCO.

Био је члан низа међународних научних друштва, као што су:

Amer. Society for Contemporary Medicine and Surgery,

Society for Criobiology (USA),

Society for Advanced Medicine (USA),

Marine Biological Association (UK),

Association des Physiologues (France)

Société de Biologie (France)

Биран је за члана редакције низа међународних часописа као што су:

Cryobiology (USA),

Resuscitation (UK),

Astronautica acta (IAA).

Добитник је и низа награда за научни рад:

Годишње награде за научни рад Савета за културу СР Србије (1957.),

Годишње награде за научни рад (French Academy of Sciences, 1958.)

Тринаестоулске награде (1973.)

Награде АВНОЈА (1979.)

Носилац је и одликовања: Ордена Републике са сребрним венцем (1965.);

Ордена рада са црвеном заставом (1980.).

Али оно што је мене посебно дирнуло Војне медаље заслуга за народ са Сремског фронта (1945.). Радослав Анђус је тада имао свега 19 година.

председник Уније биолошких друштава,

члан Савета за научни рад у оружаним снагама Југославије,

члан Савезног савета за научни рад,

делегат Југославије на генералним конференцијама UNESCO-са,

председник покрета Наслуку младима за Србију итд.

Академик Радослав Анђус био је, такође:

Consulting member of Human Adaptability Committee, International Biological Programme.

Дана 30. септембра 1992. године, др Радослав Анђус, редовни професор Биолошког факултета у Београду, отишао је формално у заслужену пензију. Очекивано за човека какав је био, то није значило и престанак његовог научног рада. Напротив, радио је и објављивао резултате свог рада све до своје преране смрти. Много тога што је академик Анђус припремио за публиковање, публиковаше се и у времену које је пред нама, а којим, на жалост, он више не располаже.

Поштована породицо Анђус, поштоване колегинице, колеге, гости.

Вероватно сам дosta тога пропустио да забележим у овом, самом по себи дугом набрајању. Међутим, када се има у виду колики је укупни опус рада и активности покојног академика Анђуса био, верујем да ми се не може замерити и понеки пропуст.

Дозволите ми да пред вас изнесем и нешто што је лично, што се односи на академика Анђуса, односно, на мого професора Анђуса. Када сам као млад човек студент биологије, похађао предавања из предмета Општа физиологија, имао сам утисак да је то што на предавањима професора Анђуса слушам веома једноставно, толико једноставно да није могуће то не разумети и не научити. Доста година касније, када сам и сам почeo да предајем студентима, сетио сам се тих предавања и још једног од наших великих нобеловаца Иве Андрића. Читајући дела Андрића, језик којим је он писао ученио ми се толико једноставан и кристално чист да се наметао утисак да би свако могао да пише исто тако добро као и Иво Андрић. Наравно, уколико би то неко и покушао, не би успео. И у случају нобеловаца Андрића и случају нобеловаца Јана Андрића, језик којим је он писао ученио ми се толико једноставан и кристално чист да се наметао утисак да би свако могао да пише исто тако добро као и Иво Андрић. Наравно, уколико би то неко и покушао, не би успео.

И у случају нобеловаца Јана Андрића и случају академика Анђуса, био је у суштини превазиђен ниво доступан обичном човеку. И најеложеније ствари и односи могу да изгледају једноставно кроз излагање оног који се далеко издигао изнад простиности. Заправо, најтеже је бити једноставан у сложености. И данас се трудим да на својим предавањима студентима досегнем бар део те једноставности у сложености коју је имао професор Анђус.

И на kraju, цитирају једног великог човека који је написао благо оном којој дојвијека живи имао се и рашила родити.

У том смислу ће академик Радослав Анђус живети у свима нама онолико дуго колико непредвидиви ветрови живота сваком од нас допусте.

Много дуже живеће у сећањима оних које је оставио иза себе, а на које је и сам несумњиво био поносан.

Вечно ће, пак живети златним словима уписан у историји нашег народа и наше земље. Имао је рашта да се роди.

За све оно што је учинио у свом животу довољно богатом за више људских живота, у животу који му, такав какав је, није допустио да у њему још ужива и да га и даље обогаћује, академику и професору Радославу Анђусу велико хвала.

КУЛТУРНА БАШТИНА

Црква Рођења Богородице, XIV в.

ХРАМ РОЂЕЊА БОГОРОДИЦЕ НА ПРЧАЊУ (1)

У средњем вијеку Прчање важио је за занемарљиво рибарско село које се налазило преко пута, у непосредној близини, града Котора, а у подножју брда Врмац. Постепено, преко поморства које је Боки Которској, нарочито у XVII, XVIII и XIX вијеку донојео изузетан процват, како у погледу привреде, економског благостања, тако и културе, почивао је да се развија и Прчање. У XVIII вијеку он ће важити за један од најзначајнијих поморских центара бококоторског залива. С обзиром на ову околност која је истовремено значила економски просперитет са повећаним бројем становника, крајем XVIII вијека, указала се нарочита потреба за градњом цркве која ће одговарати привредном и културном развоју мјesta. До овог времена становништво Прчања је своје вјерске потребе испазивало у старој и дотрајалој парохијалној цркви из XIV вијека (прво помињање ове цркве је из 1326. године), посвећеној Рођењу Богородице, а која се налазила удаљена у брду, тешко приступачна старијим и изнемоглим мјештанима. Посљедњи млетачки дужд Лодовико Манин својим дукалом од 2. јануара 1789. године издао је дозволу за градњу нове цркве. Цркву је пројектовао Бернандино Макаруци (1728-1800.), један од најпризнатијих архитеката онога времена на простору венецијанске власти.

Богородицна црква трајала је 119 година, тачније од 1790. до 1909. године, док је монументално степениште на прочељу храма подигнуто 1912-1913. према пројекту арх. Милана Карловца. Занимљиво је поменути несрћени догађај који се десио непосредно послије почетка изградње ове цркве, односно оснивања њених темеља (22. априла 1790. године). Наиме, 25. јуна 1790. догодила се незгоде када се одвалила земља у темељу у положају где се данас налази хор (с лијеве стране) и затрпала неколико радника, од којих су троје изгубили живот и то: Михаил Глемеџа из Прчања, Бошко Милутин и сестра му из Црне Горе. Ово двоје, православне вјероисповести, сахрањени су у трошку прчањске општине у цркви Св. Луке у Котору. Оснивачи прчањског храма су очекивали да ће црква бити завршена до 1802. године, како свједочи натпис

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

маса, пропорције, чистоћа линија и израда појединости, особито коринтских капитела.

Између осталог, дакле, ова црква сабира дорски и коринтски стил, са тим да је над коринтским доњим, постављен горњи дорски стилски елемент када је ријеч о стубовима. Фасадом доминира монументални портал. Коринтски стубови оживљавају комплетан доњи дио прочеља, док се над мањим горњим дијелом истиће троугаони забат. У суштини, у свом троцртту, то је тробродна базилика, пресечена трансептом који јој даје изглед латинског крста, а коју дижеле јаки коринтски пилони над профилисаним склима. Главни брод се завршава истакнутом полу-кружном апсидом која у унутрашњости формира олтарски простор. На пресеку главног и попречног брода (трансепта), уздига-

штровићев уникат/студија главе за споменик у Загребу - такође лични поклон аутора писцу из 1936. године), Андрије Качић-Мишић (рад домаћег скулптора Луке Томановића који, исто тако, представља умјетников дар из 1937. године) и которског бискупа Франа Учелинија-Тише (дар Томе Росандића из 1953. године). На балустради степеништа са лијеве стране 1965. године је постављена бронзана биста капетана Ива Висина, најчувенијег бокешког поморца, која је поклон вајара Луке Станковића. Остале су приче да је Висин, послије напорног седмогодишњег путовања по морима и океанима цијелог свијета, вративши се у родни Прчањ, босоног отишао у стару парохијску цркву у брду, да се захвали на Прсовој Богородици, и то прије него што је отишао дому свом где су га жељ-

Жућка црква Рођења Богородице

се складна купола, кружног облика из два нивоа, различитих пречника. Наглашен осјећај барока цијело грађевину даје прочеље са истакнутом, пребогатом, скалином, као и положај који складно доминира над цијелим Прчањем. При пројектовању степеништа, Карловач је, највијероватније, био инспирисан скалином палате Пионене у Лонеду (млетачка околина) коју је цјеловито замислио чуvenи Андреа Паладио или неки други његов съедбеник. Такође је примјетна нарочита сличност и са степеништем цркве Св. Сира и Либере у Верони. Двије нише уклопљене у прочеље истичу се контрастима светло-тамног. У њима су постављене стојеће скулптуре апостола Петра и Павла које су израђене 1939. године пријозима Сигизмунда Едварда Сбутеге, проф. Винка Ђуровића и Ника Луковића. Занатски урађена, средишња скулптура са представом Богородице, која се налази на врху троугаоног забата, дар је Тerezе Александра Сбутеге. Као симболи братства, јединства и југословенства, на платоу испред храма, постављене су бисте: Његоша (одливак познате Мештровићеве бисте као поклон мајстора писцу), Штросмајера (Ме-

но, послије тако дугог пута, ишчекивали његови најмилији. Иво Висин је, по повратку из свијета, поред навчаног прилога, давао цркви све потребне предмете за Службу Божју.

На празник Рођења Богородице, 8. септембра 1913. године, црква је свечано посвећена. Према најавама Дон Ника Луковића, обред посвећења обавио је тадашњи каторски бискуп Франо Учелини-Тише, који је том приликом, прије свечане Службе Божје, са прага главног улаза храма "одржао историјски говор пред стотинама особа из Прчања, Котора и околине, евоцирајући згоде и незгоде стогодишњег рада, упутићи историјске догађаје XIX вијека, особито из народне историје, одавајући пуно признање старијим Прчањанима и савременицима на покртвованом раду и захваљујући Богу на постигнутом циљу. Дирљив је био час када је бискуп-родољуб, под углiskom славних побједа срpske и црногорске воjske u балканском рату позвао Хrvate и Srbe "јednokrvnu i istojezicnu braću" na слогu i ljubav i završio riječima svetog starca Simeona: "Sad otpusti, Gospode, svoga Službu u miru".

Луција Ђуровић

штровићев уникат/студија главе за споменик у Загребу - такође лични поклон аутора писцу из 1936. године), Андрије Качић-Мишић (рад домаћег скулптора Луке Томановића који, исто тако, представља умјетников дар из 1937. године) и которског бискупа Франа Учелинија-Тише (дар Томе Росандића из 1953. године). На балустради степеништа са лијеве стране 1965. године је постављена бронзана биста капетана Ива Висина, најчувенијег бокешког поморца, која је поклон вајара Луке Станковића. Остале су приче да је Висин, послије напорног седмогодишњег путовања по морима и океанима цијелог свијета, вративши се у родни Прчањ, босоног отишао у стару парохијску цркву у брду, да се захвали на Прсовој Богородици, и то прије него што је отишао дому свом где су га жељ-

Два уља на платну с почетка седамдесетих година, под називом "Композиција" налазе се у збирци "Савремени експресионисти" од њеног формирања 1974. године. Током 2002. Модерна галерија је богатија за још један рад, с краја шездесетих. У питању је комбинована техника димензија 69, 5 x 49, 5 cm.

Ова платна, као и комбинована техника на папиру, резултат су различитог приступа материји, колориту и општем прилагојену форми.

Уљане слике, већег формата, стваране су брзо, пражњењем гестуалне акције и представљају чин робусног сликарског израза иза кога стоји велики умјетник. Оне су настале у другој фази, послије енформелистичких слика, на којима је доминирао монохромни тон црвене, бијеле и тамносмеђе боје. На платнима под називом "Композиција" најчешће је колористичко сликарство, које са интензивном плавом и црвеној уз акценте златног жуте, зелене и оранџ-а са наглашеним потезом и гестом, достиже карактеристичну неоекспресионистичку форму. Ове слике се могу слободно сврстати у дјела умјетниковог најкарактеристичнијег периода.

У именовању Филовог стваралачког рукописа употребљавају се различити теоријско-критички појмови попут "лирске апстракције", "асоцијативне апстракције", "апстрактне фантастике". Ријеч је, у сваком случају, о апстрактној умјетности која тежи ка узвишеном доживљају природе.

Професор Лазар Трифуновић је у једном тексту из 1982. писао о Филову: "снажној носталгији за исконским просторима и олујним космичким пејзажима који су исписани посмоју снажног геста, рудиментарног рукописа и експресивне пасте".

О његовом сликарству позитивне критичаре писали су угледни европски критичари и историчари умјетности: Моросини, Оринети, Ламберт и други. Његова дјела се налазе у

ДЈЕЛА ФИЛА ФИЛИПОВИЋА У ФОНДУ БУДВАНСКЕ МОДЕРНЕ ГАЛЕРИЈЕ ИЗУЗЕТАН ПОЗНАВАЛАЦ ЛИКОВНОГ ЗАНАТА

бројним музејима, галеријама, приватним збиркама и колекцијама.

Самостално је излагао од 1957. године, али његова сликарска активност датира од раније у Црној Гори. Наиме, 1955. са Ацом Пријићем и Гојком Беркуљаном оснива групу "Тројица". Затим слиједе његова честа студијска путовања по Италији и Француској. Отуда и чланство у групама "Пенелопа", "Риве Гауће" и "Ламберт".

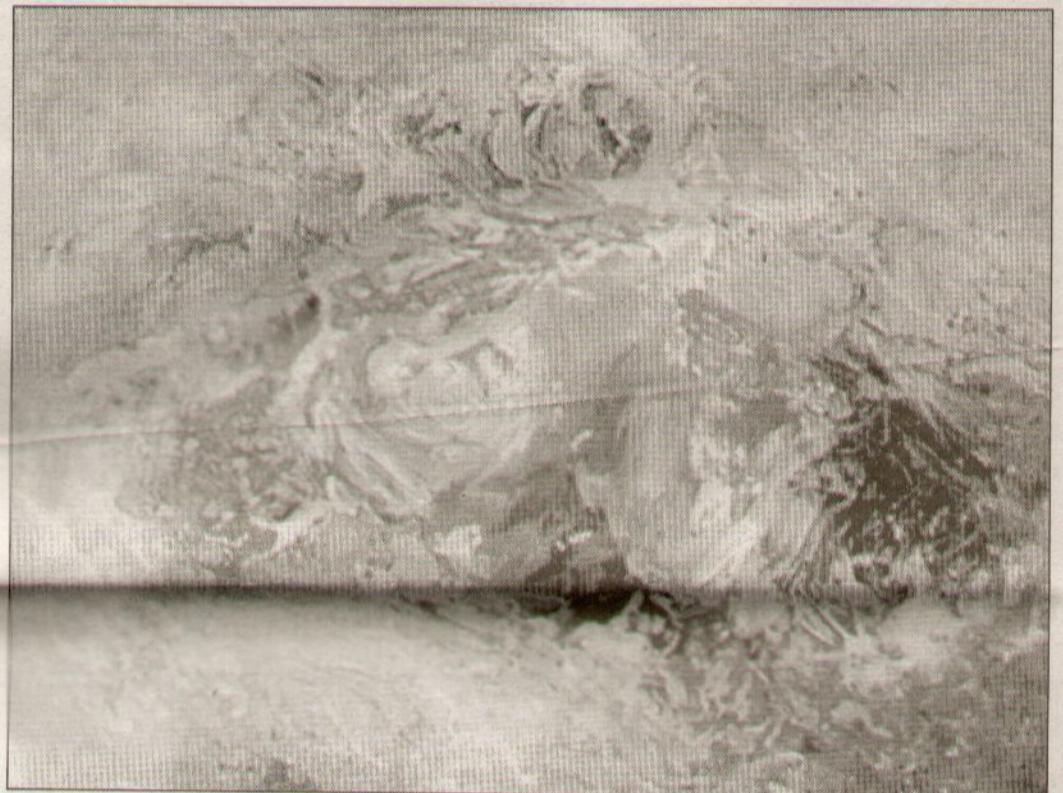
Филовић је први пут излагао у иностранству 1958. У Риму, 1965.-70. у

мајој умјетничкој сцени друге половине осамдесетих. Но још више од ових наступа, таквом личношћу чини га квалитет његове сликарске продукције. Уз ово свакако треба истaćи разбукталу виталност овакве умјетности која карактерише читав његов сликарски опус.

Фило Филиповић је био изузетан познавалац ликовног заната. Радио је све ликовне технике: цртеже, аквареле, пастеле, темпера, уље и мозаике. Са Богданом Богдановићем радио је пројекат за споменик Ловћенском одреду на Цетињу који никада није

почетку педесетих година. Међу овим радовима било је и слика које су настала у мајсторској радионици његовог учитеља Мила Милуновића. У вријеме док су настала овајаја и нешто мало касније, почетком шездесетих, ликовни критичар Јосип Депољ је изненадио сљедећу тврђњу: Фило је израстао у клими црногорског ликовног круга, стимулisan снажно Милуновићевом једноставношћу, јасноћом ликовног говора и Лубардиним продорним темпераментом.

Радови из овог циклуса, којима припада и комби-

Композиција

било је пет, а 1977-80. још низ наступа и то редом у Бриселу, Бечу, Паризу, у више мјеста јужне Италије, те опет у Риму и Паризу. Из тих наступа остали су бројни осврти, подршке и крити-

ка. Реализован. Заједно са Пријићем урадио је велико платно-фреску која се налази у згради Позоришта у Подгорици под називом "Побили се орли и соколи". У Подгорици, у вили "Горица", и на Светом Стефану налази се његов мозаик урађен од разнобојних природних материјала где се осјећа изотереност и префињеност за нијансе.

Особеност Филовог ликовног израза и његова величина као ствараоца могла се у потпуности сагледати на великим изложбама које је организовао Народни музеј са Цетиња 1975. године и Музеј савремене умјетности у Београду 1987. Године 1990. самостално излаже на Бијеналу у Венецији као посједни представник тадашње Југославије и само та два значајна наступа доље су да га чине маркантном личношћу на до-

реализован. Заједно са Пријићем урадио је велико платно-фреску која се налази у згради Позоришта у Подгорици под називом "Побили се орли и соколи". У Подгорици, у вили "Горица", и на Светом Стефану налази се његов мозаик урађен од разнобојних природних материјала где се осјећа изотереност и префињеност за нијансе.

Треба истaćи и његово прво представљање будванској публици 1975. Тога љета у Модерној галерији представио се најновијим радовима великог формата. У истим просторима а у оквиру "Града театра" могла се у јулу 2001. године погледати изложба малог формата са дјелима која су настала на

Драгана Ивановић

ХЕРЦЕГНОВСКИ ПИСЦИ НА БЕОГРАДСКОМ САЈМУ КЊИГА

ЗБИРКЕ ПОЕЗИЈЕ, РОМАНИ, ПРЕВОДИ

Да књига за Новљане има посебан значај показује не само то што су и ове године школе али и друге установе, организовале колективну посјету Београдском сајму књига већ свакако и то што су се нова издана књига, многих аутора, писаца из овог града могла видjetи на сајамским штандовима. Нови роман књижевника и новинара Мириша Мартиновића "Teuta" који је пред крај љета изашао из шtampe и даље привлачи

велику пажњу читалачке публике на штанду београдске Геopoetike.

Збирка прича Босильке Пушкић "Како пружијети брак" коју је лани објавио Октоих, биће допуњена након сајма у издању издавачке куће ЛОМ, која је објавила и Босилькину збирку прича за дјецу" "Доживљаји магарца Маге". Културно просвјетна заједница Подгорице објавила је нову, четврту збирку пјесама Желька Бојовића под називом

"Трагови на води". Овај аутор сарађује и са београдским Радом а два његова раније објављена романа - "Летопис породице Балучић" и "Сан о срећи" била су у конкуренцији за НИН-ову награду.

У преводу Загорке Зечевић бањалучка Задужбина "Петар Кочић" објавила је роман Марине Влади "Владимир или прекинути лет" о Владимиру Висоцком омиљеном руском позоришном и филмском глумцу и пје-

снику, који би ове године напунио 65 година живота. Зечевић је раније је објавила превод књиге "Ja, Maja Plišceka" (Пајића) и романа "Врући пећео" Всеволода Овчињикова.

На сајамским штандовима се могу видjetи и старија издања књига херцегновских аутора Вишње Косовић, публицисте Мидрага Маровића, Николе Маловића, Оливере Доклестић и Горана Комара.

Д. Ивановић

СПОРТ

УСПЈЕХ ХЕРЦЕГНОВСКИХ БОЋАРА

ВАЛОВА ДУПЛА КРУНА

Боћари херцегновског Вал-Зетатранса поново су прваци Србије и Црне Горе, по други пут и то након бријанчане серије у првенству где су изгубили само четири бода (један пораз и један нејишен меч). Уз то боћари са Шквера су и побједници Купа, а што значи да су освајачи дупле круне, што је сигурно успјех врједан пажње. - Остварили смо највећи успјех у историји нашег клуба, мислим да је резултатски гледан ово и највећи успјех једног херцегновског спорта, али смо свјесни да предност имају наше комишије са Шквера, ватерполисти Јадрана - спортски оточиће причу Никола-Никша Гојковић капитен херцегновских боћара и како то заљубљеници у овај медитерански спорт кажу главни кризац што је Валовако високо узлетио. - Почекли смо сезону са жељом да исправимо прошлогодишњи кикс у финалу са Манијама из Будве, када смо већ добијен меч и титулу изгубили катастрофалном игром на Словенској плажи у реваншу. Међутим тај комплекс Манија пратио нас је и на старту нове сезоне. У другом колу на својим зоговима смо поражени од Будвана 10-6, а када смо изгубили и бод од тиватског Брђанина постали смо свјесни да је враг одио шалу. Тада смо заиграли, и све до краја првенства низали побједе, па и у плеј офу.

Гојковић констатује да се боћарски центар полако преселио у Херцег Нови - квалитет боћања посебно се

издигао на Шкверу, али и у другим мјестима на ривијери. Међиме су на примјер ове године сигурно најпријатније изненађење. Побиједиле су Манине званичног првака и у првенству, али и у полуфиналу плеј оффа. Са нама су сјајно одиграла сва четири меча, понајбоље у финалу који ће сигурно остати запамћено као најинтересантнији меч у последњих десетак година. Била је то борба за сваки понат, све до посљедње балоте када смо ми ипак заслужено славили.

Боћање је атрактиван спорт, у Европским земљама, посебно иза базена Медитерана чак и професионалан, а то тражи праве атлете, тражи рад, кондицију прецизност, а да би сте то могли морате бити у форми. Боћање је изузетно атрактиван спорт, узмите само дисциплине брзинско, прецизно, круг или штафetu, па то је да глађање толико интересантно, да ме чуди како људи из телевизије немају осјећај према овом спорту, мислим овде код нас, за разлику од Француза, Швајцараца и да не набрајам даље. Вјеровано је то и утицало на младиће да се усмијере ка овом спорту. Ево погледајте нас, све је више младића: Мирослав Петковић, момак који је из Манине дошао у Вал, пети је на сјеветском првенству у круговима и осми у брзинском избијању, па браћа близанци Илија и Переца Матковић, браћа Чедо и Бојан Суботић, Илија Бумбар, па ватерполо репрезентативац Владимир Гојковић

П. Ђаковић

који нам се на жалост због обавеза у ватерполу пријеучио тек у завршници првенства - одговара Гојковић на питање о толико младих играча. Уз њих ми старији, ја и Чедо Одаловић, дојемо више као подршка - скромно ће Гојковић чија је поуздана балота и ове сезоне доносила сигурне и важне поене.

Освајањем првенства Србије и Црне Горе боћари Вала изборили су право наступа и у лиги Европских првака. - Е и ту имамо горку пилу, још се сјећамо оне 2000. када смо платили данак неискусству. Пробајемо ове године да и то исправимо. Најјероватније је да ћемо се појачати са једним играчем из домаћег првенства, а можда доведемо и једног играча из Словеније. Да можемо да рачунамо на Владу Гојковића то нам не би требало, али пошто је његов приоритет у ватерполу, морамо то урадити уколико желимо да се достојно представимо - закључује капитен Никола Гојковић уз констатацију да нажалост у овом спорту недостаје финансија, а прије свега првих терена што би још више поспешило популарност овога спорта у коме је Црна Гора још 1973. године имала првака и то она старе велике Југославије па и селектора репрезентације, Мата Крстовића, а ево и данас од четири репрезентативаца, два су из Херцег Новог, што уз резултате Вала и чини да су боћари полако стали тик уз ватерполисте.

П. Ђаковић

Жетву медаља из карате спорта, млади такмичари Карате клуба Будва наставили су и у новом спорту циу-цицу. На Купу Европе одржаном 11.-18. октобра у словеначком граду Дубави, чланови овог клуба у саставу представнице Србије и Црне Горе, њих пет, освојило је исто толико медаља: три златне и двије сребрене.

Најуспјешнија такмичарка европског Купа, са двије златне и једном сребрном медаљом, је шеснаестогодишња Драгана Бурзан. У конкуренцији кадеткиња у дуо систему (приказивање вјештине) Драгана је освојила двије златне медаље. На грудинама младе будванке заблистало је и сребрна медаља освојена у дисциплини "борбе".

Раме уз раме са Драганом био је и Василије Гаговић коме је у дуо систему у пару са Драганом припала златна медаља.

Не треба запоставити ни солидне пласмане: Лазара Милошевића и Александра Морачанина, који су заузели четврта мјesta,

КУП ЕВРОПЕ У ЈУ-ЈУТСУ (ЦИУ-ЦИЦУ) У СЛОВЕНИЈИ

БУДВАНИ ЗАДИВИЛИ ЕВРОПУ

• Све ћу урадити да сличан резултат поновим и на Сјећском првенству које се идуће године одржава у Швајцарској - изјавила Драгана Бурзан млада шампионка из Будве

• Поведрили сме да и у будуће више брије и тажње штребамо посвећивати омладинским појонима у свим спортизама у нашем граду - исказао поштареседник Општине Будва Веселин Марковић.

Међутим, за високе резултате на европским и светским такмичењима потребно је много више рада и бољих услова - изјавила је млада шампионка из Будве Драгана Бурзан.

Поводом велиог успјеха такмичара клуба "Циу-цицу" на Европском Купу у Словенији потпредсједник Општине Будва Веселин

је најбоља потврда да и у будуће више пажње треба да посветимо раду млађих селекција у свим спортизама у нашем граду. Надам се да ћете резултате које сте постигли у Словенији на Купу Европе потврдити и у сениорској конкуренцији. Ваше златне медаље из Словеније требало би да буде препо-

Пријем код поштареседника Општине

као и запажен наступ Данијеле Бурзан у најјачој конкуренцији.

- Ово је био мој први наступ на великому такмичењу. На Купу Европе, гледајући наступ осталих такмичара из 23 државе, скватила сам да се налазим у самом врху "циу-цицу" спорта у Европи.

лин Марковић, са својим сарадницима организовао је пријем за такмичаре и руководство овог клуба.

- Задовољан сам када могу да у име СО и своје лично име примим и руку стиснем младим спортистима који су постигли запажене резултате на великом такмичењима. То

рука многим спонзорима да вам помогну у даљем развоју. Ми који водимо бригу о будванском спорту, знајемо да цијенимо ваше резултате и да вас за то сходно нашем правилнику и наградимо - изјавио је потпредсједник Општине Будва Веселин Марковић.

Д. Кларић

ЕКИПНИ СВЈЕТСКИ ШАМПИОНАТ У РИБОЛОВУ – ШТАПОМ СА ОБАЛЕ

БУДВА УГОСТИЛА СВЈЕТСКУ ЕЛИТУ

• Белгијанци клупски ђрваци џланеши • Златна медаља за организатора шампионата • Ово је прилика за афирмацију спортишкој и риболовној туризму - изјавио предсједник Савеза за спортишки риболов СЦГ Миодраг Вугделић

на падала није покварила утисак о спорском спектаклу. Додуше, организатор је изненада добио нови задатак, који је на опште задовољство свих такмичара за мање од 24 сата успешно ријешио.

До посљедњег мјеренja није се знао нови клупски шампин свијета, а о новом прваку свијета одлучивала је буквално једна риба и то просјечне тежине. Захваљујући управо тој риби више такмичари АРК Гелспорт из Белгије преузели су шампионску титулу од

члана СЦХЛ Холстин уловио је најтежу рибу - ораду тешку 1,32 кг. Исти такмичар био је и најуспјешнији и у најтежем појединачном улову. За четири дана Питер је уловио 3,815 килограма рибе.

- Нијесмо се надали шампионској титули, појотово не на овакав начин. Знали смо да се више плаже разликују од наших, па смо у Будву допутовали неколико дана раније да се прилагодимо на нове услове, с обзиром да нико од наших такмичара раније

није био у Црној Гори. Драго ми је што сам у Будви упознао нове пријатеље - изјавио је директор нових светских првака Данијел Винтфел.

Потпредсједник ФИБС-М Boјан Лобада на завршетку такмичења има је само ријечи хвале за организатора шампионата.

- Организација шаплионата се уопште није разликова од претходних,

плажама - није штедио комплименте господин Лобада.

Општа оцјена свих учесника првенства је да је организатор заслужио златну медаљу.

- Није случајно што је управо Будви и Црној Гори повјерена организација Свјетског шампионата, јер смо се већ три године доказали као добар организатор на званичним такмичењима. Мислим да смо и овај пут положили испит и на прави начин искористили прилику за афирмацију пјешчаних љепотица, спортичког риболова - изјавио је након завршетка шампионата Предсједник Савеза за спортишки риболов СЦГ Миодраг Вугделић.

Д. К.

СПОРТ

ПРИМОРАЦ - ЈУГОПЕТРОЛ ОБЕЗБИЈЕДИО УЧЕШЋЕ У ЗАВРШНИЦИ ЛИГЕ ШАМПИОНА

НАЈМАЊЕ ШЕСТ УТАКМИЦА У ЕВРОПИ

Ватерполисти Приморац - Југопетрола осигурали су учешће међу 16 најбољих клубова Европе у будућој Лиги шампиона. На турниру у Котору, заједно са ријечким Приморјем, одсакали су од осталих, а права је штета што, због недостатка струје, сусрет супарника из Котора и Ријеке није завршен. Али, и једна и друга екипа иду даље...

Тако, осим првака државне заједнице Србије и Црне Горе Јадрана из Херцег Новог, у Лиги шампиона биће Приморац - Југопетрол и Партизан што је велики успех за наш ватерполо. Ипак, сва европска такмичења, ове године, биће сиромашнија, јер клубови из Италије не учествују, а познато је да је првенство Италије најача лига на свету и да су италијански клубови стјеници најбољих асова наше земље, Мађарске, Хрватске, Русије, Словачке...

Турнир у Котору био је

прилика за промоцију новог тима Приморац - Југопетрола на међународној сцени, а и деби тренера Слободана Мачића који је, током љета, најдужио на тој дужности Веселина Марковића. Након тријумфа на турниру "Меморијал Зоран Гопчевић", још један успех каторских ватерполиста пуно ће значити за тренера Мачића.

Каторанима, дакле, предстоје борбе на три фронта, за тако напорну сезону обезбијеђен је соудан фонд ватерполиста и све је већа конкуренција за мјесто у тиму. Као се ради о ватерполистима који су кроз разне селекције државне репрезентације већ дugo на међународној сцени, то мо-

одиграћемо у Лиги шампиона. Почетком новембра знаћемо саставе својих група. Иако нема клубова из Италије биће то врло јако такмичење - истиче тренер Слободан Мачић.

Каторанима, дакле, предстоје борбе на три фронта, за тако напорну сезону обезбијеђен је соудан фонд ватерполиста и све је већа конкуренција за мјесто у тиму. Као се ради о ватерполистима који су кроз разне селекције државне репрезентације већ дugo на међународној сцени, то мо-

же бити велики капитал у будућој Лиги шампиона.

Јер, капитен Вуканић је прекаљени интернационац, голман Радић и Н. Јановић, такође, имају искуство из државне репрезентације, све више млади Пасковић и М. Јановић. Са таквим искуством стигли су Гак, Тичић и Марјан, а и младе снаге из Котора налазе се на листама за разне селекције. Због свега тога, тренеру Слободану Мачићу остаје обавеза да та појединачна искуства укомпонује у хомогени колектив који ће знати и умјети да се бори на европској сцени.

Најмање шест утакмица у Лиги шампиона, а затим из Котора, значи и обавезе у организационом смислу. Дакле, и на том плану ваља се припремити, то добро знају директор клуба Иво Жупановић и предсједник Агисилиос Димитриу.

Д. Давидовић

АГРЕГАТ ЗА СТРУЈУ

Послије прекида утакмице Приморац-Југопетрол - Приморје у оквиру квалификационог турнира за Лигу шампиона, због нестанка струје, у каторском клубу, као и у фирмама која газдује базеном одмах су ступили у контакт са произвођачима агрегата за струју како би се до почетка Лиге шампиона ријешио тај проблем. Договори су у току и како се очекује, ускоро ће бити ријешен и тај проблем.

Турнир у Котору био је

УСПЈЕХ ВАТЕРПОЛИСТА БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ НА КВАЛИФИКАЦИОНОМ ТУРНИРУ ЛЕН КУПА - ГРУПА X

БУДВАНИ ПРЕПЛИВАЛИ КВАЛИФИКАЦИЈЕ

• У одлучујућој утакмици проплив домаће екипе Фрем показали смо да нам је мјесец у Европи - задовољан је ијром своја шима сјоршки директор Будванске ривијере Ивица Кошарац.

результатом - изјавио је непосредно послије утакмице сплитски директор Ивица Котарац. Голове за Будване постигли су: Бјелобрковић, Иловић, Милинић, Стругар и Кордић.

Другог дана турнира у Одензе у будвански делфини рукометним резултатом 20:4

раним јутарњим часовима, ватерполисти Будванске ривијере у директном судару са домаћином, екипом Фрем показали су да је наш ватерполо далеко испред данског. Понајвише захваљујући одличним играма, тројструких стријелаца Кордића и Стругара изабраници новог тренера Будвана Зорана Никчевића на дјелу су показали да им је мјесто међу најбољим екипама ЛЕН Купа.

- Успех који смо постигли у Данској још је већи ако се зна да смо много каснили са припремама и да пред одлазак у Одензе ништа нијесмо знали о противницима. Након очекиваног пораза од Морнара снагу смо сачували за мечеве против Селгираса и Фрема, што је донијело тако очекивано друго мјесто у групи и пласман у шестастина финала - није крио задовољство успјехом својих ватерполиста тренер Зоран Никчевић.

Д. Кларић

ФРЕМ - БУДВАНСКА РИВИЈЕРА 5 : 9

(2:3, 1:1, 1:4, 1:1)

Одензе. Базен "Фрема".

Гледалаца око 400.

Судије: Молинар (Шпанија), Анастифијев (Русија)

Игрчи: Будванска ривијера 4-3, Фрем 3-1

Фрем: Хултгрэм, М. Нилсен, Т. Нилсен, Симонсон, Батхаман, Дразбо 2, Харднер 1, Хулгрен, Олсен, Адерсон, Ј. Харднер, Редхер 1.

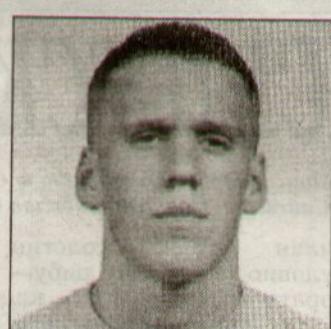
Будванска ривијера: Вукчевић, Бјелобрковић 1, Суботић, Бијелић 1, Кордић 3, Ранковић, Милошевић, Гверовић, Љубановић, Иловић 1, Милинић, Стругар 3, Франета.

ПОЧЕЛО ПРВО ПРВЕНСТВО СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ У ВАТЕРПОЛУ

ЈАДРАН ПОТВРЂУЈЕ ТИТУЛУ

Када су 1958. године ватерполисти Јадрана из Херцег Новог први пут постали прваци Југославије, та сјајна генерација је, одмах и сљедеће године 1959., опет, била најбоља у држави. Та прича ће се према, свим прогнозама, поновити и ове сезоне. Јер, Јадран је апсолутни фаворит. Има чак пет актуелних репрезентативаца/Шефик, Удовићић, Гојковић, Јокић и Злоковић/ који су се окитили златном медаљом првака Европе, у јуну ове године, у Крању. На клубу сјајни страгтер Петар Поробић, који је израстао у стручњака достојног уважавања и под чијом су командом израсли и стасали "јадранаш" чија се имена са посебним ресурсима помињу у Европи. Јадран, не само што је главни фаворит за Куп и првенство државне заједнице Србије и Црне Горе, већ многи убрајају Новљане и у фаворите за Лигу шампиона Европе, осим што најбољи италијански клубови неће учествовати, ове године, у том еминетном такмичењу. Одмах уз Јадрана...

Нишкласија је израстао у моћни клуб, има одличног тренера Ненада Манојловића, град је стао иза клуба, новца има довolно, базен је, такође, стално на располагању клубу а и појачања су за ресурси: Нишић, Гојић, Поповић уз Куљаџић, Ж.Петровић, Михајловић и остали чине Нишкласију екипу достојну уважавања и спремну

Преизводи шампиона
- Борис Злоковић

за највеће дomete.

Помлађени Партизан је, већ, показао велоке могућности па се може десити да ученици Дејана Удовићића изненаде и неког од фаворита током борби у завршници купа или у првенству. Јер, расадник талената, на Бањици, је непресушен, ради се квалитетно и озбиљно и у Партизану сви аспирanti на првом мјесту имају тешког супртника.

У конкуренцији каква је ове године, домет Будванске ривије-

ре може бити пето мјесто и то у трци са Спартаком, док ће Црвена звезда и Шабац покушати да избегну "плей - аут". Тим из Будве, са трећером дебитантом Зораном Никчевићем, али, знатно освјеженом екипом може да стигне до петог мјesta чиме би потврдио излазак у Европу а и пласман до велике четворке. "Усељењем" у свој базен, у Будви, били би створени предуслови да дometији Будванске ривијере буду још много већи.

Ново првенство очекује се, с разумљивим, интересовањем, посебно међусобни дуели тимова велике четворке биће привлачни за публику, али и велики испити за судијску организацију јер ће у тим дербијима, заиста "прштати" вода у базени. Послије сјајне сезоне наших репрезентативних селекција, клупска надметања наставиће се до половине маја идуће године када је, календаром, предвиђено да буде познат нови првак државне заједнице у ватерполу.

Д. Давидовић

ВЕТЕРПОЛИСТИ ЈАДРАНА НА ТРИ ФРОНТА

ЈАДРАНОВ ШАМПИОНСКИ ЛЕТ

Као што су пуне 44 године Новљани чекали да на Шквер стигне трећа титула првака државе, сада са нестручњем Јадрана очекују шта ће то њихови пулени урадити ове зиме на европској ватерполој сцени, јер Новљани су нема сумње сазрели у једну моћну ватерполо екипу. Директор клуба Боро Мрачевић и шеф стручног штаба Петар Поробић селектирали су тим у задњих пет година, водили га од самог дна ЈУВАЛ-а, до титуле првака Србије и Црне Горе, до пласмана међу четири екипе у Купу побједника купова Европе, и до екипе која данас у својим редовима има чак пет А репрезентативаца - Шефића, Гојковића, Јокића, Злоковића и Удовићића, а и млади Јелић, затим Кривокапић, Милановић, Месарош, Средановић, Жмукић, Латковић, млади репрезентативци Вукчевић, Вујовић, Врбица, Иловић и Пралиновић, и А репрезентативци Гојковић Јокић, Злоковић и Удовићић - на браја Поробић уз напомену да је екипа заиста млада и да има просек око 21,5 година, а толико већ искуства и признања.

Не треба заборавити да је уз Петра Поробића на клубу Јадрана и Мирко Блажевић, његов колега из репрезентације, а што доволно гарантује стручност и озбиљност у раду.

Новљани су свјесни своје снаге, али и конкуренције која их очекује преје свега на домаћој сцени.

- Првенство ће бити једино од најзанимљивијих које је игрano посљедњих година. Ту се прије свега Приморац и Ниш класик. Которани су своју снагу показали квалификацијом међу 16 екипа у Европи и једног од најталентованијих младих играча Андрија Пралиновића. Све то до вољан је разлог што екипу Јадрана скоро сви тренери издавају као главног фаворита за овогодишњу титулу у домаћем првенству.

- Наш је циљ јасан, ту намемо шта да кријемо, ми ове године играмо на три фронта. У домаћем првенству идемо да одбрамимо титулу, за то имамо тим. У домаћем Купу су нам амбиције да у Херцег Нови донесемо пехар који недостаје, а то је баш тај. Што се Европе тиче, ту ми већ препознали ви клуб, посљедњих година смо биљежили пристојне резултате у Купу побједника купова, ове године по први пут играмо у Европи, па нам је жеља да и ту догурамо што даље. Могу рећи да је за мене лично ово такмичење приоритет, а што значи да се овим младим и перспективним тимом дођемо макар до, у колико нас барајемо, а и посљедњим послужи срећа приликом жријеба, до "фајнал фора". То би био заиста велики искорак за ове момке који су се доказали на свјетској ватерполој сцени - каже шеф стручне Јадрана Петар Поробић, стручњак који је заједно стасавао са својим пуленима.

На питања каква је селекција и на кога се рачуна у овој сезони Поробић одговара:

- Најважније да смо успели да сачувамо шампионски тим. То није било

и мало.

П. Ђаковић

СПОРТ

НЕОЧИКАНО ЛОШ СТАРТ „БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ“

НИ „СИНАЛКО“ НЕ ПОМАЖЕ

• Једна јој је побједа у првом колу првије Рибнице у Будви • Рисци је пре командован на мјесто корекшора • Након промјене имена ћи узастојија пораза

СУСРЕТ БОКСЕРСКИХ РЕПРЕЗЕНТАТИВАЦА

ВРАЂЕН ДУГ
АЛБАНИЈА

Будвански боксер је постигао дужег времена, бар онај сениорски, изазвао пажњу љубитеља спорта у Будви. Након петнаестодневних припрема у Будви најбољи боксери Црне Горе, појачани: Бахријом Омеровићем (51 кг.), Фејзом Ајдаревићем (54 кг.) и Миланом Васиљевићем (преко 91 кг.) укрстили су рукавице са најбољим боксерима Албаније. У првом сусрету ове двије репрезентације одржаном почетком године у Скадру бољи су били боксери Албаније и забиљежили побједу 13:7. Одавно поклоници бокса у будванској арене спорта нијесу уживали у чарима „племените вјештине“ као у петак вече 17. октобра, у реванши мечу боксера Црне Горе и Албаније. Комплетну слику о боксерском спектаклу употпунила је плејјада великане југословенског бокса који су се окупили око ринга. Била је то јединствена прилика да они мало старији љубитељи спорта на једном мјесту виде такве боксерске величине као што су: браћа Слободан и Тадија Качар, Драгомир Вуковић...

Будвански обрачун љутих противника донекле је покварио Албанац Краја Олтијен који је већ у првој рунди предао меч Николи Сјеклоћи. Био је ово прво појављивање послије седам година, бронзаног са свјетског првенства у Бангкоку Николе Сјеклоћи, пред будванском публиком.

- Очекивао сам јачи отпор јер се ради о добром боксеру који је побјеђивао многе наше боксере. Жао ми је што се након толико година одсуства

будвански публици нијесам представио у правом издању. Будванском ревијом започео сам припреме за Европско првенство које ће се фебруара наредне године одржати у Ријеци, и квалификационе турнире за учешће на Олимпијским играма. - изјавио је Никола Сјеклоћа послије лаке побједе против Олтијена.

Жири у сastаву: Тадија и Слободан Качар, Миодраг Перуновић, Драгомир Вуковић и Бесник Гиетја за најбољег боксера прогласили су Николу Сјеклоћу, за најбољег техничара Предрага Радошевића, док је најборбенији пар био: Омеровић и М. Артур.

Организатору боксерског меча, на челу са потпредсједником БС ЦГ Видојем Сјеклоћом, по

мишљењу свих актера сусрета припада посебно признање.

ЦРНА ГОРА - АЛБАНИЈА 8:6

Дворана: МСЦ.

Гледалаца преко 1200.

Врховни судија: Никола Вуковић (Црна Гора)

Бодовне судије: Зека и Схлати (Албанија), Радуловић и Бошковић (Црна Гора)

Категорија : до 51 кг. Омеровић - М. Артур 2:0 (једногласно), до 54 кг. Ајдаревић - Г. Ајтур 0:2 (1:2), до 64 кг. Ш. Хајруши - Лиман 2:0 (једногласно), до 69 кг. Радошевић - Даши 2:0 (2:1), до 75 кг. Сјеклоћа - Олтијен 2:0 (предаја у првој рунди), до 81. кг. Ђ. Хајруши- Блерим 0:2 (1:2), преко 91. кг. Васиљевић - Нелсон 0:2 (1:2).

Д. Кларић

БЕЗ НОВОГ ПРВОЛИГАША ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ

у Србији и Црној Гори, истине не од 24. до 26. октобра, већ у новембру. Дали смо и образложење због чега тражимо одлагање. Челни играч Корали Морнара велемајстор Милан Драшић у том термину (24-26. октобар) требало је да игра на унапријед заказаном турниру у Италији, за који је одавно извадио визу и који му је традиционално попуњавао, што се тиче шаха, изузетно скромни породични будет. Друга табла нашег клуба велемајстор Спиридон Скембрис је селектор грчке јуниорске репрезентације и био је обавезан да са својом екипом буде на јуниорском првенству света на Халкидику. У међувремену смо дозволили и Марку Кривокапићу, нашем најуспешнијем играчу у Другој лиги, да брани боје Србије и Црне Горе на Халкидику, рачунајући да ће наша молба за одлагањем четвртомече сигурно бити услышана.

Међутим, не само да није услышана, него нам из Шаховског савеза Србије и Црне Горе није ни одговорио на наше апеле за одлагање бараже за Прву лигу. Два пута смо се огласили у дневном листу Политика, једном у Спортском журналу, а 15. октобра писмено смо се обратили предсједнику и генералном секретару ШСЦГ, Божидару Ивановићу и Драгану Лазићу (мејлом како би све било што ургентније), са молбом да буде одложено ово такмичење. Узалуд. И у канцеларији Шаховског савеза Црне Горе имали су отпочетка тврд став да плеј оф не може бити одложен. Све друго може у овој шаховској земљи чуда, само то не може.

Били смо спремни да бараж организујемо у Бару, али и да играмо било где

што нам је на овај начин онемогућено да се као побједници црногорске групе Друге лиге равноправно супротставимо реномираним ривалима из Србије и покушамо да остваримо највећи успјех у историји клуба - пласман у Прву савезну лигу - каже се на крају саопштења које је потписао Драган Симовић, предсједник ШК Корали Морнар.

Одговорним људима у ШСЦГ било је најважније да Барабани званично и писменим путем откажу учешће у баражу. После тога су контактирали другопласирану екипу у црногорској групи Друге лиге - Шахматик из Будве, али је власник овог клуба Мишо Радоњић, познати будвански шаховски ентузијаиста одбио да у кратком року окупи екипу и учествује у плеј офу. Предраг Вујовић, предсједник Херцегновског шах клуба - трећепласираног у Другој лиги - група Црна Гора, покушао је да се одазове позиву ШСЦГ и поведе своју екипу у Панчево на плеј оф, али због цајнота у томе није успио и за улазак у Прву савезну лигу надметали су се само клубови из Србије.

Милан Вујовић

одбора клуба. Тако су

„мајстори с мора“ са новим именом Si&Si „Будванска ривијера“ на почетку овогодишњег првенства. Чинило се да ће побједа у првом колу у Будви против новајлије у лиги „Рибница“ из Краљева, 3:0 (25:21, 25:19, 25:22) бити добра увертита за почетак једне неизвесне, али за Будване успешне, такмичарске сезоне.

Непосредно пред гостовање у Пожаревцу, екипи „Младог радника“, у жутом салону хотела „Аvala“ одржана је мала свечаност на којој је промовисан нови генерални спонзор клуба. Ријеч је о надалеко познатој и пријатељској компанији Si&Si из Суботице. Уговор о спонзорству тешком 125. 000 евра потписали су директор компаније Si&Si Војин Ђорђевић и Владо Дапчевић члан управног

бора за Владимира Батеza. Са клупе за резервне играче Драган Ристић преузео је улогу главног нападача. Све остало, бар што се тиче стартне поставе, остало је исто као на прве двије утакмице.

Новосађани су у Будву допутовали као апсолутни фаворити, са двије узастопне побједе и то максималним резултатом. Неочекивано, актуелни освајачи Купа пружили су жилав отпор фаворизованим „лалама“. Даје којим случајем спортска срећа била савезник Кардаша, Јановића, Ристића... када су у петом одлучујућем, сету, код резултата 14:13 имали сет меч лопту, два бода би заслужено остала у Будви, а један би са собом понијели Бошкан, Мештер, Козић... Међутим десило се обрнуто. Одбојкашима „Војводине“ најавио је побједе 3:2 (22:25, 25:22, 14:25, 25:14, 17:15) припала су два, а један бод остао је у Будви.

Добра игра против „Војводине“ обећавала је боље сјутра за одбојкаше Будванске ривијере. Међутим, отржење је брзо стигло из Београда. Иако су најављивали да против Партизана добро играју у Београду, да им одговара паркет дворане у Шумицама, Будвани су по трећи пут за редом претрпећи пораз. У Београду рекло би се најтежи. Одбојакши у црно-бијелим дресовима нијесу дозволили колегама из Будванске ривијере да освоје нити један сет. Да ли је нови максимални пораз 3:0 (25:22, 27:25, 25:18) напокон додатно уздрмalo „мајсторе с мора“ показаће наредне утакмице.

Д. Кларић

БАТЕЗ И ЂУРИЋ ПРЕКОБРОЈНИ

Долазак у Будву Владимира Батеза и Ђорђа Ђурића у Одбојкашком клубу Si&Si Будванска ривијера сматрали су добро обављеним послом. Управо на игри ових играча стварана је концепција нове игре Будвана и ковали се планови и за највиши пласман, па чак се говорило и о шампионској титули.

Међутим, већ послиje одиграног другог кола и пораза у Пожаревцу од Бамбија Младог радника цех лошој игри пласили су управо Батез и Ђурић. Највећи пораз је пораз у Пожаревцу само убрзо доношење унапријед припремљене одлуке. Схвативши да се нешто радикално мора мијењати челици Si&Si Будванска ривијера донијели су одлуку да Батезу и Ђурићу понуде споразумни раскид уговора, што су они и прихватили након краћег усаглашавања споразумног раскида уговора Батез је отпутовао за Београд, а Ђурић се са својом породицом вратио за Нови Сад.

Утакмица против Младог радника потврдила је наше претпоставке још из припремног периода да екипа не може да врати онолико колико смо ми спремни да уложимо у њу. Пошлије свега што се десило у Пожаревцу било је нормално да први на удару буду најкупљи и најбоље плаћени играчи Батез и Ђурић – изјавио је директор клуба Јелько Ђорђевић.

Утакмица против Младог радника потврдила је наше претпоставке још из припремног периода да екипа не може да врати онолико колико смо ми спремни да уложимо у њу. Пошлије свега што се десило у Пожаревцу било је нормално да први на удару буду најкупљи и најбоље плаћени играчи Батез и Ђурић – изјавио је директор клуба Јелько Ђорђевић.

РЕНЕСАНСА РУКОМЕТА У БАРУ

- Све више јављају се у сајту ОШ „Југославија“
- Предсједник клуба Новица Вучковић створио је поново мочан шим

Рукомет поново осваја првјатеље спорта у Бару. Првенствене утакмице Барана са Врбасом (21:21), Пљевљима (23:18) и Кикиндом (29:25) биле су права пропаганда ове мушке игре. Навијаче барског прволигаша обрадовала је вијест да се екипи барског прволигаша пријељују и искуснији пивот Драган Чобо Гвозденовић. Он је поникао у Морнару, код творца барског рукометног чуда средином деведесетих година Зорана Радојића, одакле је прешао у Југовић из Каћа. Сада се стамени Чобо вратио. Много ће значити за младу екипу Морнара, у нападу и посебно у одбрани.

Предсједник Морнара Новица Вучковић направио је солидан тим. Готово свако место покривају по два добра играча. Не памтимо када је Морнар на десном крилу и десном беку имао љеваке и то тако добре попут Добрковића и Бакића. На-

стављена је и традиција играња талентованих Адића из Мојковца за Морнар - послије Александра и Андрије, узданца Барана сада је Анђелко. Уз маштовите средње бекове Јоветића и Томовића, снажног Кујовића, борбену браћу Ивановића, искусне Гвозденовића, Симића и Половића и употребљиве Драгнића и Јанковића то је екипа кадра да се дочепа суперлиге. Доласком Гвозденовића закрпељене су све рупе у Морнару и, објективно, мале су шансе да било ко више из сале ОШ „Југославија“ однесе бодове. Са посебном пажњом навијачи, којих је на сваком мечу у култној сали барског спорта све више, очекују долазак Партизана и Црвене Звезде. Биће то спектакли попут оних из деведесетих година када су барски рукометаши представљали СР Југославију у европским куповима и када су „цино-

бели“ и „црвено-бели“ редовно остављали бодове у Бару.

Ми из руководства своје смо урадили, сада је све на играчима. Вјеџујемо у њих и тренера Милана Радовића. Истина, закаснили смо са почетком припрема, а наш најбољи играч Марко Добрковић и поуздан Драган Гвозденовић су се накнадно прикључили екипи. Стога смо на старту првенства пружили неколико слабијих партија. У посљедње вријеме форма Морнара је у успону, из кола у коло играмо све боље. Добро је што више нема ванредних кола уторком, па тренер Радовић има на располагању доста слободних дана да уигра екипу. Биће изузетно тешко, али очекујемо пласман у суперлигу, међу десет најбољих екипа у земљи - оптимиста је предсједник Морнара Новица Вучковић.

М. Вујовић

КЊАЗ МИЛОШ АД

БУКОВИЧКА БАЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРОДАЈНИ ЦЕНТАР

БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грдаљској
тел. (086) 451-297, факс 452-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. (086) 452-378

"BANEX"

STANOVI ZA TRŽIŠTE

Tel: 086/452-790 069/023-569

banexgradnja@cg.yu

SCI

BUDVA

VAŠ PARTNER

SHOP COMMERCE INTERNATIONAL

JUGODRVO RADANOVICI (082) 325-271
RK "KAMELIJA" KOTOR (082) 325-682
RK "BEOGRAD" BIJELA POLJE (084) 32-350

U SALONIMA NAMJEŠTAJA:

- SPAVAĆE SOBE
- GARNITURE
- KUHINJE
- TEPIŠI I ITISONI
- KANCELARIJSKI NAMJEŠTAJ
- LUSTERI I BIJELA TEHNika

ZA GOTOVINSKO PLAĆANJE 5-10% POPUSTA
KREDITI NA 12 MJESECI BEZ UČEŠĆA

VAŠ SCI BUDVA

**BUDITE SPONZOR
PRVOG TELETEXTA
U CRNOJ GORI**

TV Budva

MARKETING
086/ 454 - 811

Info 101

>>